

An aerial photograph of a rural landscape. A dark river flows from the top right towards the bottom right. A road runs vertically along the left side. The land is divided into numerous green agricultural plots. The text is overlaid in the center of the image.

De vogels in de westelijke
Eempolders, na de
landinrichting
(1991 t/m 2002)

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken
Oktober 2007

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Postbus 1028
1200 BA Hilversum
www.vwggooi.nl
secretaris@vwggooi.nl
035-6249207

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting
(1991 t/m 2002)

Subgroep Eempoldertellingen
Jan Mooij

Oktober 2007
Uitgave: 159

© Copyright 2007. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Overname van gegevens is alleen toegestaan met bronvermelding en na
schriftelijke toestemming van de Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken.

Deze uitgave is tot stand gekomen met financiële steun van:

Inhoudsopgave

INLEIDING	7
HET ONDERZOCHE GEBIED	9
TELMETHODE	11
EFFECT VAN DE LANDINRICHTING IN 1990	15
BESCHRIJVING INDIVIDUELE SOORTEN	17
DODAARS <i>Tachybaptus ruficollis</i>	17
FUUT <i>Podiceps cristatus</i>	17
AALSCHOLVER <i>Phalacrocorax carbo</i>	17
ROERDOMP <i>Botaurus stellaris</i>	18
GROTE ZILVERRREIGER <i>Egretta alba</i>	18
KLEINE ZILVERRREIGER <i>Egretta garzetta</i>	18
BLAUWE REIGER <i>Ardea cinerea</i>	18
PURPERREIGER <i>Ardea purpurea</i>	19
KOEREIGER <i>Bubulcus ibis</i>	19
OOIEVAAR <i>Ciconia ciconia</i>	19
LEPELAAR <i>Platalea leucorodia</i>	20
KNOBBELZWAAN <i>Cygnus olor</i>	20
KLEINE ZWAAN <i>Cygnus bewickii</i>	20
WILDE ZWAAN <i>Cygnus cygnus</i>	21
ZWARTE ZWAAN <i>Cygnus atratus</i>	21
TOENDRARIETGANS <i>Anser serrirostrus</i>	21
KLEINE RIETGANS <i>Anser brachyrhynchus</i>	22
KOLGANS <i>Anser albifrons</i>	22
GRAUWE GANS <i>Anser anser</i>	23
INDISCHE GANS <i>Anser indicus</i>	24
CANADESE GANS <i>Branta canadensis</i>	24
BRANDGANS <i>Branta leucopsis</i>	24
ROTGANS <i>Branta bernicla</i>	25
NIJLGANS <i>Alopochen aegyptiacus</i>	25
BERGEEND <i>Tadorna tadorna</i>	25
CASARCA <i>Tadorna ferruginea</i>	26
SMIENT <i>Anas penelope</i>	26
KRAKEEND <i>Anas strepera</i>	26
WINTERTALING <i>Anas crecca</i>	26
WILDE EEND <i>Anas platyrhynchos</i>	26
PIJLSTAART <i>Anas acuta</i>	27
ZOMERTALING <i>Anas querquedula</i>	27
SLOBEEND <i>Anas clypeata</i>	27
TAFELEEND <i>Aythya ferina</i>	28
KUIFEEND <i>Aythya fuligula</i>	28
TOPPEREEND <i>Aythya marila</i>	29
ZWARTE ZEEEEND <i>Melanitta nigra</i>	29
BRILDUIKER <i>Bucephala clangula</i>	29
NONNETJE <i>Mergellus albellus</i>	29
MIDDELSTE ZAAGBEK <i>Mergus serrator</i>	29
GROTE ZAAGBEK <i>Mergus merganser</i>	29
WESPENDIEF <i>Pernis apivorus</i>	29
ZWARTE WOUW <i>Milvus migrans</i>	30
RODE WOUW <i>Milvus milvus</i>	30
BRUINE KIEKENDIEF <i>Circus aeruginosus</i>	30
BLAUWE KIEKENDIEF <i>Circus cyaneus</i>	30
HAVIK <i>Accipiter gentilis</i>	31
SPERWER <i>Accipiter nisus</i>	31
BUIZERD <i>Buteo buteo</i>	31
RUIGPOOTBUIZERD <i>Buteo lagopus</i>	32
VISAREND <i>Pandion haliaetus</i>	32
TORENVALK <i>Falco tinninculus</i>	32

ROODPOOTVALK <i>Falco vespertinus</i>	33
SMELLEKEN <i>Falco columbarus</i>	33
BOOMVALK <i>Falco subbuteo</i>	33
SLECHTVALK <i>Falco peregrinus</i>	33
PATRIJS <i>Perdix perdix</i>	34
KWARTEL <i>Coturnix coturnix</i>	34
FAZANT <i>Phasianus colchicus</i>	34
WATERRAL <i>Rallus aquaticus</i>	34
KWARTELKONING <i>Crex crex</i>	34
WATERHOEN <i>Gallinula chloropus</i>	34
MEERKOET <i>Fulica atra</i>	34
JUFFERKRAAN <i>Anthropoides virgo</i>	35
KLUUT <i>Recurvirostra avosetta</i>	37
KLEINE PLEVIER <i>Charadrius dubius</i>	37
BONTBEKPLEVIER <i>Charadrius hiaticula</i>	37
GOUDPLEVIER <i>Pluvialis apricaria</i>	37
ZILVERPLEVIER <i>Pluvialis squatorola</i>	38
KIEVIT <i>Vanellus vanellus</i>	38
DRIETEENSTRANDLOPER <i>Calidris alba</i>	39
KLEINE STRANDLOPER <i>Calidris minuta</i>	39
BONTE STRANDLOPER <i>Calidris alpina</i>	39
KEMPHAAN <i>Philomachus pugnax</i>	39
WATERSNIP <i>Gallinago gallinago</i>	40
GRUTTO <i>Limosa limosa</i>	41
REGENWULP <i>Numenius phaeopus</i>	42
WULP <i>Numenius arquata</i>	42
ZWARTE RUITER <i>Tringa erythropus</i>	43
TURELUUR <i>Tringa totanus</i>	43
GROENPOOTRUITER <i>Tringa nebularia</i>	44
WITGATJE <i>Tringa ochropus</i>	44
OEVERLOPER <i>Actitis hypoleucos</i>	44
KOKMEEUW <i>Larus ridibundus</i>	44
STORMMEEUW <i>Larus canus</i>	45
KLEINE MANTELMEEUW <i>Larus fuscus</i>	45
ZILVERMEEUW <i>Larus argentatus</i>	45
GROTE MANTELMEEUW <i>Larus marinus</i>	46
VISDIEF <i>Sterna hirundo</i>	46
ZWARTE STERN <i>Chlidonias niger</i>	46
HOLENDUIF <i>Columba oenas</i>	46
HOUTDUIF <i>Columba palumbus</i>	46
TURKSE TORTEL <i>Streptopelia decaocto</i>	47
ZOMERTORTEL <i>Streptopelia turtur</i>	47
KOEKOEK <i>Cuculus canorus</i>	47
STEENUIL <i>Athene noctua</i>	48
GIERZWALUW <i>Apus apus</i>	48
IJSVOGEL <i>Alcedo atthis</i>	48
GROTE BONTE SPECHT <i>Dendrocopus major</i>	48
KUIFLEEUWERIK <i>Galerida cristata</i>	48
VELDLEEUWERIK <i>Alauda arvensis</i>	48
OEVERZWALUW <i>Riparia riparia</i>	49
BOERENZWALUW <i>Hirundo rustica</i>	49
HUISZWALUW <i>Delichon urbica</i>	50
BOOMPIEPER <i>Anthus trivialis</i>	50
GRASPIEPER <i>Anthus pratensis</i>	50
WATERPIEPER <i>Anthus spinoletta</i>	51
GELE KWIKSTAART <i>Motacilla flava</i>	51
GROTE GELE KWIKSTAART <i>Motacilla cinerea</i>	52
WITTE KWIKSTAART <i>Motacilla alba</i>	52
WINTERKONING <i>Troglodytes troglodytes</i>	53
HEGGENMUS <i>Prunella modularis</i>	53

ROOBBORST <i>Erithacus rubecula</i>	53
ZWARTE ROODSTAART <i>Phoenicurus ochruros</i>	53
PAAPJE <i>Saxicola rubetra</i>	54
ROOBBORSTTAPUIT <i>Saxicola torquata</i>	54
TAPUIT <i>Oenanthe oenanthe</i>	54
BEFLIJSTER <i>Turdus torquatus</i>	54
MEREL <i>Turdus merula</i>	54
KRAMSVOGEL <i>Turdus pilaris</i>	54
ZANGLIJSTER <i>Turdus philomelos</i>	55
KOPERWIEK <i>Turdus iliacus</i>	55
GROTE LIJSTER <i>Turdus viscivorus</i>	55
RIETZANGER <i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	55
BOSRIETZANGER <i>Acrocephalus palustris</i>	56
KLEINE KAREKIET <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	56
GROTE KAREKIET <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	56
SPOTVOGEL <i>Hippolais icterina</i>	56
GRASMUS <i>Sylvia communis</i>	56
TUINFLUITER <i>Sylvia borin</i>	56
ZWARTKOP <i>Sylvia atricapilla</i>	56
TJIFTJAF <i>Phylloscopus collybita</i>	57
FITIS <i>Phylloscopus trochilus</i>	57
GRAUWE Vliegenvanger <i>Muscicapa striata</i>	57
BONTE Vliegenvanger <i>Fidicula hypoleuca</i>	57
BAARDMAN <i>Panurus biarmicus</i>	57
GOUDHAANTJE <i>Regulus regulus</i>	57
STAARTMEES <i>Aegithalos caudatus</i>	57
PIMPELMEES <i>Parus caeruleus</i>	57
KOOLMEES <i>Parus major</i>	58
BOOMKLEVER <i>Sitta europaea</i>	58
BOOMKRUIPER <i>Certhia brachydactyla</i>	58
GRAUWE KLAUWIER <i>Lanius collurio</i>	58
GAAI <i>Garrulus glandarius</i>	58
EKSTER <i>Pica pica</i>	58
KAUW <i>Corvus monedula</i>	58
ROEK <i>Corvus frugilegus</i>	59
ZWARTE KRAAI <i>Corvus corone</i>	59
BONTE KRAAI <i>Corvus cornix</i>	60
SPREEUW <i>Sturnus vulgaris</i>	61
HUISMUS <i>Passer domesticus</i>	61
RINGMUS <i>Passer montanus</i>	62
VINK <i>Fringilla coelebs</i>	62
KEEP <i>Fringilla montifringilla</i>	62
GROENLING <i>Carduelis chloris</i>	62
PUTTER <i>Carduelis carduelis</i>	62
SIJS <i>Carduelis spinus</i>	63
KNEU <i>Carduelis cannabina</i>	63
FRATER <i>Carduelis flavirostris</i>	63
BARMSIJS <i>Carduelis flammeus</i>	63
SNEEUWGORS <i>Plectrophenax nivalis</i>	63
GRAUWE GORS <i>Miliaria calandra</i>	63
GEELGORS <i>Emberiza citrinella</i>	63
RIETGORS <i>Emberiza schoenicus</i>	64
ZOOGDIEREN	65
REFERENTIES	67
COLOFON	69
BIJLAGE 1. TELDATA	71
BIJLAGE 2. INCIDENTELE WAARNEMINGEN	73
BIJLAGE 3. RESULTATEN TELLINGEN	75

Gezicht op Eemnes vanuit de Eempolders (Foto Piet Spoorenberg)

INLEIDING

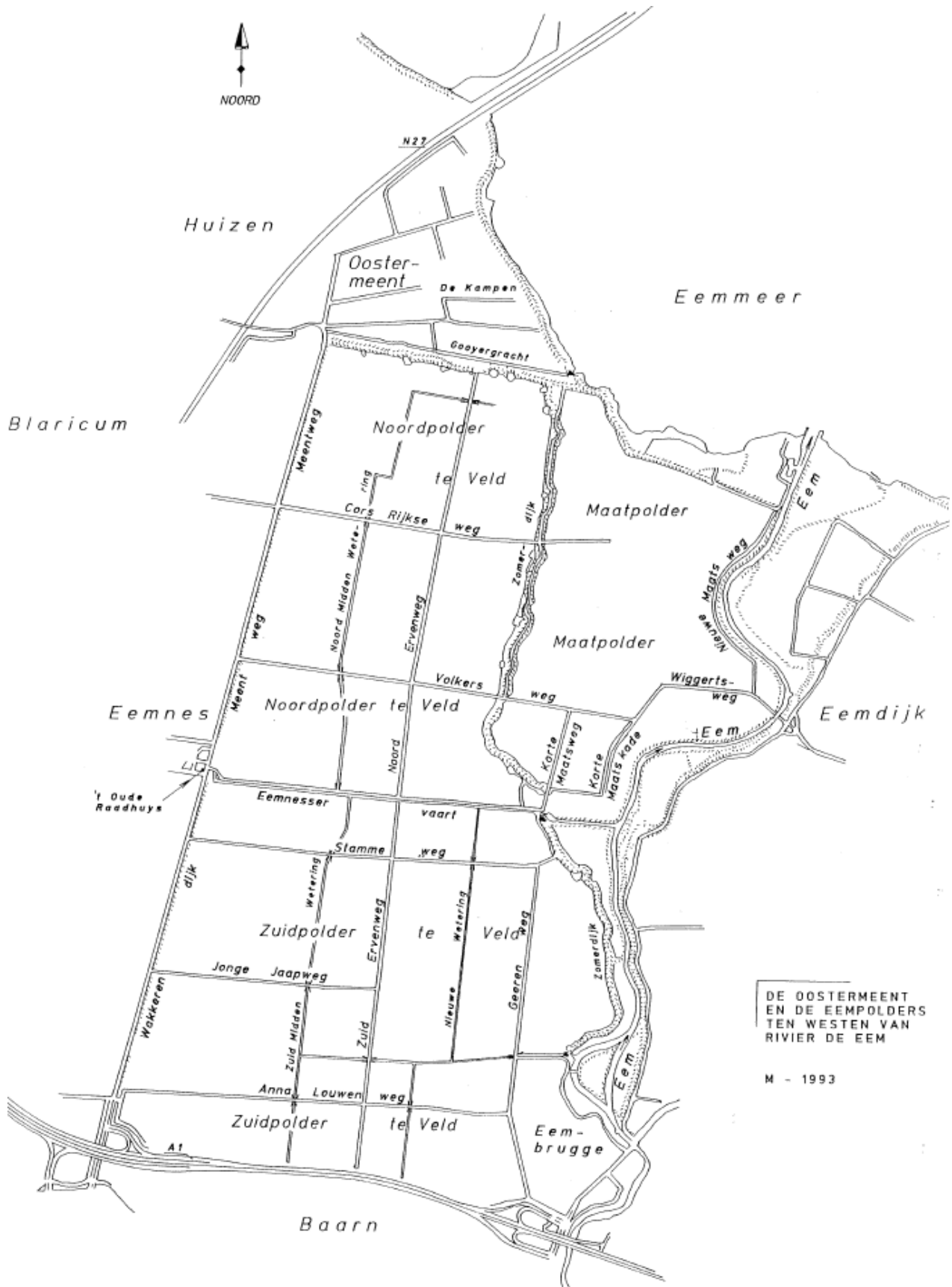
Na het verschijnen van de Avifauna van Midden-Nederland (Alleyn *et al.* 1971) verscheen een oproep om mee te werken aan inventarisaties in het belangrijke gebied de Eempolders (Jonkers 1972). In het daarop volgende nummer van De Korhaan volgde nogmaals een oproep, nu van de Werkgroep Eemland, die zich zorgen maakte over de bedreigingen in Eemland (Klein 1972). Naar aanleiding hiervan organiseert de Vogelwerkgroep Het Gooi en omstreken sinds 1973 de Eempoldertellingen. Bij deze tellingen worden iedere twee weken alle vogels in de polders ten westen van de Eem geteld. Het gaat hier om een gebied van ongeveer 2.450 ha in de gemeentes Eemnes (Utrecht) en Blaricum en Huizen (Noord-Holland). Er zijn incidenteel tellingen uitgevallen, maar sinds het begin is het gelukt om deze telling vol te houden. De tijdsduur en frequentie hiervan in een gebied van dit formaat maken deze telreeks tot een waarschijnlijk unieke serie gegevens.

Het getelde gebied bestaat uit de Noordpolder te Veld (708 ha) en de Maatpolder (513 ha) die samen het telgebied Noord vormen, de Zuidpolder te Veld (988 ha), en de Oostermeent (238 ha). Het laatstgenoemde gebied wordt pas sinds 1984 geteld. Het ligt ten noorden van de Noordpolder te Veld en ten oosten van de A27. Tegenwoordig staat het meestal bekend als De Kampen.

Tot nu toe zijn drie rapporten over de resultaten verschenen. Dit zijn “Vogels in de Eempolders (1973 t/m 1978)” (Klippel & van Leyden 1981), “De vogels in de westelijke Eempolders (1979 t/m 1984)” (Kole & Klippel 1989) en “Vogels in de westelijke Eempolders, op weg naar landinrichting (1985 t/m 1990)” (Van Veen & Klippel 1994). Sindsdien is er weer een aantal jaren geteld. Het was de bedoeling dat iedere zes jaar een rapport zou verschijnen, maar dat is niet gelukt. Er is een inhaalslag nodig. Daarom bestrijkt dit rapport twaalf jaar, dus twee periodes van zes jaar. Daarmee zijn nu in totaal de resultaten van dertig jaar tellen gepubliceerd.

In de vorige rapporten werden alleen een aantal weidevogels speciaal besproken. Uit de nu beschikbare waarnemingen zijn echter ook voor andere soorten interessante conclusies te trekken. Daarom zullen in dit rapport alle soorten die in de afgelopen twaalf jaar zijn waargenomen behandeld worden. Voor veel soorten is het natuurlijk voldoende om dat heel summier te doen. In alle gevallen waar dat zinnig lijkt zullen wij proberen om trends aan te geven.

Vanzelfsprekend worden de tellingen nog steeds voortgezet. Iedere veertien dagen gaan drie teams van waarnemers de polder in om nieuwe gegevens te verzamelen. Wij hopen te zijner tijd nieuwe ontwikkelingen van de vogelstand te kunnen rapporteren.

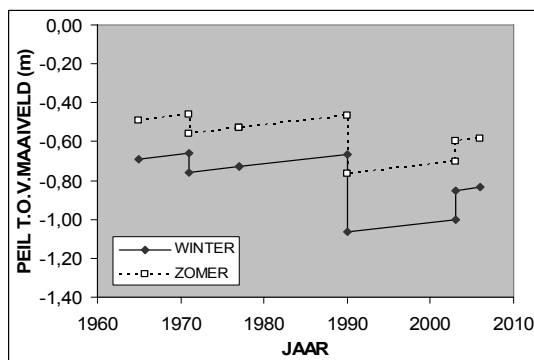

Kaart van het onderzochte gebied.

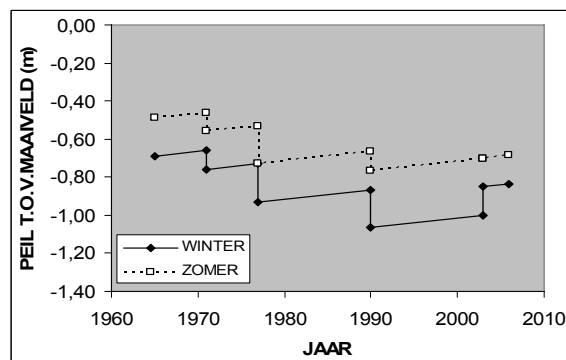
HET ONDERZOCHE GEBIED

De westelijke Eempolders zijn een deel van een oud veengebied, dat later overspoeld is door de Zuiderzee. De ondergrond bestaat merendeels uit een veenlaag, met daarop een kleilaag. Deze kleilaag is dikker in de Maatpolder en de Oostermeent, die later zijn ingedijkt. Op een paar plaatsen komt een dekzandrug aan de oppervlakte. Voor 1940 was het gebied extreem nat. Er was toen geen bebouwing in de polders, De dijken waren laag, zodat tot de afsluiting van de Zuiderzee regelmatig overstromingen voorkwamen. In 1940 zijn bij een ruilverkaveling voor het eerst wegen aangelegd. Ook is toen de ontwatering sterk verbeterd.

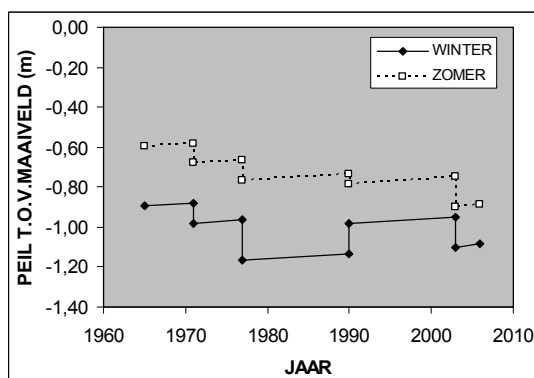
In het begin van de jaren zeventig was (de Oostermeent uitgezonderd) sprake van een nieuwe ruilverkaveling, nu landinrichting genoemd. Dit was een van de aanleidingen om de Eempoldertellingen te starten. Rond 1990 is deze landinrichting inderdaad uitgevoerd. Daarbij zijn een aantal boerderijen in de polder gebouwd. Verder is de waterafvoer weer verbeterd en het polderpeil aangepast. Onderstaande grafieken geven aan hoe volgens het waterschap het officiële peil ten opzichte van het maaiveld in de betrokken periode is geweest. Tussen peilveranderingen ziet men een stijging van het waterpeil ten opzichte van het maaiveld. Dit komt door inklinking en oxidatie van de bodem. Voor de Noordpolder te Veld en de Zuidpolder te Veld schat men dit op 0,5 cm per jaar, voor de Maatpolder (met een dikkere kleilaag) op 0,25 cm per jaar. Voor de Oostermeent, die bij een ander waterschap hoort, heb ik alleen gegevens vanaf 1995 kunnen vinden. In die periode was het peil vergelijkbaar met dat in de Maatpolder.

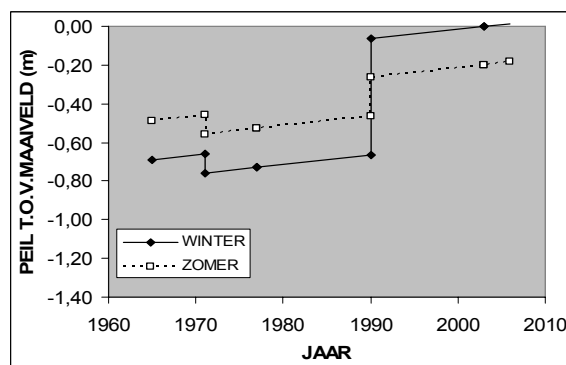
Officieel peil t.o.v. het maaiveld in de Noordpolder te Veld

Officieel peil t.o.v. het maaiveld in de Zuidpolder te Veld

Officieel peil t.o.v. het maaiveld in de Maatpolder

Officieel peil t.o.v. het maaiveld in het reservaat

We zien dat het peil in de Noordpolder te Veld tot de landinrichting min of meer constant was en in 1990 duidelijk lager werd. Bij de Zuidpolder te Veld is sprake van een regelmatige daling, waarvan in 1990 weer een stap wordt gezet. In de Maatpolder stijgt het officiële peil in 1990. Het is de vraag of dit praktische betekenis heeft, de Maatpolder watert af via het gemaal bij de Eemnesservaart, en het peil kan niet daarom niet lager zijn dan in de Noordpolder te Veld. Waarschijnlijk is de aanpassing in 1990 alleen het officieel maken van een feitelijke toestand. In al deze polders is het zomerpeil duidelijk hoger dan het winterpeil. Dit is gunstig voor de landbouw, de grond blijft relatief droog gedurende de winter en droogt niet te veel uit in de zomer.

In het reservaat is het winterpeil juist hoger dan het zomerpeil. In de winter staat het water ongeveer op het maaiveld. Dit is de toestand zoals die voor de ruilverkaveling in 1940 in de Eempolders bestond. Door deze verandering hoopt men de weidevogelstand te verbeteren en kritische soorten weer een kans te geven om te gaan broeden.

In de periode 1991 t/m 2002 is er veel gebeurd. De landinrichting, die in 1990 op het punt van beginnen stond, is intussen uitgevoerd. Verder heeft Natuurmonumenten een aantal stukken verworven en als reservaat ingericht. Aannemelijk is dat deze gebeurtenissen invloed hebben gehad op de vogelbevolking. Verder zijn er natuurlijk ook veranderingen op grotere schaal. Dit kan gaan om veranderingen in de omgeving, maar ook om wijzigingen in het broedareaal of het trekgedrag van bepaalde soorten.

In de Eempolders zijn nog steeds grote open stukken (Foto Piet Spoorenberg)

TELMETHODE

Aan de opzet van de tellingen is niets veranderd. Zij worden één maal in de veertien dagen uitgevoerd, bij voorkeur op zaterdagochtend. Bij uitzondering kan er ook op zondagochtend geteld worden. Er zijn drie telgebieden die ieder door een ploeg van twee of drie personen onderzocht worden. De tellers werken volgens een schema waarbij elke teller in wisselend gezelschap regelmatig ieder deelgebied onderzoekt. Telgebied Zuid omvat de Zuidpolder te Veld, telgebied Noord de Noordpolder te Veld en de Maatpolder, en de Oostermeent is het derde telgebied. Meestal wordt er geteld vanuit de auto, een enkele maal vanaf de fiets, door het volgen van alle verharde openbare wegen en een halfverharde weg door het gebied van Natuurmonumenten. Er wordt in principe geen gebruik gemaakt van een telescoop. De tellingen duren, o.a. afhankelijk van de grootte van het telgebied, anderhalf tot drie uur. Alle in het gebied aangetroffen vogels worden geteld, voorzover ze niet hoog overvliegen en duidelijk geen binding met het gebied hebben. Bij elke telling worden ook de weersgesteldheid, eventuele ijsbedekking en verdere bijzonderheden genoteerd.

Het grote voordeel van deze telling is dat in een relatief korte tijd een tamelijk groot oppervlak geteld kan worden. Het nadeel is natuurlijk dat dit niet erg grondig kan gebeuren. Grote vogels die zich opvallend gedragen zullen goed geteld worden. Kleine vogels die zich goed verstoppen worden alleen bij toeval gezien. Veel soorten zitten daar natuurlijk tussenin, en daarvoor is ook de afstand tot de weg belangrijk. Het is aannemelijk dat voor sommige soorten de waarnemingskans afhangt van de tijd van het jaar, bijvoorbeeld door zang of baltsgedrag.

De waargenomen aantallen mogen dus voor verreweg de meeste soorten niet beschouwd worden als een absolute telling, die precies aangeeft hoeveel exemplaren van iedere soort aanwezig zijn. Als er regelmatig geteld wordt is het echter wel mogelijk om verschillen te bepalen. Dit geldt vooral bij vergelijkingen tussen verschillende jaren.

Zoals al genoemd tellen wij drie verschillende gebieden. Alle rapportages gingen tot nu toe over het hele getelde gebied. Omdat er grote verschillen zijn in het gebruik van de polders (het reservaat bevindt zich bijvoorbeeld hoofdzakelijk in het telgebied Noord) is het vaak interessant om de resultaten voor de drie telgebieden apart te bekijken. De deelresultaten zijn ook nodig om de invloed van het toevoegen van de Oostermeent in 1985 aan het telgebied te bepalen. Helaas is het mij tot nu toe niet gelukt om alle deelresultaten te verzamelen. Er ontbreken nog de deelresultaten vanaf het begin tot en met de eerste acht tellingen van 1975 en alle deelresultaten van 1988 tot en met 1990 plus die van 1994. Voor 1994 is van de meest voorkomende soorten wel de verdeling van de totale aantallen over de deelgebieden beschikbaar. Helaas omvatten de ontbrekende gegevens ook een deel van de periode rond de landinrichting. Dit laatste is extra vervelend omdat er aanwijzingen zijn dat juist in die periode onder invloed van die landinrichting voor enkele soorten verschuivingen tussen de deelgebieden plaats vonden.

In de nu beschreven twaalf jaar moesten volgens plan 313 tellingen, ieder over drie telgebieden, plaats vinden. Al die tellingen moesten uitgevoerd worden, de vogels moesten juist worden gedetermineerd, de soorten en aantallen nauwkeurig opgeschreven, de resultaten in het juiste vakje van het formulier gezet, het formulier opgestuurd en juist ingevoerd in de computer en daarna verwerkt in een rapport. In al die stappen kan wat mis gaan, en ongetwijfeld is dat ook zo nu en dan gebeurd. Doordat er zoveel tellingen zijn zal het effect van zulke fouten echter relatief klein zijn, zeker voor de soorten die regelmatig zijn

waargenomen. Daarom zijn de grote lijnen van de conclusies voor die soorten betrouwbaar. Die betrouwbaarheid wordt natuurlijk groter naarmate de gevonden effecten sterker zijn.

In de soortbeschrijvingen wordt de ontwikkeling van de aantallen op een aantal manieren weergegeven. Vaak is er een grafiek van de totale aantallen per jaar tegen de tijd. Daarbij geven we de resultaten voor het oorspronkelijke telgebied, dus zonder de Oostermeent, apart aan voor de jaren waarvan we de gegevens hebben. In de grafiek staat dit als “N+Z”
Daarnaast geven we vanaf 1984 ook de grafiek voor het totale getelde gebied.

Nogal wat soorten komen niet alleen als broedvogel maar ook als doortrekker en/of wintergast voor. In zulke gevallen geeft een grafiek voor een heel jaar geen beeld over de ontwikkeling als broedvogel. Daarom zijn er ook grafieken waar we de aantallen voor bepaalde tellingen, dus voor een bepaalde periode in het jaar, uitzetten tegen de tijd. Om te zorgen dat er zo min mogelijk vermenging met trekkers optreedt heb ik in “Vogeltrek over Nederland” (5) per soort de periode opgezocht waarin (vrijwel) geen trek optreedt. Voor die periode hebben we per jaar het gemiddelde aantal per telling bepaald. Deze grafiek zou een indicatie van het aantal broedvogels kunnen geven. Voor sommige soorten zijn er interessante ontwikkelingen in andere periodes in het jaar. Dan worden grafieken voor de betrokken periode gebruikt.

Het is ook interessant om de verdeling van de aantallen over het jaar te zien. Daarvoor is voor periodes van tien jaar telkens het gemiddelde aantal waargenomen vogels bepaald voor de eerste telling van het jaar, de tweede enzovoort tot en met de zesentwintigste telling. Omdat we dertig jaar hebben geeft dit drie lijnen in de grafiek. Deze geven aan in welke tijd van het jaar een soort voorkomt en bovendien of die verdeling in de loop van de tijd verandert. Dit hoeft niet altijd een algemene toe- of afname te zijn, soms veranderen de aantallen vooral in een bepaald deel van het jaar.

Onderstaande tijdbalk geeft aan in welke periode de tellingen ongeveer vallen. Omdat er om de twee weken geteld wordt schuift de precieze datum door het jaar. In bijlage 1 staan de teldata voor de periode 1991 t/m 2002.

JAN FEB MRT APR MEI JUN JUL AUG SEP OKT NOV DEC
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26
Maanden met daarbij ongeveer de periode van de telling.

Bepaalde soorten komen zo nu en dan in grote groepen voor. Dat betekent dat de totale aantallen van jaar tot jaar zo sterk kunnen variëren dat er geen trend meer te ontdekken valt. In zulke gevallen is het soms zinvol om naar de presentie te kijken. De presentie is het aantal tellingen in een jaar waarbij een soort is waargenomen, gedeeld door het totale aantal tellingen. Grote groepen tellen hier dus even zwaar als een enkele vogel. Voor sommige soorten zijn bepaalde trends beter in de presentie zichtbaar dan in het totale aantal per jaar.

RESULTATEN EN DISCUSSIE

Bij de tellingen van 1991 tot en met 2002 werden in totaal 1640909 vogels geteld van 173 verschillende soorten. Voor sommige soorten hebben we enorme aantallen, zoals 435618 Spreeuwen en 375656 Kieviten. Andere soorten zijn maar een enkele keer gezien. Voor veel soorten hebben we genoeg waarnemingen om conclusies te trekken, zeker als we ook kijken naar de resultaten van de tellingen in de jaren ervoor. In dit hoofdstuk zullen we proberen om de grote lijnen aan te geven van de veranderingen die zich in de Eempolders hebben afgespeeld en van de gevolgen die zij voor de vogelstand hebben gehad. Het gaat hier vooral over ontwikkelingen die voor meer dan één soort belangrijk zijn. In het hoofdstuk hierna zullen alle waargenomen soorten individueel behandeld worden.

Voor de Tweede Wereldoorlog waren de Eempolders zeer extensief beheerde, natte en rustige hooilanden. Zij stonden vooral bekend om de grote aantallen Kemphanen en Watersnippen die er broedden. De polders waren veel te nat en te gevoelig voor overstromingen om er boerderijen te bouwen. De boeren woonden dus buiten de polder. Sindsdien heeft men geprobeerd om het agrarische nut van de Eempolders te verhogen. Bij de ruilverkaveling in 1940 werden voor het eerst wegen in de polder zelf aangelegd. Dat maakte het op veel percelen mogelijk om van het hooiland weiland te maken. Men kon nu immers makkelijker bij de koeien komen om ze te melken. Ook de waterafvoer werd sterk verbeterd, zodat het land veel minder nat werd en machinaal bewerkt kon worden. Uiteraard werd ook kunstmest gebruikt om de productiviteit te verhogen.

Zoals in heel Nederland werd het grondgebruik steeds intensiever. Er werd steeds vaker en met zwaardere machines op het land gewerkt. Bij de laatste landinrichting rond 1990 werden ook boerderijen in de polder gebouwd, vooral in het stuk dat het dichtst bij de Eem ligt. Dit lag het verst van de eerdere boerderijen en was daarom het rustigste deel. Bij de landinrichting werd ook de waterafvoer verbeterd en de polderpeilen werden aangepast, waardoor het agrarische deel van de polders droger werd. Om wat van de natuurwaarden te behouden stichtte Natuurmonumenten in het noordelijke deel van de polders een reservaat. Hier probeerde men het gebied juist natter te maken. In dit verband groef men ook enkele nieuwe plasjes en wordt een eigen waterhuishouding nagestreefd.

Toen de Eempoldertellingen in 1973 begonnen waren de aantallen broedparen van de Kemphaan, de Tureluur, de Watersnip en de Gele Kwikstaart geen schim meer van wat ze ooit geweest waren. Alle vier waren ze echter nog steeds als broedvogel aanwezig. De Kievit, de Grutto en de Scholekster waren nog steeds talrijk, waarschijnlijk zelfs talrijker dan voor de eerste ruilverkaveling. Deze soorten hebben wat voedselrijkere graslanden nodig dan de eerste groep en bij een beperkte intensivering van de landbouw kunnen ze daarom vooruit gaan.

Uit de waargenomen aantallen in de broedtijd volgt dat de Kemphaan al na een paar jaar vrijwel verdwenen was als broedvogel. Voor de Watersnip duurde dat tot ongeveer 1980. De Gele Kwikstaart hield het nog een hele tijd uit in de Oostermeent, maar ook hij verdween daar rond 1995. Onze telling is niet geschikt voor kleine aantallen broedgevallen van weinig opvallende vogels en het is daarom mogelijk dat er sindsdien nog enkele broedgevallen waren. Daar zijn ook aanwijzingen voor in de resultaten van inventarisaties en weidevogelbescherming. Al deze soorten bleven overigens aanwezig als doortrekker.

De Scholekster is tot ongeveer 1990 in aantal gestegen, daarna treedt een duidelijke daling op. De Grutto bleef tot 1990 als broedvogel constant, daarna daalden ook bij deze soort de aantallen. De Tureluur is waarschijnlijk sinds het begin van de tellingen iets achteruit gegaan, de Kievit is ongeveer gelijk gebleven.

In de polders is een groep weidevogelbeschermers actief. Gezien de intensieve bewerking van het agrarische deel is het nauwelijks denkbaar dat er nog nesten zouden uitkomen als zij die niet zouden markeren. De aantalsverdeling over het seizoen suggereert helaas dat het broedsucces na het uitkomen van de eieren voor de Grutto en de Scholekster sinds 1990 achteruit gaat.

In de vroege lente, dus voor het broedseizoen, blijken de Grutto en de Kievit sinds ongeveer 1990 talrijker te zijn dan daarvoor. In die periode zijn er de laatste jaren ook veel meer Goudplevieren dan vroeger. Opvallend is dat de Wulp, die nooit in de polders heeft gebroed, vanaf 1990 plotseling in veel kleinere aantallen als doortrekker en vooral als wintergast optreedt.

De karakteristieke zangvogels van de weilanden geven een groot verschil. De Veldleeuwerik is gedurende de hele telling afgenomen, en nu bijna verdwenen. Daarentegen blijft de Graspieper na een halvering in het begin sinds 1985 als broedvogel ongeveer constant. Al deze traditionele weidevogels gebruiken dierlijk voedsel. Bij de intensivering van de landbouw lijkt de beschikbaarheid van zulk voedsel, en vooral het voedsel voor de jongen, terug te lopen. De landinrichting heeft duidelijk een negatieve invloed op de voortplanting van de Grutto en de Scholekster. Kennelijk heeft de instelling van een reservaat deze ontwikkeling hooguit kunnen afremmen.

Een heel ander beeld ontstaat als we naar de planteneters kijken. Voor deze soorten is veel meer en ook veel voedzamer voedsel beschikbaar gekomen. Als broedvogels zijn de Knobbelzwaan, de Grauwe Gans, de Canadese Gans, de Nijlgans en de Meerkoet allemaal, en soms spectaculair, toegenomen. Van het intensieve grondgebruik hebben ze weinig last omdat ze buiten het eigenlijke grasland broeden of een zo groot nest hebben dat markeren overbodig is. Ook veel grasetende doortrekkers en overwinteraars zijn toegenomen: zwanen, ganzen en de Smient. Voor vogels met een gemengd voedsel, zoals veel eenden, is het beeld wisselend.

EFFECT VAN DE LANDINRICHTING IN 1990

Veel van wat we in de Eempolders zien is ook in veel andere delen van Nederland opgetreden. Dat is niet verwonderlijk, de intensivering van de landbouw is een landelijk verschijnsel. Wat bij de Eempolders wel opvalt, is dat er voor een aantal soorten een duidelijke omslag plaats vindt rond 1990. Dit wijst er op dat de landinrichting in die periode een belangrijke bijdrage aan de veranderingen heeft geleverd.

Daarbij is ook de verkaveling veranderd. Het wegennet is vrijwel hetzelfde gebleven. Deze werkzaamheden zijn vrij snel doorgevoerd. Uiteraard leiden zowel de lagere grondwaterstand als de verplaatsing van de boerderijen op veel plaatsen tot een intensiever gebruik van de grond. Aan de andere kant is in het reservaat juist een extensiever gebruik ingevoerd.

Om de invloed van de landinrichting te bepalen heb ik voor alle soorten gekeken naar trendbreuken in de waargenomen aantallen. Dit kunnen zowel de totale aantallen als die in de drie afzonderlijke telgebieden zijn. Helaas ontbreekt juist rond 1990 voor enkele jaren de uitsplitsing in afzonderlijke telgebieden, maar door extrapolatie van de beschikbare gegevens zijn er toch ook per deelgebied conclusies te trekken. Een vergelijking met de landelijke ontwikkeling is nodig om te zien of de trendbreuk echt een lokale oorzaak heeft. Omdat alle veranderingen gelijktijdig zijn doorgevoerd is het meestal niet mogelijk te bepalen welke verandering een bepaalde trendbreuk heeft veroorzaakt.

Voor de gegevens waarop onderstaande conclusies gebaseerd zijn verwijzen we naar de individuele beschrijvingen voor de soorten.

Van de weidevogels zien we dat rond 1990 in de broedtijd een constante trend voor de Grutto en een stijgende trend voor de Scholekster ombuigen naar een dalende trend. Analyse van de aantalsverdeling over het seizoen suggereert dat het broedsucces vanaf dat jaar voor beide soorten sterk achteruit gaat. De Tureluur daalt iets in 1990, de Kievit blijft constant. De Kemphaan en de Watersnip waren voor 1990 al bijna verdwenen en blijven in de broedtijd vrijwel afwezig.

In het voorjaar, voor de broedtijd, blijken Kievit, Grutto en Tureluur meer voor te komen. Deze toename treedt op in het telgebied Noord. Waarschijnlijk is dit het gevolg van de hogere waterstanden in het reservaat, die het gebied voor doortrekkers geschikter hebben gemaakt. Mogelijk is dit ook de verklaring voor de toename in het voorjaar van de Goudplevier. De aantallen van de Wulp, die niet in de Eempolders broedt, zijn rond 1990 dramatisch gedaald. Het betreft hier de doortrek in de herfst maar vooral de overwinteraars. Het valt op dat voor de landinrichting verreweg de meeste Wulpen in het telgebied Noord voorkwamen, terwijl er juist de meeste Wulpen in de Zuidpolder te Veld gezien worden.

In de jaren negentig nemen alle ganzen zeer sterk toe. De betere kwaliteit van het gras zal zeker meer ganzen aantrekken. Het betreft hier echter een landelijk fenomeen, en zonder landinrichting zouden de aantallen waarschijnlijk ook gestegen zijn.

Er is een duidelijke toename vanaf 1990 voor een aantal soorten die in of bij bebouwing broeden: Boerenzwaluw, Huiszwaluw, Witte Kwikstaart, Merel en Huismus. Voor deze soorten lijken de nieuwe boerderijen extra broedgelegenheid te hebben geboden. Ook de bosjes om de nieuwe boerderijen hebben waarschijnlijk wel wat effect, bij voorbeeld voor de Roodborst, Fitis, Tjiftjaf, Zwartkop en Putter. Aan de andere kant zijn de mezen zeker niet talrijker geworden.

Veel van wat we in de Eempolders zien is ook in veel andere delen van Nederland opgetreden. Dat is niet verwonderlijk, de intensivering van de landbouw is een landelijk verschijnsel. Wat bij de Eempolders wel opvalt, is dat er voor een aantal soorten een duidelijke omslag plaats vindt rond 1990. Dit wijst er op dat de landinrichting in die periode een belangrijke bijdrage aan de veranderingen heeft geleverd. Het was de bedoeling dat in het reservaat de weidevogelstand weer zou toenemen. Dat is wel gebeurd, maar het lijkt er op dat voor de Grutto en de Scholekster deze zeker de afname in de rest van het gebied niet kan compenseren. Het feit dat de Grutto's nog steeds duidelijk eerder uit het gebied vertrekken maakt het twijfelachtig of de stand op peil kan blijven. De hoop dat kritische soorten als Kemphaan en Watersnip weer zouden gaan broeden is tot nu toe slechts incidenteel uitgekomen.

In het winterhalfjaar zijn er vaak grote groepen ganzen (Foto Piet Spoorenberg)

BESCHRIJVING INDIVIDUELE SOORTEN

DODAARS *Tachybaptus ruficollis*

De Dodaars wordt jaarlijks een aantal malen waargenomen, vooral buiten de broedtijd. In de jaren zeventig en tachtig namen zowel de jaartotalen als de presentie af, daarna volgde een stabilisatie. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 199, 99, 68, 42, 47. In de jaren zeventig zag men de grootste aantallen in het voorjaar, maar in de loop van de tijd verschuift het zwaartepunt naar het najaar.

Voorjaarswaarnemingen zijn de laatste jaren zeldzaam. Opvallend zijn de waarnemingen in juni van de laatste jaren. Dit is niet eerder voorgekomen. Het zou kunnen wijzen op broedgevallen, misschien in de waaien in het reservaat.

FUUT *Podiceps cristatus*

Toen de Eempoldertellingen begonnen zag men wel eens een Fuut. Sindsdien is een sterke toename opgetreden. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 15, 97, 346, 480, 729. Het lijkt er op dat de toename nog steeds doorgaat. De vogels zitten op de Eemnesservaart, de weteringen en de waaien. We zien regelmatig jongen, dus er wordt gebroed.

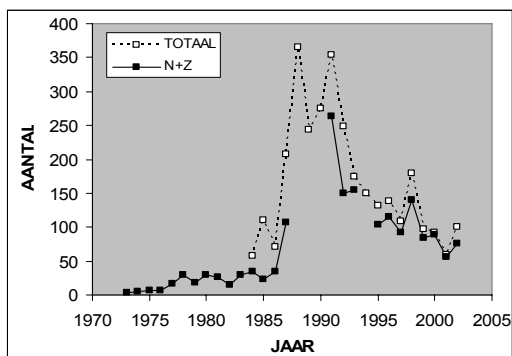
Landelijk neemt de Fuut niet veel meer toe. Mogelijk zijn de vaarten in de polder door uitspoeling van mest voedselrijker geworden en is daardoor de visstand toegenomen.

Tegenwoordig zijn er het hele jaar door Futen, maar van april t/m augustus zijn de aantallen duidelijk hoger dan in de rest van het jaar. Het maximum valt in juni, in de winter zijn de aantallen klein.

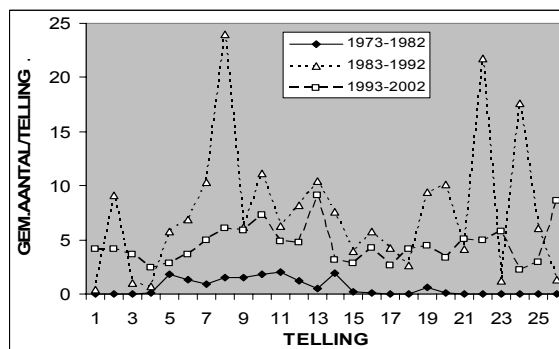
AALSCHOLVER *Phalacrocorax carbo*

De aantallen van de Aalscholver zijn in de afgelopen dertig jaar sterk veranderd. Uit de figuur voor de jaartotalen volgt dat een langzame toename tot ongeveer 1985 werd gevolgd door een spectaculaire stijging. Deze piek duurde maar een paar jaar, na 1991 namen de aantallen weer sterk af tot ongeveer een kwart van het maximum. Deze afname is echter niet te vinden in de presentie. Die blijft na 1988 op een constant niveau van ongeveer 85%.

Bij analyse blijkt de afname van de aantallen het gevolg van het ontbreken van grote groepen na 1991. Rond de piek kwamen regelmatig groepen van vele tientallen exemplaren, tot zelfs boven de honderd, voor. Tegenwoordig is een groep van twintig al een bijzonderheid. Het is niet helemaal duidelijk in hoeverre vroeger overvliegende groepen zijn meegeteld. Dat maakt het moeilijk om conclusies te trekken.

Totaal aantal getelde Aalscholvers per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de drie periodes van tien jaar

Onze Aalscholvers komen waarschijnlijk van de kolonies uit het Naardermeer of Flevoland. De laatste zijn in de jaren 1970 tot 1990 sterk gegroeid. Daarna trad een lichte daling in, waarschijnlijk door voedselgebrek. Dit hangt onder meer samen met een afname van de eutrofiëring van het IJsselmeer en de randmeren.

In het begin van de tellingen waren er vooral waarnemingen van februari tot en met juni. Tegenwoordig zien we de Aalscholver het hele jaar door, zonder duidelijke voorkeur voor een seizoen.

ROERDOMP *Botaurus stellaris*

Vanaf het begin van de tellingen is de Roerdomp slechts incidenteel waargenomen. Uit de totalen van de vijf perioden van zes jaar (12, 3, 1, 3, 6) krijgt men de indruk dat ze in de jaren zeventig minder zeldzaam waren dan daarna. De rietvelden in de polder zijn waarschijnlijk te klein om als broedgebied te dienen. In de laatste periode was er een waarneming van vijf exemplaren.

Het beeld klopt met de landelijke trend. Na de strenge winter van 1978 is de Roerdomp in Nederland sterk afgenomen, herstel is mede door tamelijk strenge winters in de jaren tachtig uitgebleven.

GROTE ZILVERRREIGER *Egretta alba*

Bij de Eempoldertellingen is voor het eerst in 1999 een exemplaar waargenomen. Sindsdien zijn er elk jaar een of meer gezien, met een totaal van zeven. Landelijk was de Grote Zilverreiger in 1973 nog een dwaalgast. Sindsdien is vooral vanaf 1990 het aantal waarnemingen sterk gestegen. Dit hangt waarschijnlijk ook samen met de vestiging als broedvogel in de Oostvaardersplassen, waar nu tientallen paren broeden.

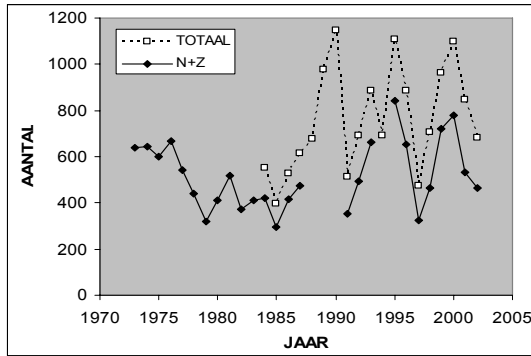
KLEINE ZILVERRREIGER *Egretta garzetta*

Deze soort is eenmaal waargenomen in 2002. Dit was de eerste waarneming in de geschiedenis van de tellingen. Landelijk neemt ook deze soort sterk toe.

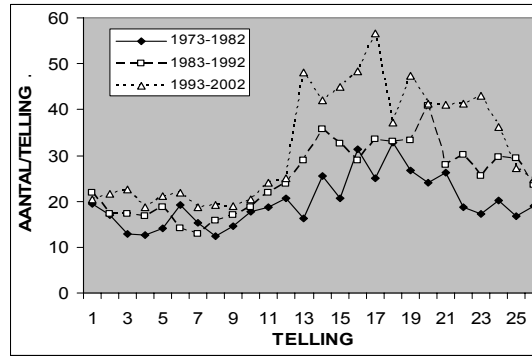
BLAUWE REIGER *Ardea cinerea*

Bij de Eempoldertellingen is de Blauwe Reiger vrijwel altijd aanwezig. Meestal zijn ze eenzaam aan het foerageren, soms zien we ook rustende groepjes. Er wordt niet gebroed in de polder, geschikte bomen zijn ook nauwelijks aanwezig. De vogels moeten van kolonies in de omgeving komen.

De grafiek toont dat na een kleine afname in de eerste tien jaar een stijging van de aantallen optrad. De aantallen variëren daarna nogal, maar vanaf 1989 lijkt geen wezenlijke verandering meer op te treden.

Totaal aantal getelde Blauwe Reigers per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

Als we naar de grafiek van de verdeling over het jaar kijken zien we wel een opmerkelijke verandering. In de laatste periode van tien jaar loopt vanaf eind juni het gemiddelde aantal per telling sterk op. In de eerste twee periodes is er hoogstens een veel kleinere en meer geleidelijke toename. Tijdens de broedtijd is er een veel kleinere toename. In de buurt van de Eempolders zijn kolonies in het Valse Bosje aan het eind van de Meentweg (Eemnes) en een veel kleinere in het kasteelpark van Groeneveld (Baarn). Het lijkt er op dat tegenwoordig de Eempolders in de tweede helft van het jaar ook reigers aantrekken die wat verder weg broeden. Dat kan wijzen op meer vis door een toegenomen voedselrijkdom van het water.

PURPERREIGER *Ardea purpurea*

In de loop van de tijd is het aantal Purperreigers zeer sterk teruggelopen. Als we kijken naar de aantallen waargenomen vogels per zesjaarlijkse periode dan vinden we: 208, 75, 19, 14, 3. De laatste waarneming is uit 1999. De Purperreiger lijkt vrijwel verdwenen, al zal er nog wel eens eentje opduiken.

De dichtstbijzijnde kolonie is in het Naardermeer. Het aantal paren is daar vanaf het eind van de jaren zeventig nogal teruggelopen, maar lijkt nu redelijk stabiel. Mogelijk is voor de kleinere aantallen die er nu zijn voldoende foerageergelegenheid dicht bij het Naardermeer, zodat ze geen reden meer hebben om in de Eempolders te komen. Ook de toegenomen drukte kan voor deze schuwe soort een rol spelen.

KOEREIGER *Bubulcus ibis*

In 1998 is deze kleine reigersoort voor het eerst één keer waargenomen. Het is een zuidelijke soort, die zijn gebied de laatste tijd sterk uitbreidt.

OOIEVAAR *Ciconia ciconia*

Het zien van een Ooievaar is niet meer zo bijzonder als het geweest is. Vanaf 1994 worden er zo nu en dan enkele gezien. In al de jaren daarvoor waren er in totaal maar twee waarnemingen. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 1, 0, 1, 7, 8. Er is dus een duidelijke toename, die een gevolg moet zijn van de sterke toename van het aantal Ooievaars in Nederland na een herintroductie project.

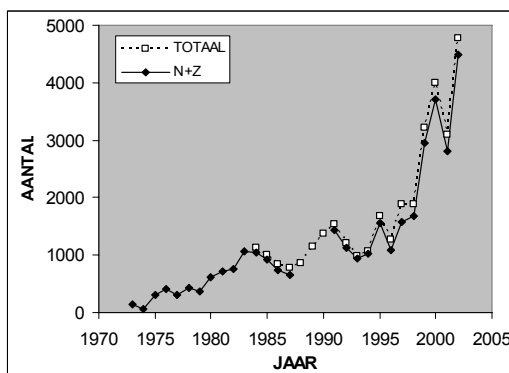
LEPELAAR *Platalea leucorodia*

Ook de Lepelaar neemt toe. Dit blijkt duidelijk uit de totalen voor de zesjaarlijkse periodes: 1, 7, 17, 31, 36. De vogels worden gezien in de hele periode van begin maart tot september. Vaak zijn ze aan het foerageren op ondergelopen land of in ondiepe slootjes. Het betreft hier vermoedelijk broedvogels uit Flevoland. Daar is het aantal broedparen in de loop van de telperiode toegenomen. Door de aanleg van plasjes in het reservaat zijn er ook meer foerageermogelijkheden gekomen.

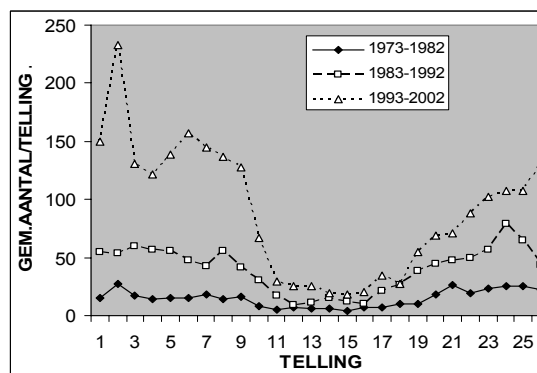
KNOBBELZWAAN *Cygnus olor*

De Knobbelzwaan eet gras en heeft een groot, opvallend nest dat hij door zijn formaat en kracht goed kan verdedigen. Hij lijkt daarom de ideale graslandvogel. In overeenstemming daarmee toont de grafiek van de totale aantallen per jaar een duidelijke toename. Over de hele periode blijkt het totale aantal gemiddeld met ongeveer 10% per jaar toe te nemen. Vooral na 1996 lijkt nog een versnelling op te treden. De populatie in de broedtijd neemt zelfs met 12% per jaar toe, dus nog iets sneller. Landelijk is de toename 8% per jaar, dus minder groot dan in de Eempolders.

De vorm van de verdeling over het jaar is voor alle periodes ongeveer gelijk, al geeft het niveau de stijging aan. In de eerste maanden van het jaar is het aantal per telling hoog. Vanaf half mei treedt een sterke daling op. Tot eind augustus blijven de aantallen laag, daarna stijgen de aantallen geleidelijk weer. Het lage aantal van juni tot augustus hangt samen met de ruiperiode. Die wordt op open water doorgebracht, voor onze vogels waarschijnlijk op de randmeren en/of het IJsselmeer.

Totaal aantal getelde Knobbelzwanen per jaar

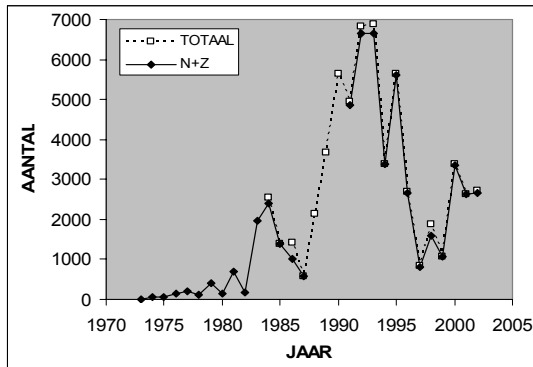

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

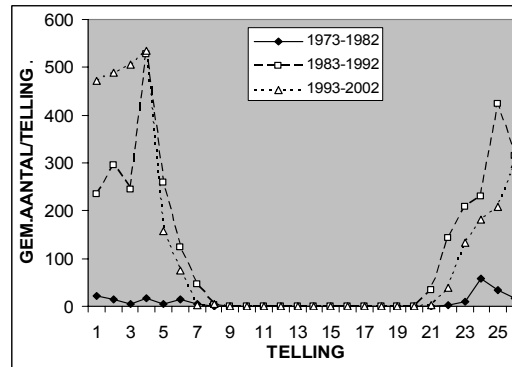
KLEINE ZWAAN *Cygnus bewickii*

De grafiek toont dat in het begin van de tellingen slechts kleine aantallen Kleine Zwanen in de Eempolders overwinterden. Vanaf 1983 nemen de aantallen sterk toe, en rond 1993 wordt een piek bereikt. Het maximale aantal in één telling is 1379. Daarna nemen de aantallen weer af en rond 2000 ligt het aantal op minder dan de helft van de piek. De verdeling over het jaar suggereert dat dit vooral samenhangt met een latere aankomst.

Landelijk nemen de aantallen Kleine Zwanen toe tot 1990, daarna blijft het aantal min of meer gelijk. Door vervuiling van de randmeren verdwenen fonteinkruiden en daarom weken de Kleine Zwanen uit naar grasland, wat de toename kan verklaren. Door verbetering van de waterkwaliteit neemt fonteinkruid in de randmeren nu weer toe. Ze komen pas naar de polder als het fonteinkruid opis. Dat kan de latere aankomst verklaren.

Totaal aantal getelde Kleine Zwanen per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

Kleine Zwanen zijn aanwezig van oktober tot in maart. De hoogste aantallen zijn meestal in februari aanwezig. In de laatste periode lijken ze wat later te komen, maar in de eerste maanden van het jaar wat talrijker te zijn.

WILDE ZWAAN *Cygnus cygnus*

De Wilde Zwaan wordt vrijwel jaarlijks enige malen waargenomen. De aantallen zijn meestal klein, wat overeenkomt met de gebruikelijke groepsgrootte van deze soort. Er lijkt in de loop van de tijd niet veel verandering op te treden. Het gaat hier om een wintergast, die we van november tot april kunnen zien. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 35, 66, 163, 405, 402. Deze getallen suggereren een toename.

Een probleem is hier dat verwarring met de Kleine Zwaan op kan treden. Aan de ene kant valt het niet mee om op grote afstand (zonder telescoop!) een paar Wilde Zwanen bij een grote groep Kleine Zwanen te ontdekken. Dit kan tot ondertelling leiden. Aan de andere kant zijn sommige getelde groepen veel groter dan voor deze soort normaal is. Zeer waarschijnlijk zijn hier groepen Kleine Zwanen verkeerd gedetermineerd.

ZWARTE ZWAAN *Cygnus atratus*

Van deze exoot bestaat al een aantal jaren een kleine populatie in Nederland. Zo nu en dan duiken er exemplaren bij ons op. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 0, 0, 4, 1, 38. De toename lijkt reëel. De laatste tijd zien wij er elk jaar wel enkele. Alle waarnemingen vallen in het winterhalfjaar.

TOENDRARIETGANS *Anser serrirostrus*

De Rietgans die we hier kunnen verwachten is de Toendrarietgans. Deze soort heeft een voorkeur voor akkerland, al wordt bij voedselgebrek ook wel op weilanden gevoerageerd. In de Eempolders zien we hem maar af en toe, meestal in kleine aantallen. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 271, 586, 518, 92, 1010.

Overigens speelt hier weer het probleem van de herkenning. Op afstand is verwarring met de veel talrijkere Kolgans goed mogelijk.

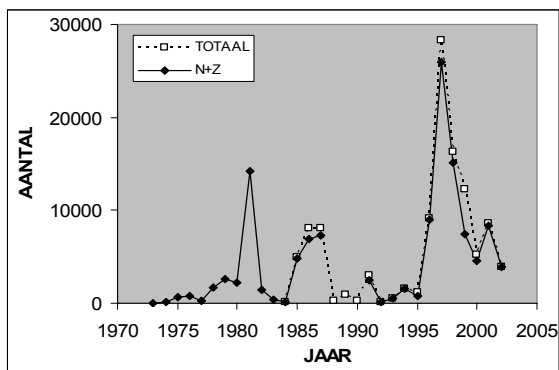
KLEINE RIETGANS *Anser brachyrhynchus*

De Kleine Rietgans overwintert in zuidwest Friesland en in België rond Damme.

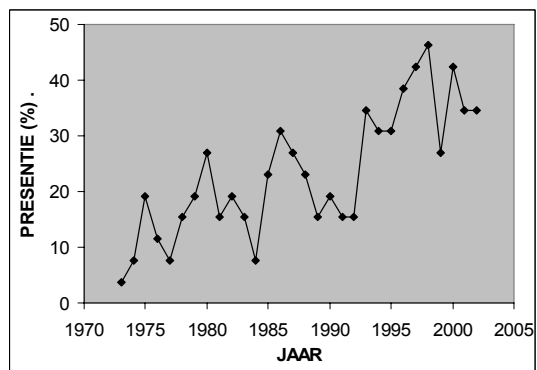
Daartussenin komen ze nauwelijks aan de grond. Hoewel we aardig op de route tussen deze overwinteringsgebieden liggen zien we deze soort daarom maar zo nu en dan. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 8, 7, 0, 373, 52. Het heeft geen zin om naar een trend te zoeken.

KOLGANS *Anser albifrons*

De grafiek van de jaartotalen van de Kolgans slingert hevig. Dit komt doordat hij vaak in grote groepen voorkomt. Het toevallig al dan niet aanwezig zijn van zo'n groep tijdens een telling kan een groot verschil maken. Toch is er ongetwijfeld sprake van een toename. De grafiek van de presentie is veel duidelijker. Ook hier slingert de lijn, maar de toename is onmiskenbaar. In het rapport over de eerste zes jaar werd nog geklaagd dat men zo zelden ganzen zag. Nu is het al bijna bijzonder als er in het winterhalfjaar bij een telling geen Kolganzen gezien zijn. De Kolganzen zitten voor het overgrote deel in het telgebied Noord.

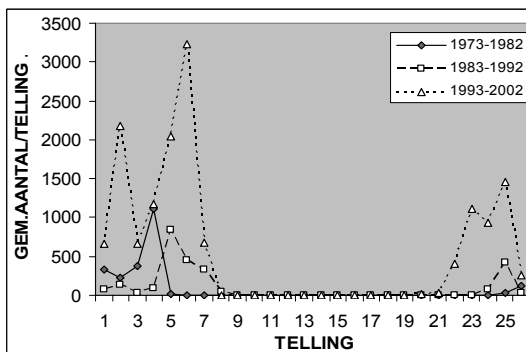

Totaal aantal getelde Kolganzen per jaar

Presentie van de Kolgans per jaar

Bij de grafiek van de verdeling over het jaar valt op dat de grootste aantallen in het begin van de lente, dus aan het einde van het seizoen, optreden. Er is ook een lagere piek in de herfst. Dit patroon is in alle periodes te herkennen, maar de herfstpiek valt steeds vroeger en de lentepiek steeds later. Het lijkt er op dat de Eemponders vooral als doorgangsgebied worden gebruikt, aan het begin en het eind van het seizoen. Landelijk blijkt dat de aankomsttijd van de Kolgans naar voren is geschoven. Dit kan verklaren waarom de herfstpiek nu vroeger ligt.

Gemiddeld aantal per telling voor de drie periodes van tien jaar

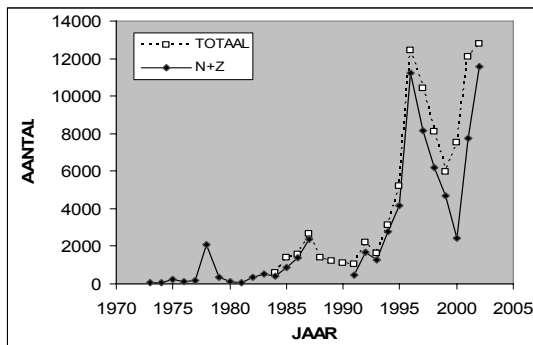
Het blijkt dat de Kolgans in Nederland steeds meer gaat broeden. In de Eempolders zijn daarvoor de hier beschreven periode nog geen aanwijzingen voor. De laatste jaren duiken er al wel groepjes in juli/augustus op. Dat zou een voorbode van broedgevallen kunnen zijn.

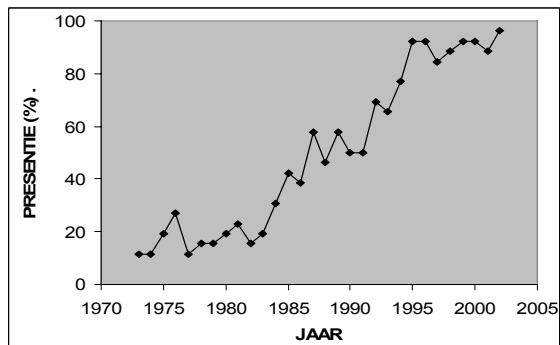
Kolganzen in de Noordpolder te Veld (Foto Piet Spoorenberg)

GRAUWE GANS *Anser anser*

Ook de Grauwe Gans is sinds de jaren zeventig zeer sterk toegenomen. De grafiek toont dat in het begin slechts hele kleine aantallen gezien werden. In de jaren tachtig werden het er wat meer, maar tussen 1994 en 1996 werd het jaartotaal ineens ongeveer acht keer zo groot. Daarna lijkt het aantal ongeveer constant te blijven. De presentie blijkt tot 1984 vrijwel constant te zijn. In de volgende tien jaar stijgt hij naar ongeveer 90%, kortom naar de situatie dat bijna altijd wel Grauwe Ganzen aanwezig zijn.

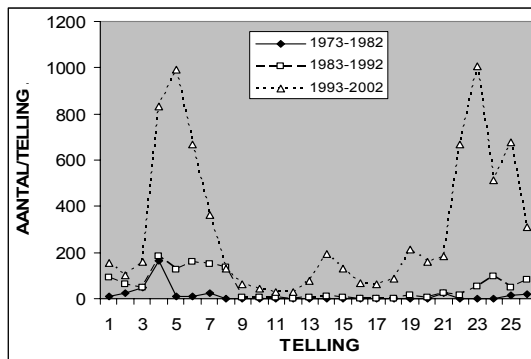
Totaal aantal getelde Grauwe Ganzen per jaar

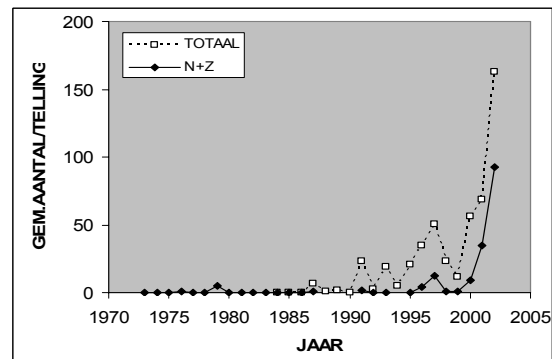
Presentie van de Grauwe Gans per jaar

De eerste tien jaar werd de soort vooral in het begin van het jaar aangetroffen. In de tweede tien jaar namen de aantallen en de duur van die piek toe. In de laatste tien jaar zien we ook een, zelfs nog iets hogere, piek in het najaar. Het valt op dat er midden in de winter duidelijk

minder zijn. Er is ook een toename van de aantallen bij de broedtijd, de tellingen 9 tot en met 12.

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de tellingen 10 t/m 13 (broedtijd)

De Grauwe Gans broedt in grote aantallen in Flevoland, vooral in de Oostvaardersplassen. Ook wordt daar door veel ganzen geruid. De aantallen zijn in de afgelopen dertig jaar sterk toegenomen, nu lijkt een zekere stabilisatie bereikt. Ook in de Eempolder zijn broedgevallen gemeld. In dit verband is de grafiek van de tellingen 9 t/m 12 interessant. Vanaf 1995 neemt het gemiddelde aantal per telling in deze periode zeer sterk toe. Deze toename is begonnen in de Oostermeent, en daar zijn de aantallen in de broedtijd nog steeds het hoogst. Waarschijnlijk gaat het hier om ganzen die broeden in de oeverlanden van het Eemmeer. De laatste jaren is er ook een toename in het telgebied Noord.

INDISCHE GANS *Anser indicus*

Deze exoot is in 1996 een keer waargenomen. In Nederland is een kleine populatie die afstamt van ontsnapte vogels.

CANADESE GANS *Branta canadensis*

Voor de Canadese Gans zijn de totalen van de vijf periodes van zes jaar: 0, 2, 15, 97 en 1826. Er is dus sprake van een geweldige toename. Die begint rond 1995, vanaf 1999 stijgen de aantallen spectaculair. Zowel de presentie als de groeps grootte zijn gestegen. Het hoogste aantal in één telling was 108.

De soort is het hele jaar aanwezig, maar de aantallen over het jaar fluctueren nogal. Voor een deel is dat de toevallige invloed van grote groepen. In de periode maart tot mei zijn de aantallen relatief laag. Vrijwel alle waarnemingen zijn in de Zuidpolder te Veld. Pas de laatste jaren komen er een paar in het telgebied Noord voor. Daar wordt ook gebreed.

De populatie Canadese Ganzen komt voort uit ontsnapte vogels. Tegenwoordig broeden ze overal in Nederland, de aantallen stijgen ook landelijk sterk.

BRANDGANS *Branta leucopsis*

De Brandgans wordt tegenwoordig elk jaar wel een paar keer waargenomen. De aantallen zijn zeer wisselend, vooral omdat soms grote groepen opduiken. In februari en maart 1996 waren de aantallen opvallend hoog. Voor de zesjaarlijkse periodes waren de totalen: 22, 621, 937, 5119, 3501.

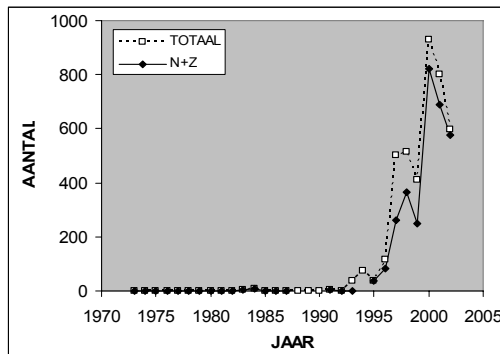
Er is sprake van een duidelijke toename, zowel in aantallen als in presentie, ten opzichte van de jaren zeventig en tachtig. Al sinds het begin van de tellingen zijn de Brandganzen vooral in de maanden februari en maart aanwezig. Er komen echter ook ieder jaar wel waarnemingen in de herfst voor. De Brandganzen verblijven vooral in het telgebied Noord. Soms zitten er groepen in de Zuidpolder te Veld. In de Oostermeent zien we alleen kleine aantallen.

ROTGANS *Branta bernicla*

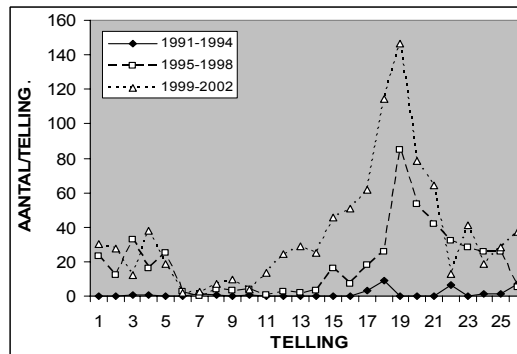
De Rotgans komt hoofdzakelijk nabij de Noordzeekust voor. Hier is hij een incidentele gast. In de jaren 1990-2002 waren er vijf waarnemingen van in totaal vijftien exemplaren. In de periode 1984-1990 waren er twee waarnemingen, daarvoor geen.

NIJLGANS *Alopochen aegyptiacus*

In de Eempolder was de Nijlgans tot 1993 een zeer incidentele gast. Daarna zijn de aantallen explosief gestegen. De laatste jaren lijkt de stand te stabiliseren. De toekomst moet leren of dit een tijdelijk effect is.

Totaal aantal getelde Nijlganzen per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor drie perioden van ieder vier jaar

Omdat tot in de jaren negentig nauwelijks Nijlganzen zijn gezien gaat de grafiek van de verdeling over het jaar over drie periodes van vier jaar. Uit de grafiek blijkt dat Nijlganzen vrijwel afwezig zijn in april en mei. Dit zou er op kunnen wijzen dat ze ergens anders broeden, of dat ze zeer onopvallend zijn gedurende de broedtijd. Ze broeden vaak in boomnesten, dus de eerste verklaring zou juist kunnen zijn gezien het open karakter van de polders.

BERGEEND *Tadorna tadorna*

De Bergeend wordt in de Eempolders hoofdzakelijk aangetroffen van februari t/m juni. Dit suggereert dat hij in deze omgeving broedt. Buiten deze tijd verblijft hij na de broedtijd in de Duitse Bocht tussen de Elbe en de Weser en daarna op de randmeren en wordt hij in de Eempolders hoogstens incidenteel waargenomen.

Vanaf het begin van de tellingen schommelt het aantal sterk, maar het gemiddelde aantal lijkt ongeveer constant te blijven tot 1996. Daarna treedt een sterke stijging op tot een ruim twee maal zo hoog niveau. Voor de zesjaarlijkse periodes waren de totalen: 517, 488, 666, 410, 1325.

CASARCA *Tadorna ferruginea*

In het algemeen neemt men aan dat de populatie afstamt van ontsnapte vogels. De soort wordt incidenteel waargenomen, waarbij opvalt dat de aantallen de laatste tijd lijken te stijgen. Voor de zesjaarlijkse periodes waren de totalen: 7, 5, 2, 52, 58. De meeste waarnemingen zijn in juli en augustus.

Sinds een aantal jaren verzamelen Casarca's zich in augustus en september op het Eemmeer om te ruien. Verrassend genoeg zijn dat er tegenwoordig veel meer dan de geschatte Nederlandse populatie. Waar de rest vandaan komt is niet duidelijk. Kennelijk foerageert een deel van deze vogels zo nu en dan in de polder.

SMIENT *Anas penelope*

De Smient is een wintergast in sterk wisselende aantallen. Vaak wordt hij waargenomen in grote groepen. Tot 1985 waren de aantallen relatief laag. Vanaf dat jaar ligt het gemiddelde jaarniveau opeens veel hoger. In die tijd zaten de meeste Smienten in de telgebieden Noord en Oostermeeent. Vanaf 1999 zitten echter de meeste Smienten in de Zuidpolder te Veld. In 1996 waren er opvallend veel Smienten, meer dan 15000 in totaal. De totalen voor de vijf periodes van zes jaar waren: 993, 578, 10883, 20878, 10708. De hoge aantallen zijn vooral te danken aan enkele zeer grote groepen. De Smient komt wel vaker voor dan vroeger. In de loop van de tellingen is de presentie gestegen van onder de tien procent in het begin tot rond de zestig procent nu. Landelijk is er sprake van stijging, met een stabilisatie in de jaren negentig. De Smient is in redelijke aantallen aanwezig van september tot eind april. In alle tienjarige periodes zien we de hoogste aantallen in februari en maart. In de laatste tien jaar nemen de aantallen in het najaar sterk toe, vooral in de Zuidpolder te Veld.

KRAKEEND *Anas strepera*

Tot ongeveer 1990 was de Krakeend een onregelmatige gast. Daarna namen zowel de aantallen als de presentie sterk toe. De totalen voor de vijf periodes van zes jaar waren: 57, 33, 38, 198, 514. Landelijk is de Krakeend in deze periode wel toegenomen, maar lang niet zo sterk als in de Eempolders. Tegenwoordig is de presentie tegen de vijftig procent, terwijl dat in de jaren zeventig rond de tien procent was.

Omdat zo nu en dan grote groepen worden gezien is de verdeling over het jaar nogal wisselend. In het hele jaar zijn er waarnemingen. Een piek in april/mei zou kunnen wijzen op broeden in de Eempolders. In december en januari zijn de aantallen opvallend klein.

WINTERTALING *Anas crecca*

De Wintertaling wordt ieder jaar gezien. De aantallen wisselen sterk, ook al doordat vaak relatief grote groepen waargenomen worden. In de getelde aantallen lijkt geen duidelijke trend aanwezig. De totalen voor de vijf periodes van zes jaar waren: 398, 423, 588, 230, 406.

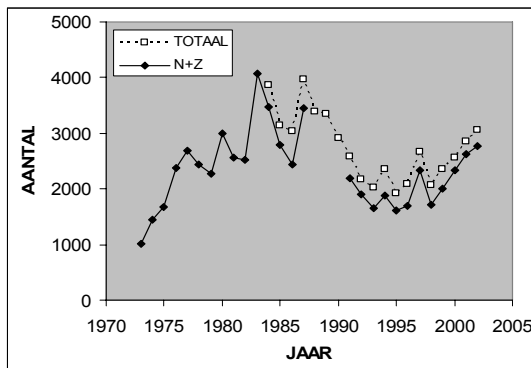
Landelijk is sprake van een afname.

Wij zien de soort van september tot april regelmatig, daarbuiten hooguit incidenteel.

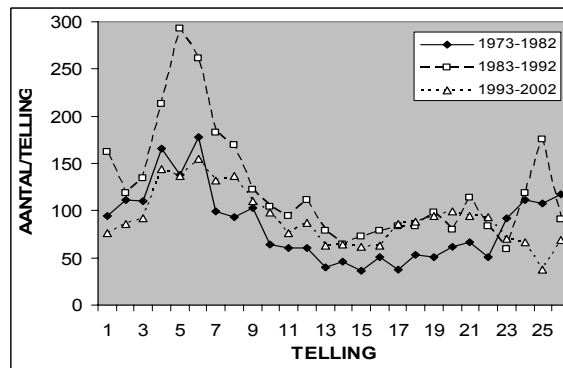
WILDE EEND *Anas platyrhynchos*

De Wilde Eend is het hele jaar door aanwezig. Uit de grafiek blijkt dat in de eerste tien jaar van de tellingen de aantallen geleidelijk toenamen. Daarna lijkt de stand wat af te nemen, met tenslotte weer een kleine stijging. Landelijk zijn in deze periode de aantallen niet wezenlijk

veranderd. De gemiddelde aantallen in de broedtijd (tellingen 8-12) veranderen vrijwel niet als we de Oostermeent niet meetellen.

Totaal aantal getelde Wilde Eenden per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

De verdeling over het jaar toont een opmerkelijk verschil tussen de eerste en de derde periode van tien jaar en de middelste. Rond maart is in de middelste periode het gemiddelde aantal duidelijk hoger dan in de andere periodes.

PIJLSTAART *Anas acuta*

De Pijlstaart wordt niet ieder jaar waargenomen. De totalen voor de vijf periodes van zes jaar waren: 34, 14, 18, 60, 34. De uitschieter van zestig komt door twee groepen van ieder 28 exemplaren. Er zijn geen aanwijzingen dat er voor deze soort iets veranderd is. Bijna alle waarnemingen zijn gedaan in het voorjaar.

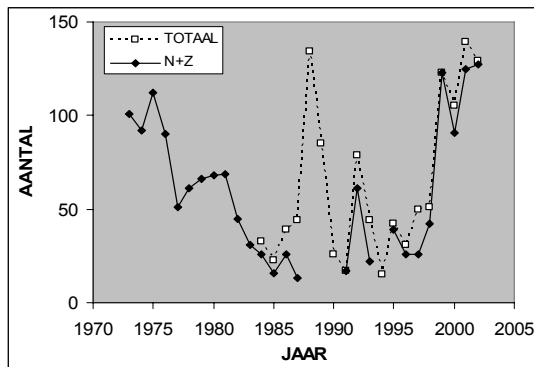
ZOMERTALING *Anas querquedula*

De Zomertaling wordt nog steeds ieder jaar gezien. Vóór 1980 zijn zowel de aantallen als de presentie wat hoger dan later, daarna is er geen duidelijke trend. Dit komt ook doordat de aantallen nogal wisselen. De totalen voor de vijf periodes van zes jaar waren: 123, 76, 66, 45, 40. Landelijk is er een sterke daling tot 1985, daarna blijft de index vrijwel constant. Zoals voor een zomervogel te verwachten is concentreren de waarnemingen zich rond de broedtijd. Dat wijst er op dat de Zomertaling nog steeds in kleine aantallen in de Eempolders broedt.

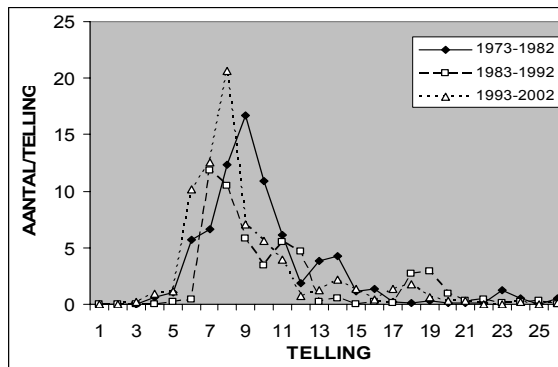
SLOBEEND *Anas clypeata*

De grafiek van de jaartotalen toont een gestage afname tot 1985. Daarna variëren de aantallen sterk. De laatste jaren blijft het aantal rond het topniveau hangen. In de broedtijd wisselen de aantallen ook sterk, het lijkt er op dat na een afname in de zeventiger jaren het niveau lange tijd ongeveer constant blijft. In de laatste paar jaar zijn de aantallen in de broedtijd weer even groot als bij het begin van de tellingen. Verreweg de meeste Slobeenden worden gezien in het telgebied Noord. Landelijk neemt de verspreiding af, maar in de meer geschikte agrarische gebieden lijkt de soort zich goed te handhaven.

De grootste aantallen Slobeenden zien we net voor de broedtijd. We hebben mogelijk dus gedeeltelijk met doortrekkers te maken, maar het kan ook zijn dat de eenden in de broedtijd zich minder opvallend gedragen. Het lijkt er op dat de piek in deze dertig jaar iets naar voren is geschoven.

Totaal aantal getelde Slobeenden per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

KAAPSE EEND *Anas capensis*

Begin 1998 is deze soort voor het eerst een keer waargenomen. Het betreft hier ongetwijfeld ontsnapte exemplaren.

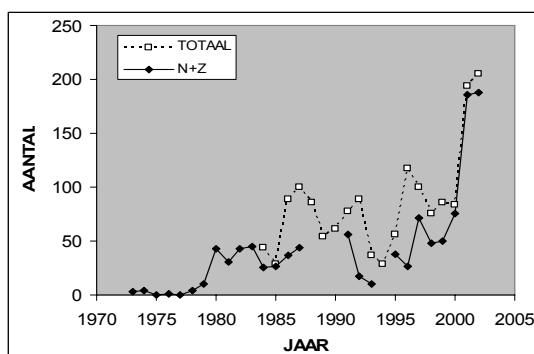
TAFELEEND *Aythya ferina*

De Tafeleend is een duikeend waarvoor in de Eempolders eigenlijk geen geschikte biotoop beschikbaar is. Zo nu en dan duiken er wat op, met name in voor- en najaar. De aantallen per zesjaarlijkse periode zijn: 18, 17, 102, 91, 34. Bij de grotere aantallen zaten een paar grote groepen, dus het is gaat te ver om hier een trend uit op te maken.

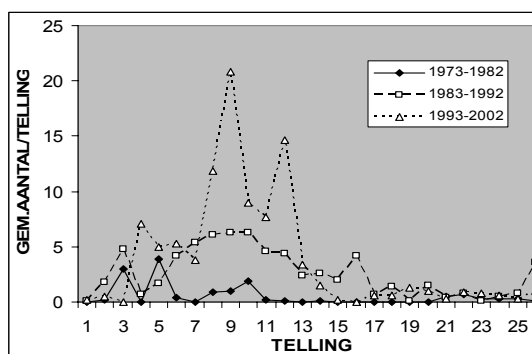
KUIFEEND *Aythya fuligula*

In de afgelopen dertig jaar is de Kuifeend sterk toegenomen. Deze stijging lijkt nog steeds door te gaan. Landelijk is deze eend vanaf de vijftiger jaren opgekomen. In agrarische gebieden lijkt de groei na 1990 te stagneren. De Eempolders zijn laat bezet, mogelijk gaat de groei daardoor nog steeds verder. Verreweg de meeste Kuifeenden zien we tegenwoordig in telgebied Noord. Het is daarom ook mogelijk dat het veranderde beheer (reservaat?) voor de voortgezette groei zorgt.

De Kuifeend is vooral in de periode februari-juni aanwezig. Dat maakt aannemelijk dat we hier met lokale broedvogels te maken hebben. In de laatste tien jaar valt vooral de grote stijging in de periode april tot half juni op.

Totaal aantal getelde Kuifeenden per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

TOPPEREEND *Aythya marila*

In 1996 en 1997 werd deze soort elk een keer waargenomen. Dit waren de eerste waarnemingen, deze eenden overwinteren onder meer op het IJsselmeer. Op kleinere wateroppervlakken komen ze hoogstens incidenteel voor.

HARLEKIJNEEND *Histrionicus histrionicus*

Ook deze soort is begin 1998 voor het eerst gezien, en wel bij dezelfde telling als de Kaapse eend. Zijn deze vogels samen ontsnapt?

ZWARTE ZEEEEND *Melanitta nigra*

Dit is een zeevogel. Alleen in 1995 is er eentje in de polders verzeild geraakt.

BRILDUIKER *Bucephala clangula*

De Brilduiker wordt maar heel incidenteel waargenomen. De aantallen per zesjaarlijkse periode zijn: 0, 1, 20, 3, 0. Bij de twintig zat een groep van zestien vogels, over een trend valt niets te zeggen.

NONNETJE *Mergellus albellus*

Het Nonnetje is een wintergast die vrijwel elk jaar zo nu en dan opduikt. De strengheid van de winter heeft grote invloed op de aantallen. Het lijkt dan ook niet zinvol om uit de totalen van de zesjaarlijkse periodes (121, 84, 184, 54, 104) een trend af te leiden.

MIDDELSTE ZAAGBEK *Mergus serrator*

De Middelste Zaagbek komt vooral langs de Noordzeekust voor. In de Eempolders zien we hem zo nu en dan. In vorige periodes was dat ook het geval. De aantallen per zesjaarlijkse periode zijn: 21, 6, 0, 28, 11.

GROTE ZAAGBEK *Mergus merganser*

De Grote Zaagbek wordt in de periode november - maart jaarlijks waargenomen. Ze zitten vooral op de Eem (dus buiten het telgebied) maar soms zitten er ook op de wetingen of de waaien. Deze situatie bestaat al sinds het begin van de tellingen, ook de aantallen lijken niet significant veranderd te zijn. De aantallen per zesjaarlijkse periode zijn: 191, 200, 66, 198, 93.

WESPENDIEF *Pernis apivorus*

Deze bosvogel is alleen als toevallige doortrekker te verwachten. In deze twaalf jaar is hij een aantal keren waargenomen. Tot en met 1990 was er maar één waarneming van twee exemplaren. De aantallen per zesjaarlijkse periode zijn: 0, 2, 0, 5, 2.

ZWARTE WOUW *Milvus migrans*

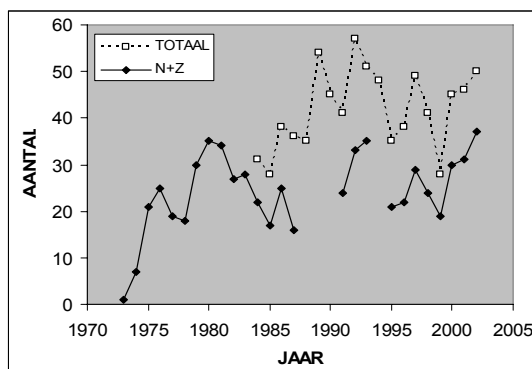
Dit is een zeer zeldzame doortrekker. In de behandelde periode werd er één gezien. Dat was de eerste keer in de historie van deze tellingen.

RODE WOUW *Milvus milvus*

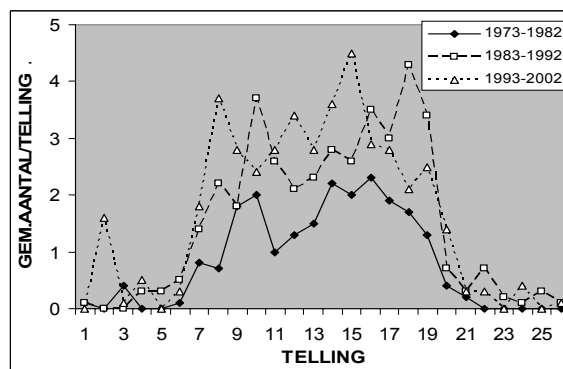
Een zeer zeldzame doortrekker. Er is een waarneming van 2 exemplaren. In de voorgaande achttien jaar was er nog één waarneming.

BRUINE KIEKENDIEF *Circus aeruginosus*

De jaartotalen lopen op vanaf het begin van de tellingen tot ongeveer 1980. Daarna blijft in het oorspronkelijke telgebied het aantal ongeveer constant. In de Oostermeent wordt de Bruine Kiekendief opvallend veel waargenomen. Dit hangt waarschijnlijk samen met de nabijheid van de oeverlanden van het Eemmeer, waar veel potentieel broedterrein aanwezig is. In 1973 was het aantal in Nederland nog laag door de problemen met pesticiden. Sindsdien is landelijk een sterk herstel opgetreden, ook doordat bij het droogvallen van Zuidelijk Flevoland extra broedgebied beschikbaar kwam. De aantallen in de Eempolders lijken de landelijke trend redelijk te volgen.

Totaal aantal getelde Bruine Kiekendieven per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

De waarnemingen vallen vooral van april tot september. Dat wijst er op dat we hier met broedvogels uit de rietvelden in of onmiddellijk buiten de polders te maken hebben. Vooral in de eerste helft van de jaren negentig van de vorige eeuw zijn er zo nu en dan ook waarnemingen van overwinterende vogels.

BLAUWE KIEKENDIEF *Circus cyaneus*

Tegenwoordig is de Blauwe Kiekendief vooral een wintergast, die van oktober tot en met april aanwezig is. De aantallen wisselen sterk, maar uit statistische berekeningen blijkt een significante afname sinds het begin van de tellingen. Vooral de laatste jaren zijn de aantallen laag. De totalen voor de vijf periodes van zes jaar waren: 127, 103, 119, 94, 49.

In de tweede helft van de jaren zeventig broedden veel Blauwe Kiekendieven in het toen nog niet volledig ontgonnen Zuidelijk Flevoland. Van deze toename vlakbij is in de aantallen hier opvallend weinig te zien. Wel lag het aantal waarnemingen in de zomer toen duidelijk hoger.

Blauwe Kiekendief in de Eempolder (Foto Piet Spoorenberg)

HAVIK *Accipiter gentilis*

We zien de Havik maar zo nu en dan. In de aantallen is niet veel lijn te ontdekken. De totalen voor de vijf periodes van zes jaar waren: 0, 2, 1, 3, 4. De soort broedt in de omgeving.

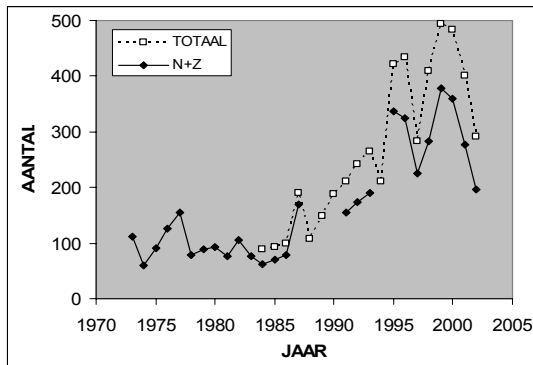
SPERWER *Accipiter nisus*

De Sperwer wordt regelmatig jagend in de Eempolders gezien. De jaartotalen nemen toe tot 1983, daarna wisselt het aantal sterk maar een dalende trend lijkt toch onmiskenbaar. Landelijk is in de zeventiger jaren een duidelijke toename na het verbod van persistente pesticiden. Vanaf 1985 neemt de stand landelijk nog maar heel langzaam toe. De totalen voor de vijf periodes van zes jaar waren: 15, 45, 39, 27, 21.

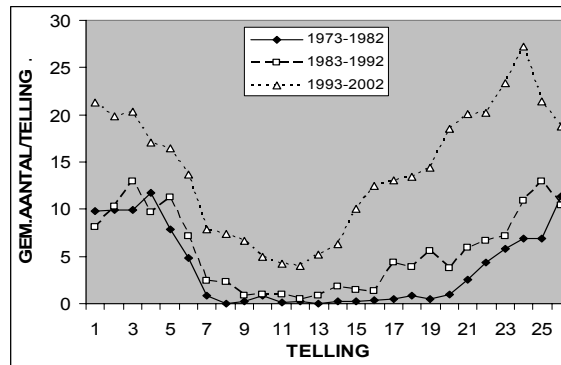
In de Eempolders komt de Sperwer het hele jaar voor, maar in het winterhalfjaar zijn de aantallen het hoogst. Tussen de tweede en de derde periode van tien jaar blijkt het aantal in het winterhalfjaar duidelijk terug te lopen.

BUIZERD *Buteo buteo*

De Buizerd jaagt veel op muizen. We zien hem tegenwoordig het hele jaar door in de Eempolders. De jaartotalen blijven min of meer constant tot 1985. Daarna zet een snelle toename in die rond 1995 lijkt te stabiliseren. Landelijk nam de Buizerd vanaf 1970 sterk toe, de Eempolder bleef wat dat betreft dus wat achter.

Totaal aantal getelde Buizerden per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

De verdeling over het jaar geeft aan dat de grootste aantallen buiten het broedseizoen worden gezien. Tot rond 1990 waren er nauwelijks waarnemingen in het broedseizoen. Daarna is er een sterke stijging. We weten dat tegenwoordig in een aantal kleine bosjes dicht bij de polders gebroed wordt. Ook is een aantal jaren achtereen een grondnest in de Noordpolder te Veld gevonden (mededeling Jonkers).

RUIGPOOTBUIZERD *Buteo lagopus*

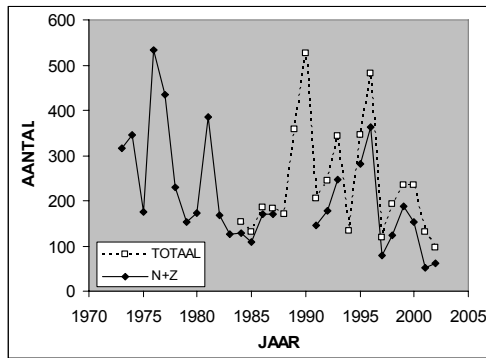
Deze wintergast werd zo nu en dan gezien, meestal als eenling. De laatste jaren is de soort niet meer aanwezig. De totalen voor de zesjaarlijkse perioden zijn: 5, 12, 8, 17, 3. Landelijk schommelen de aantallen sterk, maar ook daar is er een onmiskenbaar dalende tendens.

VISAREND *Pandion haliaetus*

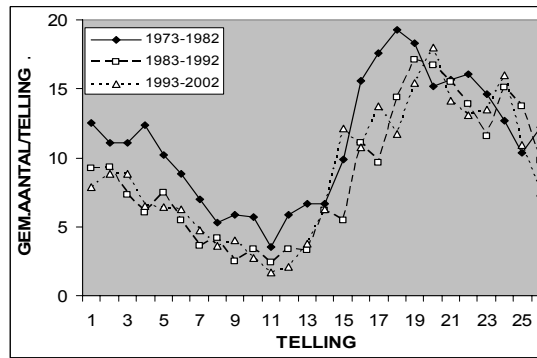
De Visarend is een incidentele doortrekker. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 0, 0, 1, 8, 0. Opvallend is dat van de negen maal dat hij is waargenomen er zeven in de jaren 1992 t/m 1994 vallen. Bijna alle waarnemingen vallen in de periode eind september tot eind november. Landelijk nemen de aantallen toe.

TORENVALK *Falco tinninculus*

Ook de Torenvalk is het hele jaar in de Eempolders aan te treffen. De aantallen kunnen van jaar tot jaar sterk wisselen. Dit hangt samen met de muizenstand, in het bijzonder van de veldmuis, die periodiek toe- en afneemt. Uit de beschikbare gegevens voor de oorspronkelijke deelgebieden (dus zonder Oostermeent) volgt een significante gemiddelde achteruitgang van vier procent per jaar. Voor het totale telgebied is er vanaf 1983 geen significante trend. De laatste jaren zijn de aantallen echter erg laag. Er is geen duidelijk verschil tussen de broedtijd (tellingen 12 t/m 15) en de rest van het jaar.

Totaal aantal getelde Torenvalken per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

Over het jaar vertoont de Torenvalk het klassieke patroon van een standvogel. Tot de broedtijd nemen de aantallen af, om meteen daarna sterk te stijgen. Dit wordt weer gevolgd door een afname. De verklaring is natuurlijk dat door het uitvliegen van de jonge vogels het aantal toeneemt, om daarna door sterfte weer op het oude peil te komen. Bij de seizoensverdeling valt op dat in de eerste periode van tien jaar de aantallen in de eerste negen maanden van het jaar hoger waren dan daarna. De constantheid van de gemiddelde aantallen in de laatste twintig jaar zou kunnen betekenen dat de muizenstand in die periode gemiddeld niet noemenswaardig veranderd is.

ROODPOOTVALK *Falco vespertinus*

Deze zeer schaarse doortrekker is in 1991 een keer waargenomen. De tijd (eind november) is erg laat. Eerdere waarnemingen waren in 1978 en 1989.

SMELLEKEN *Falco columbarus*

Het Smelleken is een wintergast die op vogels jaagt. Hij heeft een voorkeur voor open terrein. Wat dat betreft zijn de Eempolders dus geschikt. Hij wordt in de meeste jaren wel gezien, maar nooit in grote aantallen. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 16, 18, 18, 10, 11. Dit suggereert een afname. Het Smelleken zit vaak op de grond en vliegt ook laag. Het is daarom moeilijk waar te nemen, waarschijnlijk is het nogal eens gemist.

BOOMVALK *Falco subbuteo*

Deze zomergast werd in de meeste jaren wel gezien. Het zijn er echter nooit veel. De meeste waarnemingen vallen net na de broedtijd. Sommige vallen er echter in, wat in die gevallen een broedgeval in de buurt zou kunnen betekenen. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes (7, 11, 5, 8, 4) slingeren te veel om een afname te mogen veronderstellen.

SLECHTVALK *Falco peregrinus*

De Slechtvalk wordt maar zo nu en dan waargenomen. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 0, 4, 2, 0, 4. Deze aantallen zijn te laag om een trend aan te geven.

PATRIJS *Perdix perdix*

De Patrijs is in de telperiode nooit talrijk geweest. De zesjaarlijkse totalen tonen een sterke afname: 62, 35, 16, 1, 2. Landelijk gaat het heel slecht met de Patrijs, die tegenwoordig als kwetsbaar op de Rode Lijst staat. In de Eempolders is hij vrijwel verdwenen.

KWARTEL *Coturnix coturnix*

De Kwartel is tussen 1991 en 2002 één keer waargenomen. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 0, 0, 4, 0, 1. De Kwartel is dus een zeldzame zomergast. Inventarisatie van Kwartels moet 's nachts gebeuren. Er is dus kans op een sterke ondertelling, maar het is niet aannemelijk dat er veel Kwartels in de Eempolders voorkomen.

FAZANT *Phasianus colchicus*

In het begin van de telperiode werden nogal eens Fazanten waargenomen. Na 1981 keldert het aantal. Ook de presentie daalt van ongeveer 65% naar 25%. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 365, 346, 97, 49, 53. Tot ongeveer 1980 mochten Fazanten voor de jacht uitgezet worden. Nadat dit verboden werd is in het hele land de stand sterk gedaald. De waarnemingen zijn over het hele jaar verspreid, zoals voor een standvogel te verwachten is.

WATERRAL *Rallus aquaticus*

Bij dit soort tellingen is het waarnemen van een Waterral niet waarschijnlijk, maar kennelijk niet onmogelijk. In deze twaalf jaar ontdekte men er twee, evenveel als in de jaren daarvoor. Een trend valt daar natuurlijk niet uit te bepalen. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 2, 0, 0, 1, 1.

KWARTELKONING *Crex crex*

Lang geleden waren de Eempolders bekend om hun grote aantal broedparen van de Kwartelkoning. Ook deze soort moet 's nachts op het gehoor geteld worden, dus onze tellingen zijn hiervoor ongeschikt. In 1988 is de soort één keer waargenomen. Alles wijst er op dat de soort (vrijwel) verdwenen is.

WATERHOEN *Gallinula chloropus*

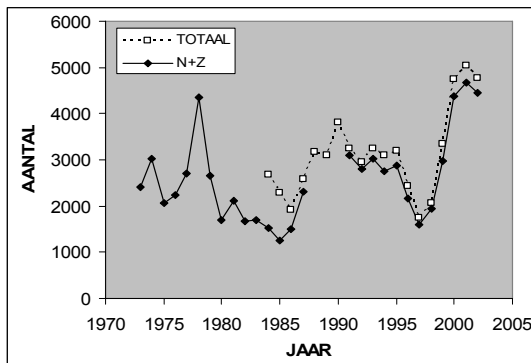
De aantallen van het Waterhoen waren het hoogst tijdens de eerste zes jaar van de telling. Daarna halveerde het gemiddelde aantal vrij plotseling. De laatste jaren lijkt sprake van een verdere daling, maar gezien de grote schommelingen van jaar tot jaar kan dat ook toeval zijn. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 1262, 564, 417, 766, 285. Landelijk lijkt het Waterhoen buiten de bebouwde kom wat terug te lopen.

We zien de soort het hele jaar. De laatste tien jaar was het aantal tussen augustus en januari duidelijk hoger dan de rest van het jaar. In de voorgaande twee periodes was de verdeling veel gelijkmatiger over het jaar.

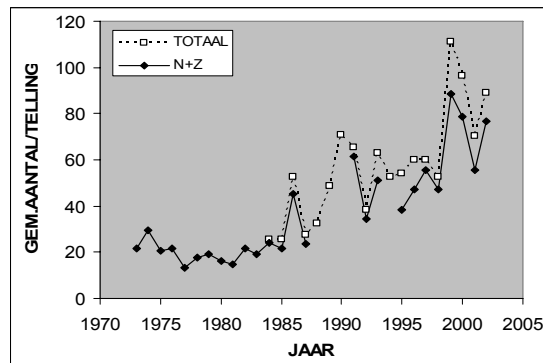
MEERKOET *Fulica atra*

De grafiek van de jaartotalen vertoont een aantal schommelingen. Sommige uitschieters zijn waarschijnlijk toevallig, maar er lijkt alles bij elkaar sprake van enige toename. Landelijk is

de Meerkoet in de afgelopen dertig jaar duidelijk toegenomen. Als we naar de broedtijd kijken blijkt er vanaf ongeveer 1985 een regelmatige toename te zijn. Sinds die tijd zijn de aantallen broedvogels zeker vier keer zo groot geworden. Deze toename vond over het hele gebied plaats, maar verreweg het meest in het telgebied noord.

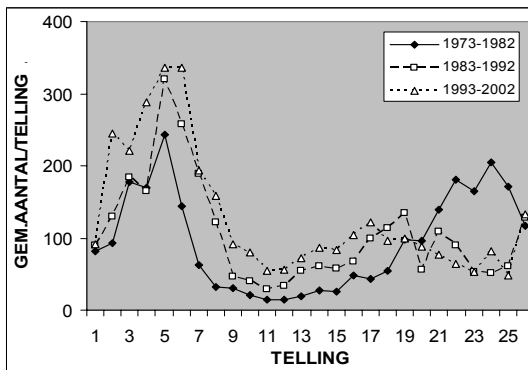

Totaal aantal getelde Meerkoeten per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de tellingen 9 t/m 13 (broedtijd)

Over het jaar zien we de meeste Meerkoeten van januari tot maart. De rest van het jaar zijn het er een stuk minder. De aantallen zijn in de broedtijd het kleinst. Het valt op dat in de laatste periode de piek in het begin van het jaar groter wordt. In de eerste periode was er een piek in het najaar, die vanaf 1980 verdwijnt.

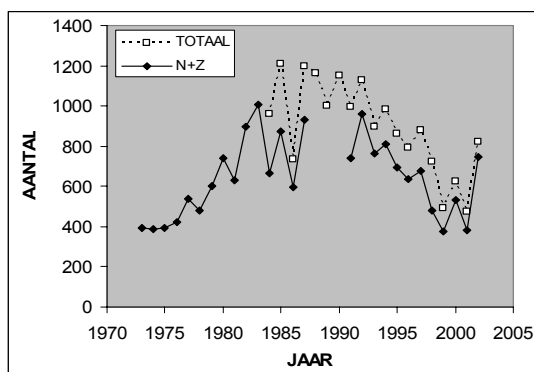
Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

JUFFERKRAAN *Anthropoides virgo*

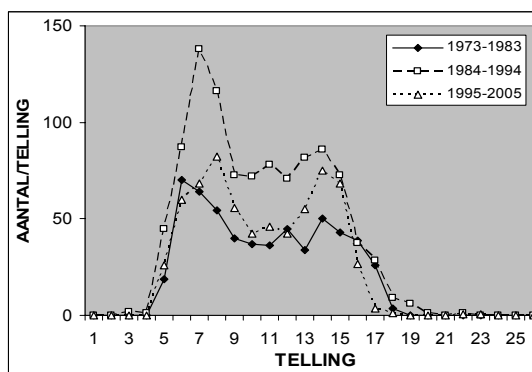
Deze vogel uit Azië wordt vaak in dierenparken gehouden. Vermoedelijk betreft onze enige waarneming in 1991 een ontsnapt exemplaar.

SCHOLEKSTER *Haematopus ostralegus*

De grafiek van de jaartotalen toont dat de Scholekster in de eerste helft van de tellingen is toegenomen en daarna weer afgenomen. Hiermee volgen de Eempolders vrijwel exact de landelijke trend. Als oorzaken voor de afname in Nederland wordt verdroging en intensivering van de landbouw genoemd. Ook kan verhoogde sterfte door voedselgebrek in de winter, die de Scholeksters aan de kust doorbrengen, een rol spelen (kokkelvisserij!).

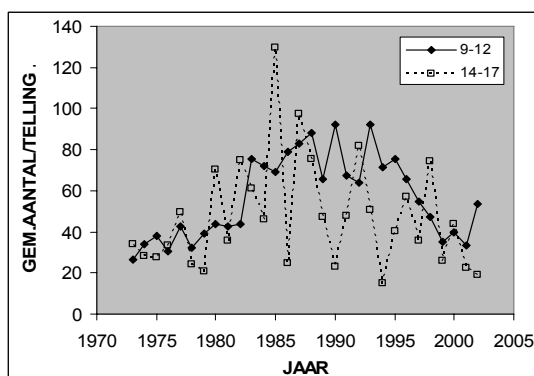

Totaal aantal getelde Scholeksters per jaar

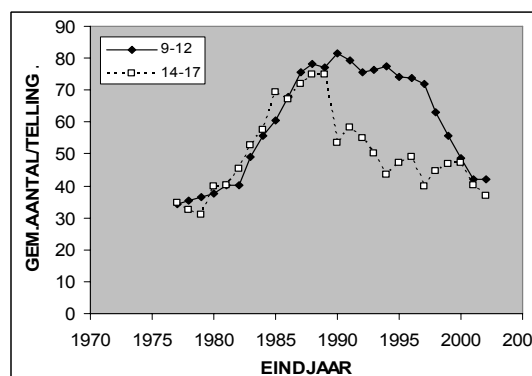

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

Scholeksters zijn in de polders aanwezig van maart tot en met augustus. In het begin is er een piek, die mogelijk samenhangt met het opvallende gedrag in de paartijd. Het kan ook zijn dat een aantal Scholeksters de Eempolders als doorgangsstation gebruikt. Een aanwijzing voor de tweede verklaring is het verschil in relatieve hoogte tussen piek en plateau voor de verschillende periodes. Bij de kleine piek aan het eind worden vermoedelijk de jonge vogels meegeteld. Het lijkt er wel op dat de laatste tien jaar de Scholeksters wat eerder vertrekken. Hoewel dit niet zo duidelijk is als bij de Grutto zou het ook hier op een slecht broedresultaat kunnen wijzen.

Gem. aantal Scholeksters per telling voor de tellingen 9 t/m 12 (broedtijd) en 14 t/m 17 (opgroei jongen).

Vijfjarig voortschrijdend gemiddelde van de aantallen per telling voor de tellingen 9 t/m 12 en 14 t/m 17

De aantallen voor de tellingen 9 t/m 12, als de vogels op het nest zitten, volgen ongeveer de totale aantallen. Voor de tellingen 14 t/m 17, de tijd dat de jongen opgroeien, schommelen de aantallen zeer sterk. Om de schommelingen te dempen heb ik het vijfjarig voortschrijdend gemiddelde bepaald. Daarbij bepaalt men eerst het gemiddelde van de eerste vijf jaar, en dan vervangt men telkens het eerste jaar door het eerstvolgende jaar. In deze grafiek lopen de twee lijnen tot 1990 ongeveer gelijk. Daarna zakt de lijn voor de latere tellingen plotseling onder de andere. Dat zou kunnen betekenen dat veel Scholeksters wel komen broeden, maar wegtrekken voordat de jongen vliegvlug zijn. Als dit zo is, moet het haast wel betekenen dat hun broedsel mislukt is. Dit klopt met de afname van de aantallen in de jaren negentig. In de laatste jaren komen de lijnen op een lager niveau weer bij elkaar. Het lijkt er op dat een deel van de polders ongeschikt is geworden om jongen groot te brengen. De Scholeksters hebben het daar nog een tijd geprobeerd, maar geleidelijk is het ongeschikte deel toch verlaten. Dat de verhouding weer op het oude niveau ligt betekent dan dat de broedresultaten daar weer (of nog steeds) acceptabel zijn.

KLUUT *Recurvirostra avosetta*

Tot en met 1998 was de Kluut een incidentele gast, met vijf waarnemingen van in totaal 21 exemplaren in 24 jaar. Daarna zijn zowel de aantallen als de presentie sterk opgelopen. De nieuw gegraven plasjes in het reservaat zijn kennelijk zo interessant voor deze soort dat inmiddels al broedgevallen zijn geconstateerd. Ook wordt op akkers aan de ooststrand gebroed. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 3, 0, 10, 8, 92. Landelijk blijft de Kluut stabiel. Ook op andere plaatsen blijkt hij van natuurbouw te profiteren. De vraag is nu of hij een blijver is of dat met het verder ontwikkelen van de vegetatie het terrein weer ongeschikt wordt.

KLEINE PLEVIER *Charadrius dubius*

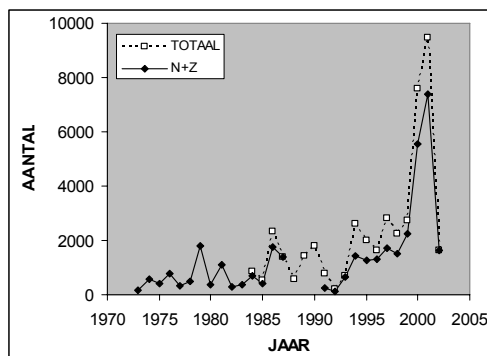
De Kleine Plevier zien we incidenteel. Dit is een soort die broedt op nauwelijks begroeide plaatsen met zoet water. Door al het gegrave in de polders is het aannemelijk dat dit soort terreinen nogal eens voorkwamen, maar onze telling is niet erg geschikt om broedgevallen te ontdekken. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 0, 0, 2, 5, 0.

BONTBEKPLEVIER *Charadrius hiaticula*

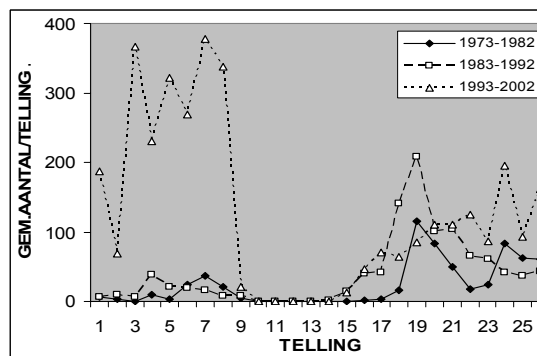
De Bontbekplevier komt vooral voor aan de kust, maar ook in het binnenland wordt gebroed op vooral natuurontwikkelingsterreinen. In de Eempolders was hij een incidentele gast, maar de laatste jaren neemt het aantal waarnemingen toe. We zien hem nu ieder jaar tussen februari en juni. Aan de ooststrand van het gebied zijn broedgevallen geconstateerd. Dit hangt waarschijnlijk samen met de natuurbouw in het reservaat. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 0, 4, 15, 14, 32.

GOUDPLEVIER *Pluvialis apricaria*

De Goudplevier is als doortrekker en wintergast aanwezig. In de loop van de jaren wisselen de aantallen sterk, maar er is toch een stijgende trend. Landelijk lijkt voor het binnenland de trend in de laatste dertig jaar juist negatief te zijn.

Totaal aantal getelde Goudplevieren per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

De Goudplevier is aanwezig van augustus tot april. Opmerkelijk is dat hij in de eerste twee perioden van tien jaar vooral in het najaar is waargenomen. In de laatste periode blijkt hij in het voorjaar zo sterk te zijn toegenomen dat daar nu de grootste aantallen voorkomen. Vanaf

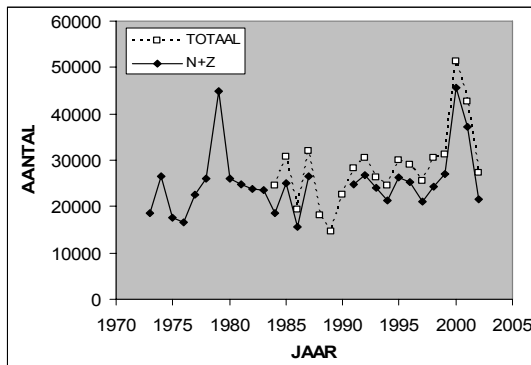
2000 zijn een aantal malen groepen van duizenden vogels gezien, wat voor die tijd niet voorkwam. In alle periodes zijn verreweg de grootste aantallen gezien in het telgebied Noord.

ZILVERPLEVIER *Pluvialis squatarola*

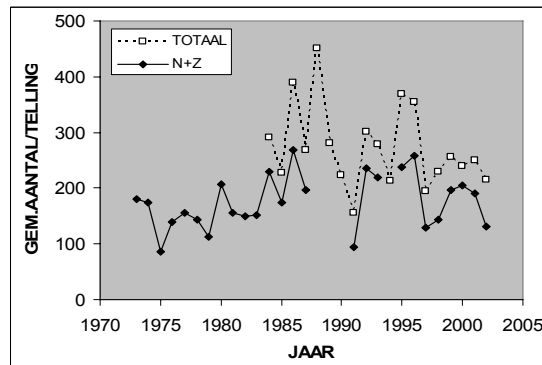
De Zilverplevier is een soort die bijna alleen bij zout water voorkomt. Hier is het een incidentele gast, die in de afgelopen twaalf jaar drie keer werd opgemerkt. De voorgaande jaren vertoonden een vergelijkbaar patroon. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 20, 6, 122, 77, 207. In een aantal gevallen zijn grote groepen gemeld. Dit is voor het binnenland zeer ongewoon. Mogelijk is sprake van verwisseling met Goudplevieren.

KIEVIT *Vanellus vanellus*

Zolang het niet al te hard vriest zijn er altijd Kieviten in de Eempolders. De jaartotalen wisselen, maar de grafiek suggereert eigenlijk vooral dat de aantallen in de laatste dertig jaar niet noemenswaard veranderd zijn. Ook de aantallen in de broedtijd (tellingen 8-10) zijn redelijk constant. Landelijk lijkt de Kievit niet duidelijk toe of af te nemen.

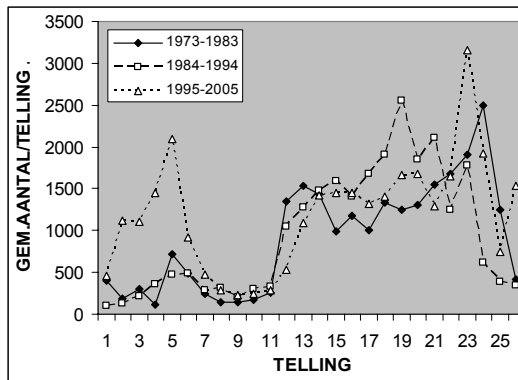
Totaal aantal getelde Kieviten per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de tellingen 8 t/m 10 (broedtijd)

De Kievit is het hele jaar aanwezig, maar de aantallen variëren over de tijd van het jaar. De verdeling is heel anders dan bij weidevogels als Grutto, Scholekster en Tureluur. Deze vogels komen naar de Eempolders om te broeden en vertrekken na de broedtijd weer naar andere streken. De Kievit daarentegen gebruikt de Eempolders vooral buiten de broedtijd. De meeste trekken gedurende de broedtijd weg. Natuurlijk blijven er een aantal achter om in de polder te broeden. Dat zijn er nog altijd zoveel dat de Kievit in de Eempolders de talrijkste broedende weidevogel is.

De grootste aantallen zien we in het najaar. Dan worden er geregeld duizenden per telling gesignaleerd. In de eerste twintig jaar was het aantal ook laag aan het begin van het jaar, maar in de laatste tien jaar lag het opvallend hoger.

Gemiddeld aantal Kieviten per telling voor de drie periodes van tien jaar

DRIETEENSTRANDLOPER *Calidris alba*

Dit is een soort van het strand. De ene waarneming in 1991 (en dan nog wel 23 exemplaren) is dan ook nogal verrassend. Dit was de eerste keer dat hij gezien is.

KLEINE STRANDLOPER *Calidris minuta*

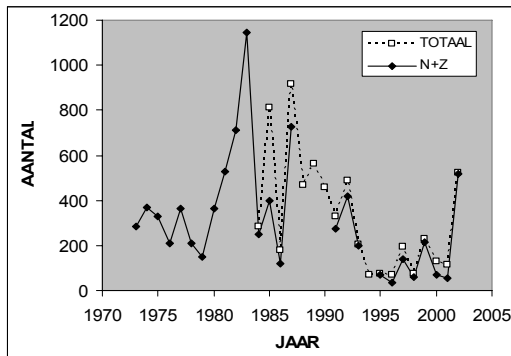
Van deze soort werd in 1993 een groep gezien. Dit is een winterwaarneming, wat voor deze soort bijzonder is. Eerder waren er twee waarnemingen in oktober 1986 en 1987.

BONTE STRANDLOPER *Calidris alpina*

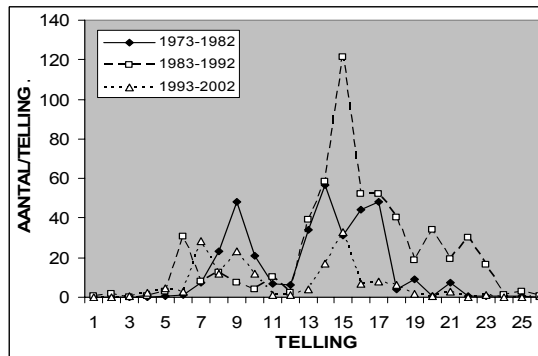
De Bonte Strandloper is een talrijke soort aan de kust. Hier is hij een incidentele gast. Dat was hij in de vorige periodes ook. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 0, 0, 10, 16, 21.

KEMPHAAN *Philomachus pugnax*

Ooit stonden de Eempolders bekend om de vele Kemphanen die er broedden. Die tijd was al voorbij toen de tellingen in 1973 begonnen, maar er kwamen toen nog wel broedende hennen voor. Die zijn al vrij snel (vrijwel?) verdwenen, maar we zien de soort nog steeds op de trek. De aantallen wisselen nogal, het lijkt er op dat het aantal doortrekkers rond 1985 een piek bereikte en daarna weer afnam. Rond 1990 neemt de presentie af van rond 50% naar ongeveer 30%. De aantallen in de broedtijd zijn alleen in jaren 1973 tot en met 1975 zo hoog dat ze waarschijnlijk vooral op broedvogels betrekking hebben. Daarna zijn er alleen zo nu en dan wat waarnemingen in de broedtijd. Dit kunnen broedvogels zijn (er zijn berichten over broedgevallen) maar vroege of late doortrekkers zijn ook heel goed mogelijk. Onze tellingen zijn niet geschikt om enkele broedgevallen van een in de broedtijd tamelijk heimelijke soort op te sporen.

Totaal aantal getelde Kemphanen per jaar

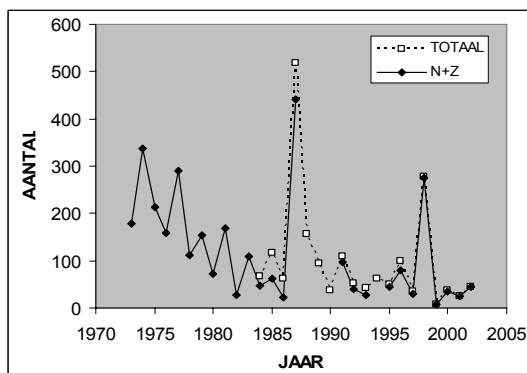
Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

De verdeling over het jaar maakt duidelijk dat de Kemphaan tegenwoordig een doortrekker is. Hij komt voor in voor- en najaar en ontbreekt in de broedtijd en de winter. Er zijn wel verschuivingen in de verdeling van de trek. In de jaren tachtig zagen we verreweg de meeste Kemphanen op de herfsttrek. In de jaren ervoor en erna waren de aantallen bij de voorjaarstrek en de najaarstrek in dezelfde orde van grootte.

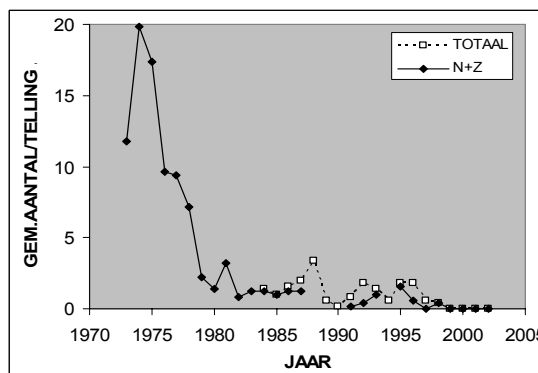
WATERSNIP *Gallinago gallinago*

De grafiek van de jaartotalen toont een duidelijke afname. Incidentele hoge pieken hebben betrekking op toevallige waarnemingen van grote groepen. De aantallen in de broedtijd (tellingen 8 t/m 12) dalen nog sterker. Vanaf het begin tot 1980 stort het aantal broedende Watersnippen in, om daarna op een zeer laag niveau te blijven. De laatste jaren zien we zelfs geen enkele Watersnip meer in deze tijd. Als broedvogel lijkt deze soort verdwenen, kleine aantallen zijn uiteraard met onze methode niet vast te stellen. Ook als doortrekker gaat het niet goed. Zowel de aantallen als de presentie gaan achteruit.

Ook landelijk gaat het slecht met de Watersnip. Als broedvogel en als doortrekker lopen de aantallen terug.

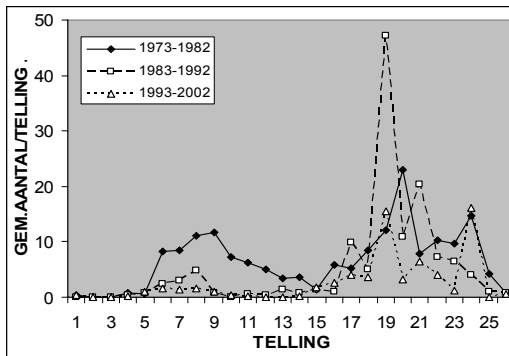

Totaal aantal getelde Watersnippen per jaar

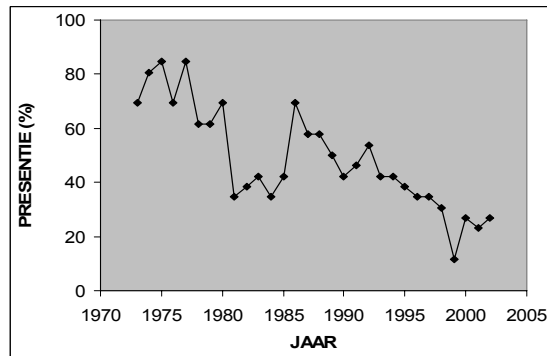

Gemiddeld aantal per telling voor de tellingen 8 t/m 12 (broedtijd)

Tegenwoordig zien we de Watersnip hoofdzakelijk in het najaar. In die tijd wordt ook de rui doorgemaakt, wat traditioneel veel op Nederlandse graslanden gebeurde. De voorjaarstrek is eigenlijk niet meer terug te vinden. In de eerste periode van tien jaar was die piek nog zeer duidelijk aanwezig, maar in de tweede al vrijwel verdwenen.

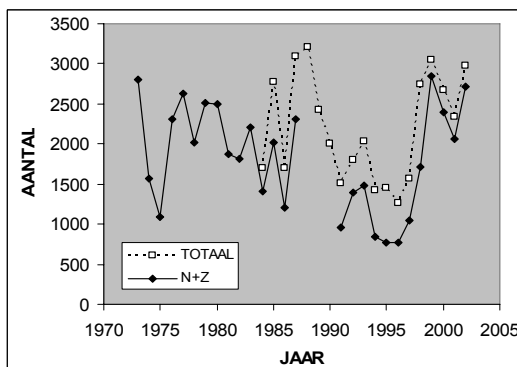
Gem. aantal Watersnippen per telling voor de drie periodes van tien jaar

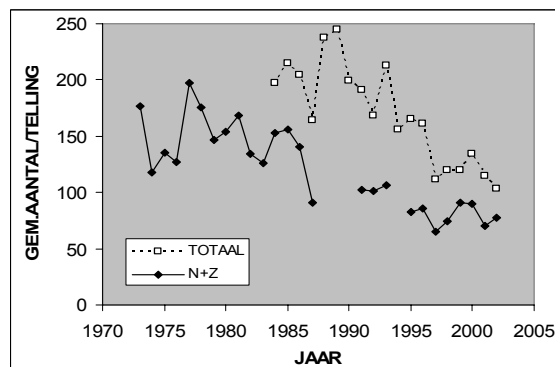
Presentie van de Watersnip per jaar

GRUTTO *Limosa limosa*

Op het eerste gezicht geeft de grafiek van de jaartotalen geen reden tot zorg. De aantallen sshommelen zonder een duidelijke trend. Als we echter naar de aantallen in de broedtijd kijken ziet het er minder goed uit. Als we naar het oorspronkelijke telgebied (dus zonder Oostermeent) kijken is er sprake van een constante daling. Gemiddeld komt die uit op ruim twee procent per jaar. Met de Oostermeent erbij is de afname vanaf 1984 zelfs ruim drie procent per jaar.

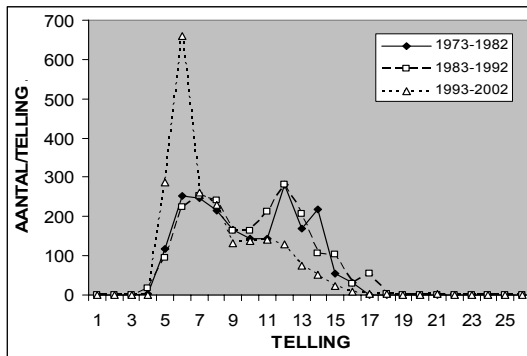

Totaal aantal getelde Grutto's per jaar

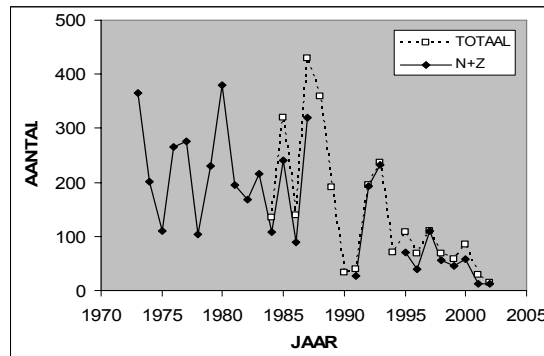

Gemiddeld aantal per telling voor de tellingen 9 t/m 11 (broedtijd)

De jaarverdeling laat zien dat de Grutto van maart tot begin augustus in de Eempolders aanwezig is. Deze grafiek toont nog twee opmerkelijke ontwikkelingen. In maart is er de laatste tien jaar een enorme piek. Door deze piek zijn de afnemende aantallen broedvogels niet te zien in de jaartotalen. Kennelijk gebruikt de Grutto tegenwoordig de Eempolders als tussenstation op de voorjaarstrek. Verder lijken de grafieken van de eerste twee tienjaarlijkse periodes sterk op elkaar. Er zijn twee pieken met een dal rond telling tien. Bij de laatste periode ontbreekt tweede piek en neemt het aantal in die tijd geleidelijk af.

Gemiddeld aantal Grutto's per telling voor de drie periodes van tien jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de tellingen 12 t/m 14 (opgroeiende jongen).

De simpelste verklaring voor de piek in juni is dat dan de jonge vogels mee gaan tellen. Het ontbreken van die piek zou dan betekenen dat het broedsucces sterk achteruit gaat. Een alternatieve verklaring is dat Grutto's die jongen hebben door hun veelvuldig alarmeren meer gaan opvallen dan tijdens het broeden. Grutto's waarvan het broedsel mislukt is zullen de polder in die tijd verlaten. De conclusie over het broedsucces blijft dan natuurlijk hetzelfde. Tot dusverre keken we naar het gemiddelde van tien jaar. De grafiek van het gemiddelde aantal per telling voor de tellingen 12 t/m 14 geeft per jaar aan wat er met de piek na de broedtijd gebeurt. Over de laatste tien jaar daalt dit aantal naar bijna nul. Het lijkt er op dat er vanaf ongeveer 1990 iets grondig mis is met de broedresultaten. Het lijkt bovendien nog steeds erger te worden, want de verhouding tussen de aantallen bij de tellingen 9 t/m 11 en die bij de tellingen 12 t/m 14 wordt steeds ongunstiger. In dit licht is de oorzaak van de afname van de broedpopulatie duidelijk. Hoewel we nog steeds grote aantallen Grutto's zien in de broedtijd is het, gezien de laatste punten van de grafiek, de vraag of we op den duur nog Grutto's over zullen houden.

REGENWULP *Numenius phaeopus*

De Regenwulp trekt in voor en najaar door. In het begin van de tellingen bleven de aantallen laag. Van 1983 tot 1988 lagen de aantallen fors hoger, waarna ze weer wat zakten.

Tegenwoordig worden er elk jaar wel gezien, al zijn het er soms weinig. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 34, 375, 701, 156, 156.

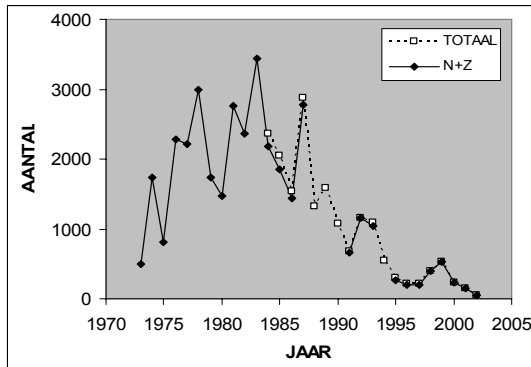
Landelijk is geen duidelijke trend in de aantallen bekend. Bij de voorjaarstrek zijn landelijk de aantallen hoger dan in de herfst. Hier lijkt het omgekeerde het geval.

Een probleem bij deze soort is de herkenning. Op enige afstand ligt verwarring met de Wulp voor de hand. Het is aannemelijk dat dit ook gebeurd is, waarbij zowel onder- als overtelling mogelijk is.

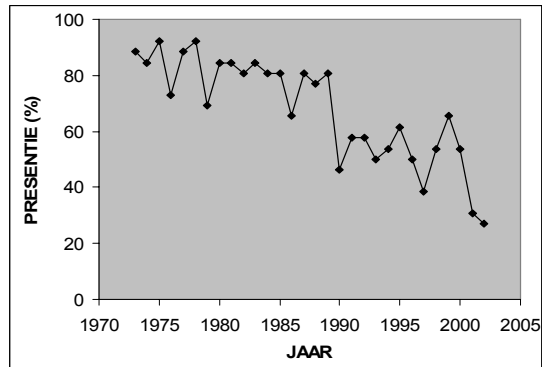
WULP *Numenius arquata*

In de Eempolders komt de Wulp alleen als doortrekker en wintergast voor. Hoewel hij in andere streken wel in weilanden broedt, is dat hier nooit het geval geweest. Na een aanvankelijke toename met een piek rond 1980 hebben de aantallen een sterk dalende trend. Ook de presentie blijkt te dalen. Opvallend genoeg is de presentie in het begin het hoogst. De stijging van de aantallen in de beginjaren komt door het frequenter voorkomen van grote groepen.

Landelijk is er geen duidelijke trend in het aantal doortrekkende en overwinterende Wulpen. De achteruitgang in de Eempolders moet dus lokale oorzaken hebben.

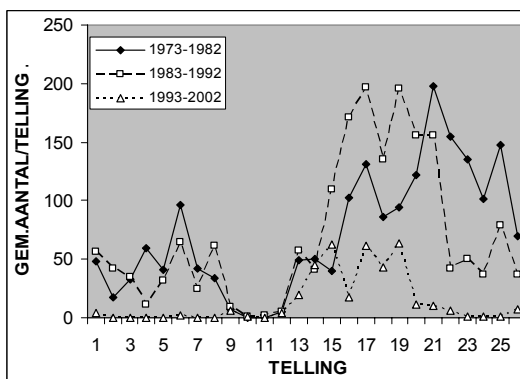

Totaal aantal getelde Wulpen per jaar

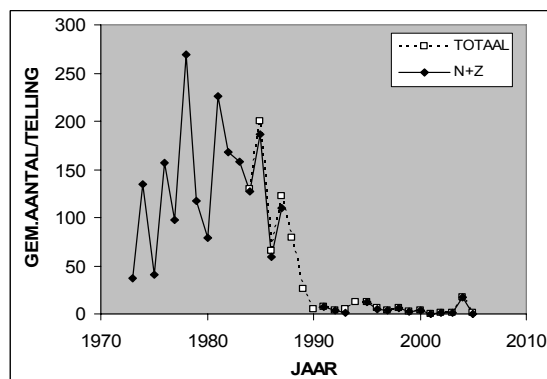

Presentie van de Wulp per jaar

Uit de verdeling over het jaar blijkt dat in de eerste twee periodes van tien jaar de Wulp alleen in de broedtijd ontbrak. In het najaar waren de aantallen aanzienlijk groter dan in het begin van het jaar. In de laatste periode blijkt de Wulp alleen vanaf eind juni tot aan eind september in behoorlijke aantallen voor te komen. De grafiek voor de tellingen 20 t/m 26 toont dat deze instorting heel plotseling is gebeurd in de late jaren tachtig. Het ligt voor de hand dat dit te maken heeft met de landinrichting die toen is gestart. Misschien is door het bouwen van boerderijen de rust en de openheid van het gebied te veel verloren gegaan. Vroeger zaten de meeste Wulpen in het telgebied Noord. Tegenwoordig zijn ze daar bijna verdwenen. We zien alleen nog wat grotere groepen in de Zuidpolder te Veld, al zijn de aantallen daar ook meer dan gehalveerd.

Gemiddeld aantal Wulpen per telling voor de drie periodes van tien jaar

Gemiddeld aantal Wulpen per telling voor de tellingen 20 t/m 26

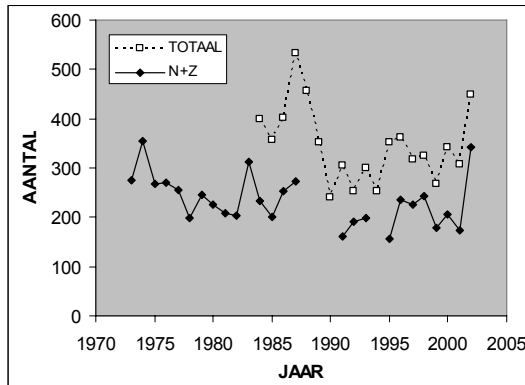
ZWARTE RUITER *Tringa erythropus*

De Zwarte Ruiter is in de polders een incidentele gast. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 16, 2, 3, 1, 0. De soort trekt vooral langs de kust door. Opvallend is het relatief grote aantal in de eerste periode.

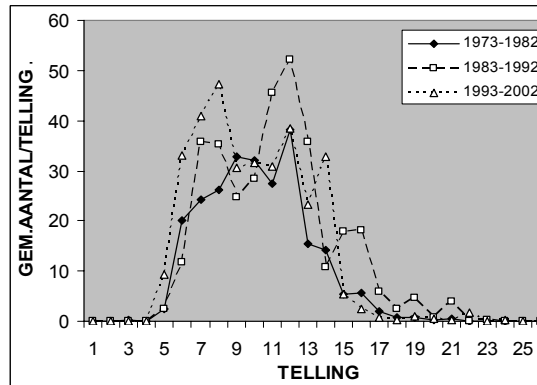
TURELUUR *Tringa totanus*

De grafiek van de jaartotalen toont voor het oorspronkelijke telgebied een geleidelijke afname. Gemiddeld is die nog geen procent per jaar, maar hij is wel significant. Voor de totalen inclusief de Oostermeent vanaf 1984 is er geen significante trend. Als we de broedtijd (tellingen 9 t/m 11) bekijken zien we vrijwel hetzelfde beeld. Als we naar de deelgebieden

kijken blijkt de Tureluur in de Zuidpolder te Veld sterk achteruit te zijn gegaan. In de andere twee deelgebieden zijn de aantallen niet wezenlijk veranderd.

Totaal aantal getelde Tureluurs per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

De Tureluur is aanwezig van maart tot augustus. De rest van het jaar zitten ze aan de kust of in zuidelijker streken. Net voor en na het eigenlijke broedseizoen zien we soms grote groepen, wat suggereert dat er naast broedvogels ook doortrekkers voorkomen. Er is geen significant verschil tussen de drie periodes van tien jaar.

GROENPOOTRUITER *Tringa nebularia*

De Groenpootruiter wordt incidenteel waargenomen in het zomerhalfjaar. De aantallen per zesjaarlijkse periode zijn: 11, 4, 4, 52, 6. Omdat het hoge aantal in periode vier een gevolg is van een groep van veertig exemplaren lijkt er geen significante trend te zijn.

WITGATJE *Tringa ochropus*

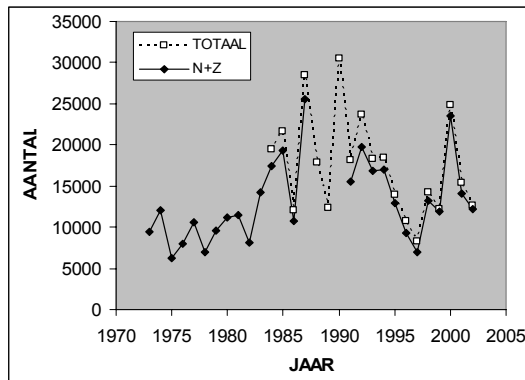
Het Witgatje zien we zo nu en dan op de trek, zowel in voor- als najaar. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 14, 18, 1, 16, 2. Er zit nogal wat variatie in, maar een lijn valt er vooralsnog niet te ontdekken.

OEVERLOPER *Actitis hypoleucos*

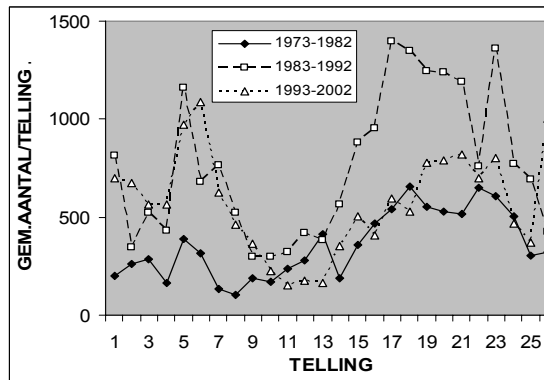
Ook de Oeverloper zien we zo nu en dan op de trek, zowel in voor- als najaar. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 33, 16, 52, 24, 3. De aantallen zijn in de laatste periode zo sterk teruggelopen dat er sprake moet zijn van een reële afname. Landelijk zijn er geen aanwijzingen voor achteruitgang.

KOKMEEUW *Larus ridibundus*

Dit is een van de talrijkste soorten in deze tellingen. De Kokmeeuw broedt niet in de Eempolders. Onder meer omdat hij vaak in enorme groepen voorkomt schommelen de jaartotalen sterk. Het aantal lijkt ongeveer constant tot 1982, neemt dan sterk toe tot 1990 en lijkt dan weer te dalen. Landelijk gaat de Kokmeeuw achteruit, als broedvogel en als wintergast. Opvallend is dat deze landelijke trend al rond 1980 inzet, dus juist op het moment dat de aantallen in de Eempolders op beginnen te lopen.

Totaal aantal getelde Kokmeeuwen per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

De kokmeeuw is het hele jaar aanwezig, maar gedurende de broedtijd zijn de aantallen laag. Opvallend is het hoge aantal in de herfst voor de tweede periode van tien jaar.

STORMMEEUW *Larus canus*

Ook de Stormmeeuw is vrijwel altijd aanwezig. De aantallen zijn veel kleiner dan bij de Kokmeeuw, vooral ook door het ontbreken van echt grote groepen. De aantallen schommelen, maar de trend is dat ze vanaf het begin van de tellingen tot ongeveer 1995 een factor vier groter worden. Daarna nemen ze weer sterk af. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 4862, 9211, 12220, 14122, 7575. Landelijk is er een stijging van de aantallen tot 1985, gevolgd door een afname. Ook hier zien we dat de ontwikkeling in de Eempolders achter loopt bij de landelijke trend.

De Stormmeeuw ontbreekt bijna in mei en juni (de broedtijd), voor de rest lijken ze gemiddeld in min of meer constante aantallen aanwezig.

KLEINE MANTELMEEUW *Larus fuscus*

De Kleine Mantelmeeuw is de afgelopen dertig jaar toegenomen. Tot 1985 werden er hooguit een paar per jaar gezien. Daarna nam het aantal langzaam toe, om vanaf 1990 plotseling sterk te stijgen. Het maximum viel in 1994, daarna zakte het aantal weer in. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 9, 13, 84, 680, 347. De presentie lag in het begin meestal onder de 10%, steeg tot 1993 en bleef toen op ongeveer 40% hangen. De afname na 1994 was dus niet het gevolg van minder waarnemingen, maar van minder grote groepen. Landelijk is de soort sinds 1970 zeer sterk in aantal toegenomen, een trend die nog steeds lijkt door te zetten. De Kleine Mantelmeeuw is vooral aanwezig van mei tot september. De meerderheid trekt in de winter naar het zuiden, al zijn er wat overwinteraars. De grootste aantallen lijken samen te vallen met de tweede helft van de broedtijd, maar er zijn geen broedgevallen in de Eempolders bekend.

ZILVERMEEUW *Larus argentatus*

In het begin van de tellingen zag men weinig Zilvermeeuwen. Tot 1995 stegen de aantallen, daarna namen ze weer snel af. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 270, 1099, 2326, 3087, 2663. Ook de presentie steeg, van rond de 40% in het begin tot ongeveer 90% vanaf 1990. Landelijk stegen de aantallen in de vorige eeuw sterk tot halverwege de tachtiger jaren, daarna was er een afname door de opkomst van de vos en het afdekken van vuilstortplaatsen.

In de eerste twee periodes van tien jaar was het aantal laag in de broedtijd, in de laatste periode is dat niet meer het geval.

GROTE MANTELMEEUW *Larus marinus*

De Grote Mantelmeeuw wordt elk jaar wel een paar keer gezien. Tussen 1984 en 1989 was deze meeuw wat talrijker, verder is er geen lijn te ontdekken. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 26, 87, 104, 57, 47. De waarnemingen zijn over het hele jaar verspreid. Landelijk zijn er geen aanwijzingen voor veranderingen.

VISDIEF *Sterna hirundo*

De Visdief zien we regelmatig jagend boven waaien en weteringen. Hij broedt niet in de polders, maar wel op eilandjes in de randmeren. De aantallen en de presentie liggen vanaf 1985 wat hoger dan daarvoor. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 74, 64, 295, 148, 163. Landelijk is de soort in de loop van de tellingen toegenomen. We zien de Visdief tussen april en september.

DWERGSTERN *Sterna albifrons*

Dit is een vrij zeldzame soort voor de kust. De soort werd in de jaren 1991 t/m 2002 twee maal waargenomen. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 0, 0, 0, 21, 0.

ZWARTE STERN *Chlidonias niger*

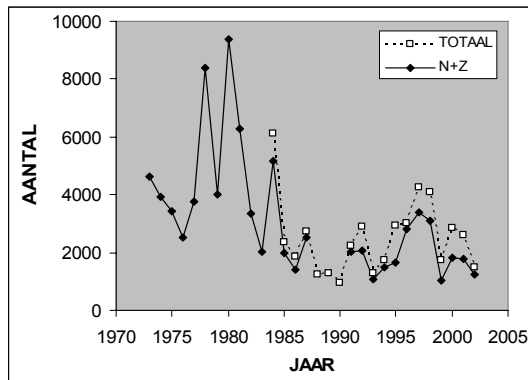
De Zwarte Stern zien we zo nu en dan. Omdat er soms grote groepen voorkomen kunnen de aantallen nu en dan heel behoorlijk zijn. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 268, 687, 343, 120, 16. De landelijke trend voor broedvogels is sterk negatief, voor doortrekkers, waar we hier vooral mee te maken hebben, is het niet duidelijk. We zien de Zwarte Stern soms eind april maar vooral van juli tot september.

HOLENDUIF *Columba oenas*

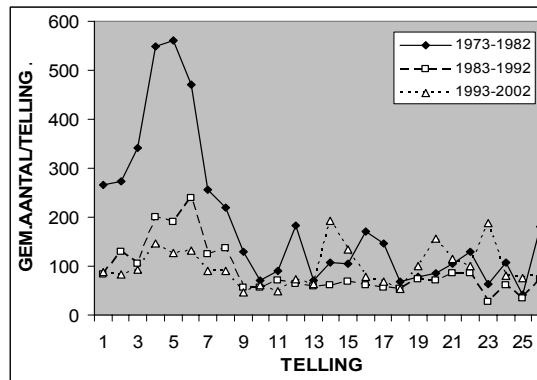
Toen de tellingen begonnen was de Holenduif vrijwel afwezig. Zowel aantallen als presentie stegen snel tot rond 1985. Daarna werd de soort bij vrijwel elke telling gezien, de aantallen variëren nogal maar blijven gemiddeld ongeveer constant. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 218, 1080, 2484, 2528, 3095. Landelijk is het aantal broedparen van de Holenduif gedurende de hele periode van de telling gestegen. Het lijkt er op dat tot 1985 de stijging in de Eempolders sneller ging dan in Nederland als geheel, maar daarna achterbleef. De Holenduif is het hele jaar aanwezig. Vanaf 1985 nemen de aantallen in het najaar sterk toe, maar de aantallen in de rest van het jaar blijven ongeveer constant.

HOUTDUIF *Columba palumbus*

Dit is een soort die eigenlijk altijd wel gezien wordt. De aantallen van de Houtduif wisselen sterk, maar hij lijkt na de eerste tien jaar van de telling wat minder talrijk te worden. Landelijk is sprake van een duidelijke afname in bossen en landbouwgebied, maar van toename in steden.

Totaal aantal getelde Houtduiven per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

De Houtduif is tegenwoordig het hele jaar in ongeveer even grote aantallen aanwezig. Opvallend is dat in de eerste periode van tien jaar vooral grote aantallen voorkwamen van januari tot maart. Het verdwijnen van deze piek is de belangrijkste oorzaak van de afname.

TURKSE TORTEL *Streptopelia decaocto*

De Turkse Tortel komt voor in nogal wisselende aantallen, in de orde van enkele tientallen exemplaren per jaar. Er lijkt tot diep in de jaren negentig een dalende tendens te zijn. Vanaf 1998 nemen zowel de aantallen als de presentie plotseling sterk toe. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 168, 178, 87, 46, 388. Landelijk is de Turkse Tortel tot ongeveer 1985 toegenomen en daarna weer afgenomen. De toename in de Eempolders in de laatste jaren hangt waarschijnlijk samen met de bouw van meer boerderijen in de polders. Het blijft dan echter vreemd dat pas acht jaar na de bouw van die boerderijen de toename begint. Deze soort komt het hele jaar voor in ongeveer constante aantallen.

ZOMERTORTEL *Streptopelia turtur*

De Zomertortel is sinds het begin van de tellingen sterk afgenomen. Sinds 1990 wordt hij in de meeste jaren nog wel gezien, maar in zeer kleine aantallen. Dit is in overeenstemming met de landelijke trend, die sterk afnemend is. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 93, 38, 10, 13, 18.

In de eerste periode van tien jaar lagen de waarnemingen voor het grootste deel tussen april en september, dus in de broedtijd. Ook in de tweede periode was dat nog het geval. In de laatste periode zijn er relatief veel waarnemingen buiten deze tijd. Dit suggereert dat we alleen nog doortrekkers zien, en dat er in de omgeving niet meer gebreed wordt.

KOEKOEK *Cuculus canorus*

De Koekoek zien we jaarlijks in sterk wisselende aantallen. Een lijn valt hier niet in te ontdekken. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 19, 18, 24, 25, 27. Landelijk is de trend niet duidelijk.

De Koekoek is vooral aanwezig van eind april tot juli. Daarna zijn er nog wat waarnemingen tot in september.

STEENUIL *Athene noctua*

Na twee waarnemingen in 1978 is de Steenuil in begin 1992 nog een keer gezien. Onze tellingen zijn niet erg geschikt om deze soort te inventariseren. Er zijn sterke aanwijzingen dat deze soort al een aantal jaren broedt bij een fabriek in Eembrugge. Ook houdt zich minstens één paar op bij de Meentweg (Eemnes). Landelijk gaat het slecht met de Steenuil.

GIERZWALUW *Apus apus*

Als het voedselaanbod hoog is kan de Gierzwaluw op grote afstand van zijn nest foerageren. De soort is geen broedvogel van gebouwen in de polders, maar zwermen insecten kunnen aantrekkelijk zijn als voedselbron. De aantallen waren in de jaren zeventig duidelijk hoger dan daarna. Over de hele periode is het aantal in de oorspronkelijke telgebieden met ongeveer 8% per jaar gedaald. Ook de presentie blijkt gedurende de hele telperiode te dalen. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 2242, 1465, 1112, 974, 408. De landelijke trend is vermoedelijk dalend, maar nogal onzeker. Het zou kunnen dat het aantal voor deze soort geschikte insecten boven de Eempolders is afgenomen. Aan de andere kant zijn Boerenzwaluw en Huiszwaluw, die ook vliegende insecten eten, zeker niet afgenomen. De soort komt voor van eind april tot begin augustus, dus de hele broedtijd.

IJSVOGEL *Alcedo atthis*

In 1995 werd de Ijsvogel voor het eerst bij de tellingen waargenomen. Sindsdien is hij nog een aantal malen gezien. Daarbij valt op dat hij de laatste jaren eigenlijk elk jaar voorkomt. De waarnemingen zijn vanaf augustus, dus na de broedtijd. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 0, 0, 0, 1, 5. Mede doordat er al een hele tijd geen strenge winters zijn geweest neemt de Ijsvogel landelijk toe.

GROTE BONTE SPECHT *Dendrocopus major*

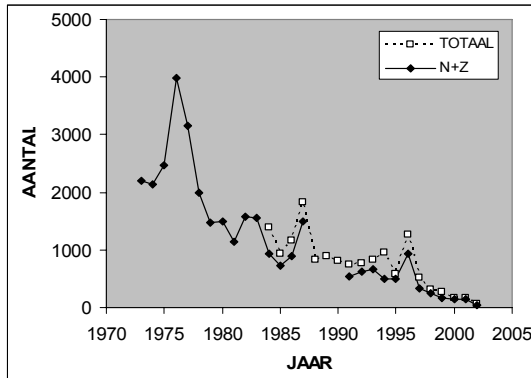
Deze bosvogel wordt incidenteel waargenomen. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 5, 2, 6, 8, 3. Landelijk gaat de soort wat vooruit.

KUIFLEEUWERIK *Galerida cristata*

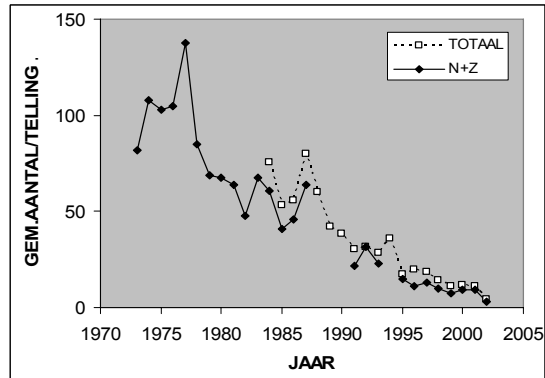
Deze tegenwoordig zeldzame soort is in 1991 op de voorjaarstrek waargenomen (twee exemplaren). Dit was de eerste waarneming voor deze tellingen.

VELDLEEUWERIK *Alauda arvensis*

De Veldleeuwerik is in de hele telperiode afgenomen. Voor de jaartotalen zien we een gemiddelde afname over de hele periode met 8% per jaar, voor de aantallen in de broedtijd is het zelfs 9% per jaar. Tot ongeveer 1990 was de soort zo gewoon dat hij bij vrijwel elke telling gezien werd. Daarna is ook de presentie gaan dalen, en nu zit die rond de 50%. Als het in dit tempo doorgaat is de Veldleeuwerik binnen enkele jaren volledig verdwenen. Landelijk gaat het ook slecht met de Veldleeuwerik.

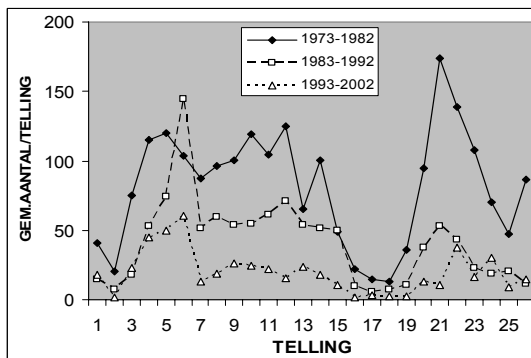

Totaal aantal getelde Veldleeuweriken per jaar

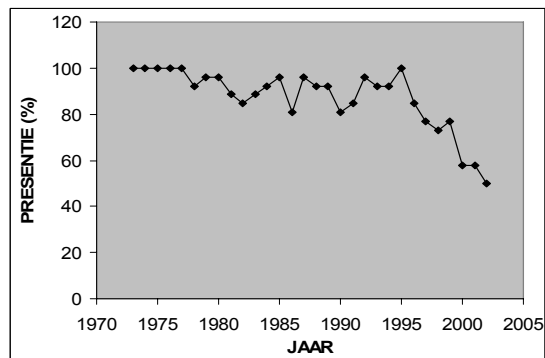

Gemiddeld aantal per telling voor de tellingen 9-16 (broedtijd).

De verdeling over het jaar toont dat na de eerste tien jaar de aantallen op de herfsttrek en in mindere mate ook de voorjaarstrek in elkaar zakten. Landelijk zijn de aantallen van de Veldleeuwerik op de trek redelijk constant gebleven. Alle periodes tonen zeer lage waargenomen aantallen rond augustus. In die tijd zijn de Veldleeuweriken in de rui en gedragen zij zich zeer onopvallend.

Gemiddeld aantal per telling voor de drie periodes van tien jaar

Presentie van de Veldleeuwerik per jaar

OEVERZWALUW *Riparia riparia*

De Oeverzwaluw wordt niet elk jaar gezien, maar soms wel in groepen. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn: 18, 35, 21, 63, 58. Boven de Maatpolder, bij het Raboes bevindt zich een kolonie. Vanuit een auto valt het niet mee om hem op te merken.

De waarnemingen zijn verspreid over het zomerhalfjaar.

BOERENZWALUW *Hirundo rustica*

De jaartotalen van de Boerenzwaluw in de oorspronkelijke telgebieden blijven min of meer gelijk, met misschien een kleine inzinking rond 1990. Inclusief de Oostermeent vinden we een toename vanaf 1984 met ongeveer 2% per jaar. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn 6517, 6474, 7819, 7459, 10227. In de broedtijd (tellingen 9-13) schommelen de aantallen sterk, maar er blijkt toch een significante stijging met ook ongeveer 2% per jaar op te treden. Landelijk lijkt deze soort af te nemen. De bouw van nieuwe boerderijen heeft waarschijnlijk in de Eempolders voor extra nestgelegenheid gezorgd.

De Boerenzwaluw arriveert in april. Naarmate het seizoen vordert nemen de aantallen gemiddeld steeds toe, om eind september plotseling scherp te dalen. Dit patroon is in de loop van de tijd niet veranderd.

HUISZWALUW *Delichon urbica*

Tot 1990 nemen de aantallen van de Huiszwaluw af, over het hele seizoen met ongeveer 10% per jaar, in de broedtijd met gemiddeld ongeveer 5% per jaar. Daarna zet een sterke stijging in. In 2002 is het aantal ongeveer vijf keer zo hoog als het gemiddelde van de periode voor 1995. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn 1338, 1226, 746, 1653, 4072. Landelijk gaat de Huiszwaluw achteruit. In de Eempolders is de bouw van nieuwe boerderijen een aannemelijke verklaring voor de vooruitgang. Aan verscheidene boerderijen zijn kolonies aanwezig. De vooruitgang is opgetreden in de telgebieden Noord en Oostermeent. In de Zuidpolder te Veld, waar oorspronkelijk de meeste Huiszwaluwen voorkwamen, zijn de aantallen nauwelijks veranderd.

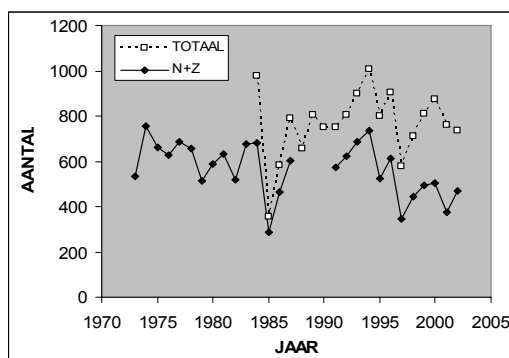
De Huiszwaluw is aanwezig van eind april tot begin oktober.

BOOMPIEPER *Anthus trivialis*

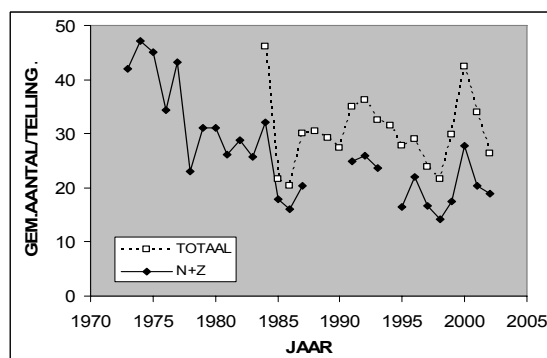
De Boompieper is een aantal malen op de voorjaarsstrek waargenomen. De totalen voor de zesjaarlijkse periodes zijn 2, 0, 2, 0, 2. Het is dus een incidentele gast.

GRASPIEPER *Anthus pratensis*

De jaartotalen van de Graspieper in de oorspronkelijke telgebieden tonen een kleine, maar significante daling met ongeveer 1% per jaar. Over het hele gebied, inclusief de Oostermeent, is er vanaf 1984 geen duidelijke trend. Kijken we naar de aantallen in de broedtijd (tellingen 10 t/m 16) dan zien we in het oorspronkelijke telgebied tot ongeveer 1985 een daling met ruim 5% per jaar, gevolgd door een stabilisatie. Dit lijkt overeen te komen met de landelijke trend, waarbij moet worden opgemerkt dat de trend op echt intensief beheerd weiland veel slechter is. Het is intrigerend waarom de Graspieper het sinds 1986 in de Eempolders zoveel beter doet dan de Veldleeuwerik. Mogelijk hangt dit samen met hun voedsel. De Graspieper eet bijna alleen ongewervelde dieren, de Veldleeuwerik daarnaast ook veel zaden.

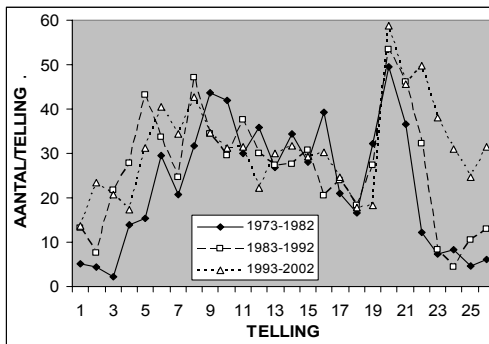

Totaal aantal getelde Graspiepers per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de tellingen 10-16 (broedtijd)

De verdeling over het jaar toont dat de soort het hele jaar aanwezig is. Opvallend is dat het aantal wintergasten de laatste tien jaar veel hoger ligt dan daarvoor. De herfsttrek is zichtbaar door een verhoging in september.

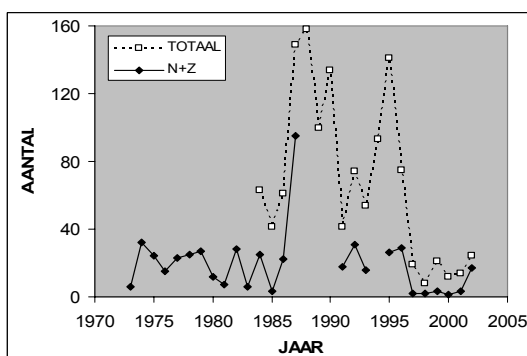
Gemiddeld aantal Graspiepers per telling voor de drie perioden van tien jaar

WATERPIEPER *Anthus spinoletta*

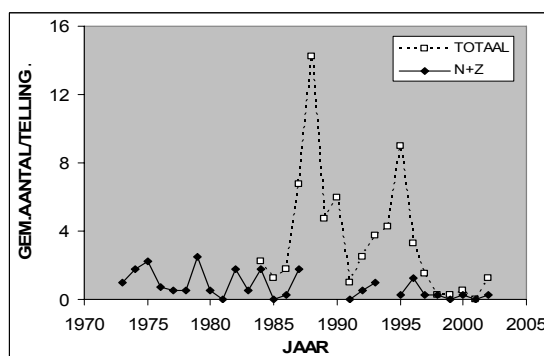
Voor de waterpieper zijn de totalen van de zesjaarlijkse periodes 0, 0, 1, 35, 29. De laatste jaren wordt hij regelmatig gezien in het winterhalfjaar. De hoge aantallen in de laatste jaren komen gedeeltelijk door groepen van 16 en 25 exemplaren. Landelijk is de soort ook toegenomen. Dit wordt overigens voor een deel toegeschreven aan een verbetering van de determinatiekennis van de gemiddelde vogelaar. Het valt trouwens niet mee om vanuit een auto de Waterpieper van een Graspieper te onderscheiden, dus een ondertelling is aannemelijk.

GELE KWIKSTAART *Motacilla flava*

In het begin van de tellingen was het aantal Gele Kwikstaarten in het oorspronkelijke telgebied ongeveer constant. Het hoge aantal in 1987 komt door een groep van 60 exemplaren. Toen de Oostermeent erbij kwam waren de aantallen daar duidelijk hoger. Dit hoge niveau blijft, met nogal hevige schommelingen, bestaan tot 1996. Helaas is door gebrek aan gegevens niet duidelijk in welke deelgebieden die aantallen voorkwamen. Na 1996 nemen de aantallen plotseling sterk af en blijven verder laag. Voor de broedperiode is het beeld eigenlijk hetzelfde, al lijken de variaties relatief nog wat heviger. Ook is hier (voor zover we gegevens hebben) het relatieve belang van de Oostermeent nog groter. Waarom de stand zo plotseling ingestort is blijft een raadsel. Landelijk is de soort op grasland tot 1985 sterk afgenomen, daarna is de trend niet duidelijk.

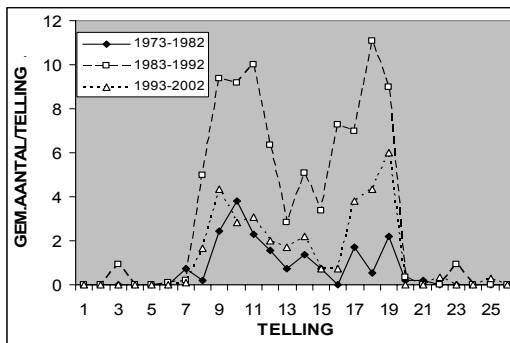

Totaal aantal getelde Gele Kwikstaarten per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de tellingen 12-15 (broedtijd)

De Gele Kwikstaart is aanwezig van april tot eind september. De grootste aantallen zien we in het begin en het einde van die periode, wat een grote bijdrage van doortrekkers suggereert.

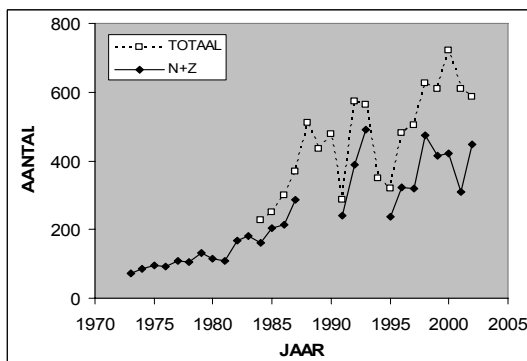
Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

GROTE GELE KWIKSTAART *Motacilla cinerea*

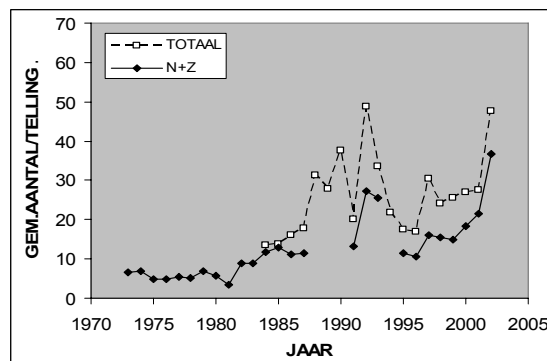
De Grote Gele Kwikstaart is een incidentele gast op de voor- en najaarstrek. De totalen over de zesjaarlijkse periodes zijn 0, 1, 1, 2, 4. Dit suggereert een toename, maar de aantallen zijn wel erg klein.

WITTE KWIKSTAART *Motacilla alba*

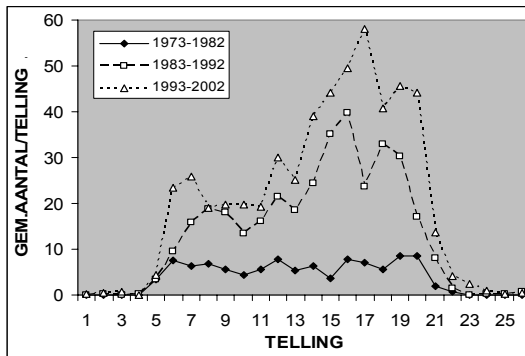
De Witte Kwikstaart vertoont gedurende het hele verloop van de tellingen een sterk stijgende trend. De jaartotalen nemen in het oorspronkelijke gebied gemiddeld per jaar met ruim 6% toe. Inclusief de Oostermeent is de toename vanaf 1984 ongeveer 6% per jaar. Voor de aantallen in de broedtijd is de toename vergelijkbaar. Landelijk is er geen duidelijke trend. De toename houdt kennelijk verband met de toegenomen broedgelegenheid in de polders door de nieuwe bebouwing. Er wordt ook onder bruggen gebreed.

Totaal aantal getelde Witte Kwikstaarten per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de tellingen 10-14 (broedtijd)

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

De Witte Kwikstaart is vanaf maart aanwezig en verdwijnt vanaf oktober. In de laatste twee periodes van tien jaar nemen de aantallen vanaf juli sterk toe. Dit kunnen uitgevlogen jongen zijn, maar vooral in september en oktober zou ook de herfsttrek een rol kunnen spelen.

WINTERKONING *Troglodytes troglodytes*

De Winterkoning wordt een aantal malen per jaar gezien. De aantallen wisselen sterk, maar er lijkt geen trend aanwezig. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 109, 72, 39, 135, 80. De gemelde aantallen zijn het hoogst van maart tot juni, deze standvogel valt dan door zijn zang meer op. Het is duidelijk dat hij hier broedt.

HEGGENMUS *Prunella modularis*

Ook deze soort zien we elk jaar. De aantallen blijven ongeveer constant, de waarnemingen zijn over het hele jaar verspreid. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 42, 26, 32, 32, 21. De Heggenmus broedt in bosjes rond de bebouwing. Het is opvallend dat de toename van het aantal boerderijen niet tot een toename van de waargenomen vogels heeft geleid.

ROOBBORST *Erithacus rubecula*

Een jaarlijks waargenomen soort, ook hier geen duidelijke trend in de aantallen. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 65, 38, 22, 62, 83. Van mei tot augustus wordt hij nauwelijks gezien. De laatste tien jaar zijn de aantallen van eind september tot begin januari hoger dan daarvoor. De aantallen in de broedtijd zijn klein, hij broedt dus niet of nauwelijks in de polders.

BLAUWBORST *Luscinia svecica*

In 1997 is een exemplaar gemeld. Dit was de tweede waarneming voor deze tellingen, de eerste was in 1978. De soort is broedvogel langs de oever van het Eemmeer.

ZWARTE ROODSTAART *Phoenicurus ochruros*

De Zwarte Roodstaart wordt lang niet elk jaar gezien. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 7, 19, 6, 11, 4. De waarnemingen vallen vaak in de broedtijd. Het is mogelijk dat de soort op een fabrieksterrein broedt. Door de aard van de telling is de kans groot dat hij gemist wordt.

PAAPJE *Saxicola rubetra*

Deze doortrekker wordt in bijna elk jaar waargenomen. De totalen van de zesjaarlijkse periodes wijzen op een afname: 94, 67, 56, 59, 28. Alle waarnemingen vallen in april/mei en augustus/september. In de eerste periode van tien jaar werden de meeste exemplaren in het najaar gezien; in de laatste periode is dat juist in het voorjaar.

ROOBBORSTTAPUIT *Saxicola torquata*

Een zeer incidentele gast gedurende de trek. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 2, 2, 0, 4, 1.

TAPUIT *Oenanthe oenanthe*

De Tapuit trekt jaarlijks door in wisselende aantallen. Er is uit de resultaten geen trend te bepalen. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 294, 256, 410, 289, 339. We zien hem in april/mei en juli/september. In de herfst zijn de aantallen meestal hoger dan in het voorjaar.

BEFLIJSTER *Turdus torquatus*

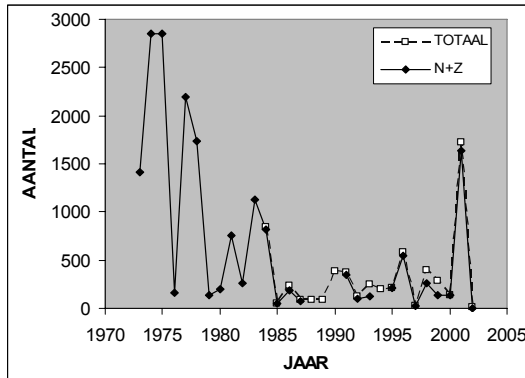
De Beflijster is een incidentele doortrekker. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 2, 0, 1, 8, 5.

MEREL *Turdus merula*

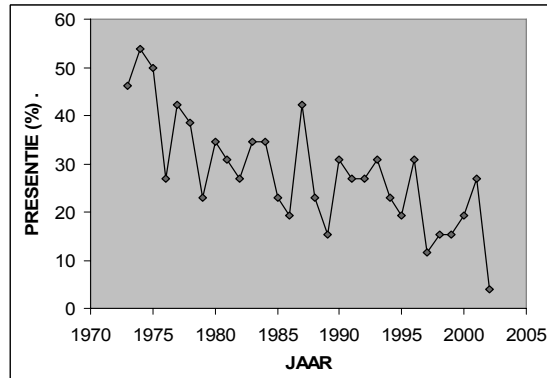
Het aantal Merels blijft tot 1990 constant. Daarna zet een stijging in, die in 2002 tot een verdrievoudiging van het aantal leidt. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 331, 307, 284, 431, 843. Landelijk is de Merel in de telperiode wel toegenomen, maar veel minder dan hier. De Merel heeft ongetwijfeld geprofiteerd van de bosjes rond de nieuwe bebouwing. De Merel is het hele jaar aanwezig. Er is een opvallende dip in de aantallen rond augustus.

KRAMSVOGEL *Turdus pilaris*

De Kramsvogel is een doortrekker en wintergast die vaak in grote groepen voorkomt. Daardoor kunnen de aantallen per jaar heel sterk wisselen. Desondanks is duidelijk dat in de eerste jaren van de tellingen de aantallen veel hoger waren dan later. De presentie neemt over de hele telperiode af, en lijkt meer dan gehalveerd ten opzichte van het begin. Landelijk zijn er geen aanwijzingen voor een achteruitgang. Het lijkt er dus op dat de Eempolders minder aantrekkelijk zijn geworden voor Kramsvogels.

Totaal aantal getelde Kramsvogels per jaar

Presentie van de Kramsvogel per jaar

De Kramsvogel is aanwezig van oktober tot april. Binnen die periode is geen duidelijke piek te ontdekken.

ZANGLIJSTER *Turdus philomelos*

De Zanglijster wordt ieder jaar in kleine aantallen waargenomen. De waarnemingen zijn verdeeld over het jaar, met een kleine voorkeur voor de herfst. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 29, 25, 32, 31, 34.

KOPERWIEK *Turdus iliacus*

Ook de Koperwiek komt vaak in vrij grote groepen voor. De aantallen per jaar fluctueren dan ook sterk. Tot ongeveer 1980 lijken de aantallen hoger dan daarna. De presentie neemt in dezelfde periode af van ongeveer 30% naar 10%. Na 1980 zijn er sterke schommelingen, maar er valt geen trend uit op te maken. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 760, 234, 135, 318, 328. Landelijk zijn er sterke fluctuaties, maar geen duidelijke trend. De Koperwiek is aanwezig van oktober tot april. In het midden van die periode zijn de aantallen wat lager. We hebben hier dus met een doortrekker en in mindere mate een wintergast te maken.

GROTE LIJSTER *Turdus viscivorus*

De Grote Lijster wordt ieder jaar in kleine aantallen waargenomen. De soort wordt het hele jaar gezien, maar in de eerste helft van het jaar meer en in grotere aantallen. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 44, 49, 60, 57, 65.

RIETZANGER *Acrocephalus schoenobaenus*

De Rietzanger lijkt in het oorspronkelijke telgebied de eerste jaren van de telling af te nemen. Daarna zijn er sterke wisselingen, zonder duidelijke trend. In de Oostermeent broeden relatief veel Rietzangers, vooral in de rietzoom van het Eemmeer. Sinds 1984 variëren de aantallen ook hier sterk, maar er lijkt sprake van een afname. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 29, 10, 60, 15, 17.

Landelijk nam de Rietzanger af tot ongeveer 1985, om daarna weer wat toe te nemen. De Rietzanger wordt hoofdzakelijk waargenomen tussen mei en juli.

BOSRIETZANGER *Acrocephalus palustris*

De Bosrietzanger wordt lang niet elk jaar waargenomen. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 7, 4, 1, 11, 5.

KLEINE KAREKIET *Acrocephalus scirpaceus*

De aantallen van de Kleine Karekiet schommelen sterk, maar het lijkt er op dat ze zowel in het oorspronkelijke telgebied als in de Oostermeent wat zijn toegenomen. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 67, 150, 153, 241, 280. Landelijk neemt de Kleine Karekiet duidelijk toe.

De Kleine Karekiet komt voor van half april tot augustus. Begin mei is er een piek, die mogelijk met de intensieve zang bij aankomst op de broedplaats te maken heeft. Het valt op dat in de laatste periode van tien jaar het aantal rond juni relatief hoog is.

GROTE KAREKIET *Acrocephalus arundinaceus*

De Grote Karekiet is van 1990 t/m 2002 twee keer gemeld. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 3, 0, 3, 2, 0. Landelijk gaat het slecht met deze soort. De rietzomen in de polder zijn waarschijnlijk niet geschikt voor broedvogels.

SPOTVOGEL *Hippolais icterina*

De Spotvogel is in de loop van de tellingen sterk afgenomen. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 46, 31, 11, 9, 0. Deze afname is des te opvallender omdat in de loop van de tijd het geschikte biotoop voor deze soort alleen maar lijkt te zijn toegenomen. Landelijk gaat de Spotvogel ook achteruit, maar het lijkt er op dat het in de Eempolders wel erg snel gaat.

De Spotvogel is waargenomen tussen mei en begin augustus. Hij is broedvogel in sommige erfbeplantingen bij boerderijen in het gebied.

GRASMUS *Sylvia communis*

De Grasmus wordt zo nu en dan gezien, meestal rond juni. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 6, 4, 3, 2, 1. De aantallen lijken te klein om echt van een afname te durven spreken.

TUINFLUITER *Sylvia borin*

De Tuinfluiter wordt in kleine aantallen gemeld. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 3, 6, 11, 16, 10.

De Tuinfluiter is waargenomen tussen eind april en begin juli. Ook dit is dus waarschijnlijk een broedvogel.

ZWARTKOP *Sylvia atricapilla*

De Zwartkop komt in kleine aantallen voor. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 2, 1, 7, 16, 12. De toename is waarschijnlijk echt aangezien er in de polders meer geschikt biotoop is gekomen.

TJIFTJAF *Phylloscopus collybita*

Het aantal waarnemingen van de Tjiftjaf blijft tot 1990 ongeveer constant, maar stijgt dan plotseling tot een vijf maal zo hoog niveau. Deze soort heeft opgaande bomen nodig. Die zijn er in de afgelopen jaren inderdaad gekomen. Mogelijk is het abrupte karakter van de toename veroorzaakt door een paar plekken aan de route die geschikt werden. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 4, 11, 18, 66, 66. Landelijk is de Tjiftjaf in de telperiode vooruit gegaan, maar lang niet zo erg als hier.

De Tjiftjaf komt voor van begin maart tot eind september.

FITIS *Phylloscopus trochilus*

De Fitis is meer een pioniersoort dan de Tjiftjaf. Hij broedt bij vrij lage struiken en bomen. De aantallen blijven constant tot 1987, dan is er een plotselinge stijging. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 14, 23, 46, 64, 56.

De Fitis wordt waargenomen van eind maart tot begin augustus.

GRAUWE VLEGENVANGER *Muscicapa striata*

Deze soort is sterk achteruit gegaan sinds het begin van de tellingen. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 32, 31, 5, 1, 2. Landelijk is de soort afgenomen, maar niet in de mate die we hier zien. Daar komt bij dat het biotoop (bosjes rond boerderijen e.d.) juist meer beschikbaar is gekomen.

BONTE VLEGENVANGER *Fidicula hypoleuca*

Dit is een incidentele gast. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 0, 1, 2, 2, 1.

BAARDMAN *Panurus biarmicus*

De Baardman is zo nu en dan waargenomen, bijna altijd in het winterhalfjaar. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 2, 3, 0, 22, 2. Het gaat hier waarschijnlijk om rondzwerfende exemplaren van de populatie die langs de randmeren broedt.

GOUDHAANTJE *Regulus regulus*

Deze soort van naaldbossen kan alleen toevallig in de Eempolders opduiken. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 18, 1, 0, 1, 1.

STAARTMEES *Aegithalos caudatus*

Het lijkt er op dat de Staartmees alleen toevallig in de Eempolders komt, al zou broeden langs de rand best kunnen. Wij zagen hem alleen in de laatste twaalf jaar. Het ging daarbij om vier groepjes buiten de broedtijd. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 0, 0, 0, 8, 16.

PIMPELMEES *Parus caeruleus*

De Pimpelmees lijkt sinds 1980 ongeveer even talrijk te zijn gebleven. Daarvoor waren zowel de aantallen als de presentie hoger dan daarna. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 133, 80, 63, 74, 56. Gezien de toename van de bebouwing zou men juist een toename in de

latere jaren verwachten. Landelijk neemt de soort gedurende de hele telperiode toe in agrarisch gebied.

De Pimpelmees wordt het hele jaar door waargenomen.

KOOLMEES *Parus major*

De Koolmees is de hele telperiode opmerkelijk stabiel, zowel wat betreft de aantallen als de presentie. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 291, 367, 190, 291, 234. Landelijk is hij in agrarisch gebied toegenomen.

Het is een jaarvogel die dus het hele jaar aanwezig is.

BOOMKLEVER *Sitta europaea*

Dit is een standvogel van tamelijk oud bos. In de polders is dat er niet, maar wel in de buurt.

Hij is bij deze tellingen drie keer waargenomen, een maal in 1983 en twee maal in 1996.

BOOMKRUIPER *Certhia brachydactyla*

De Boomkruiper wordt lang niet elk jaar gezien. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 6, 9, 1, 7, 3.

GRAUWE KLAUWIER *Lanius collurio*

In het najaar van 1999 is deze soort een keer waargenomen. In Nederland is hij tegenwoordig een zeldzame broedvogel, de laatste jaren komt hij in Drente wat meer voor.

GAAI *Garrulus glandarius*

Bijna elk jaar worden er enkele Gaaien gezien. De aantallen zijn laag, zoals voor een bosvogel te verwachten is. De aantallen schommelen nogal, maar het niveau blijft ongeveer hetzelfde.

In de laatste jaren van de telling lijken de aantallen wat toe te nemen. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 13, 21, 18, 22, 47.

De Gaai komt het hele jaar in het gebied voor, maar van september tot december is hij duidelijk talrijker.

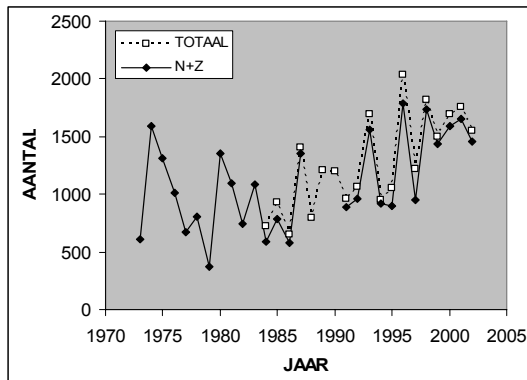
EKSTER *Pica pica*

De Ekster lijkt in de telperiode redelijk stabiel te zijn gebleven. Mogelijk waren de aantallen tussen 1985 en 1990 wat hoger dan daarvoor en daarna. Dit ligt dan aan hogere aantallen in de winter. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 512, 684, 944, 556, 691. Landelijk zien we in agrarisch gebied een kleine toename tot ongeveer 1990 en daarna een lichte afname.

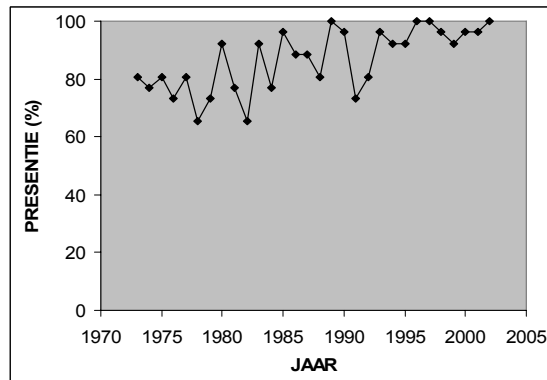
De Ekster is het hele jaar aanwezig, maar tussen september en april is hij duidelijk talrijker dan de rest van het jaar.

KAUW *Corvus monedula*

De Kauw is in de afgelopen dertig jaar toegenomen. Dit blijkt zowel uit de aantallen als uit de presentie. Ook landelijk is de Kauw in de telperiode toegenomen.

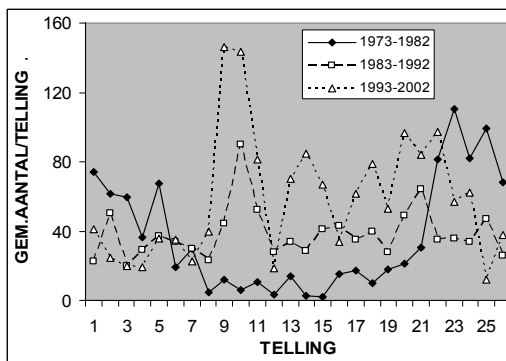

Totaal aantal getelde Kauwen per jaar

Presentie van de Kauw per jaar

Uit de verdeling over het jaar blijkt dat de Kauw de eerste tien jaar vooral een wintervogel was. In de broedtijd waren de aantallen heel laag. In de twee volgende periodes nemen de aantallen in het zomerhalfjaar sterk toe, terwijl ze in de winter juist wat afnemen. In de laatste periode treden rond half mei de hoogste waarden op.

Gemiddeld aantal Kauwen per telling voor de drie perioden van tien jaar

ROEK *Corvus frugilegus*

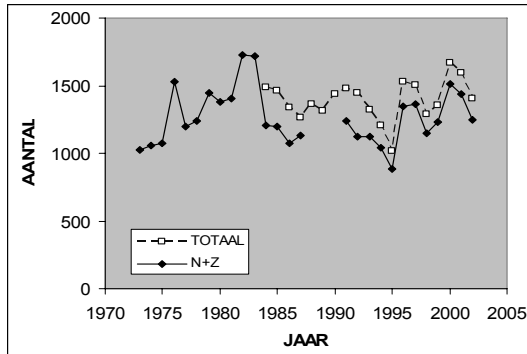
Tot 1988 werden vrij geregeld groepjes Roeken gezien in de periode van september tot april. In de jaren daarna waren er nog een paar enkelingen aanwezig, en na 1992 gebeurde dat alleen nog bij hoge uitzondering. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 82, 156, 99, 2, 2.

Er zijn aanwijzingen dat het aantal Oost-Europese Roeken dat in Nederland overwintert is afgenomen. Kennelijk zijn daarbij de Eempolders verlaten.

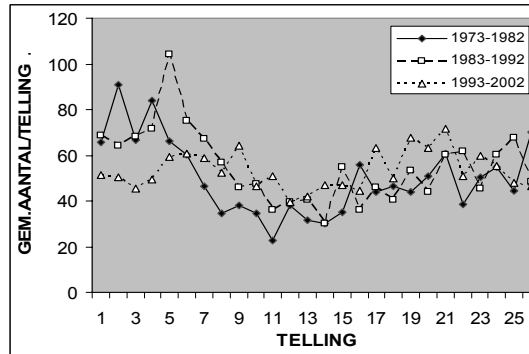
ZWARTE KRAAI *Corvus corone*

De Zwarte Kraai is eigenlijk altijd wel aanwezig. De jaartotalen zijn de hele telperiode stabiel. Landelijk vertoont de trend voor agrarisch gebied een stijging.

Dit is een voorbeeld dat ook het feit dat er niets gebeurt vreemd kan zijn. De Eempolders zijn in deze dertig jaar sterk veranderd. De landelijke trend is een verdrievoudiging van de kraaien in agrarisch gebied. Verder is zijn voedselconcurrent de Bonte Kraai, die in het begin van de tellingen in de winter ongeveer even talrijk was als de Zwarte Kraai, volledig verdwenen. Het resultaat van dit alles: er verandert vrijwel niets!

Totaal aantal getelde Zwarte Kraaien per jaar

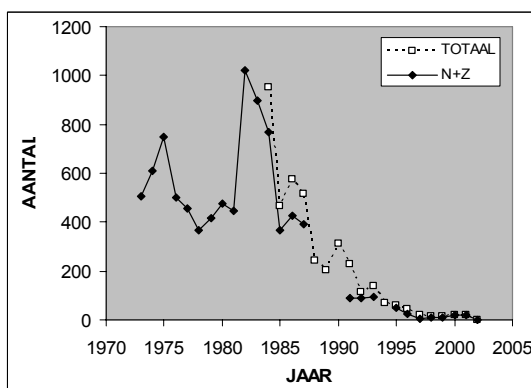
Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

In de eerste twee periodes van tien jaar waren de aantallen het hoogst van januari tot maart. In de laatste periode is deze piek verdwenen. Alle periodes tonen een kleine inzinking rond de broedtijd.

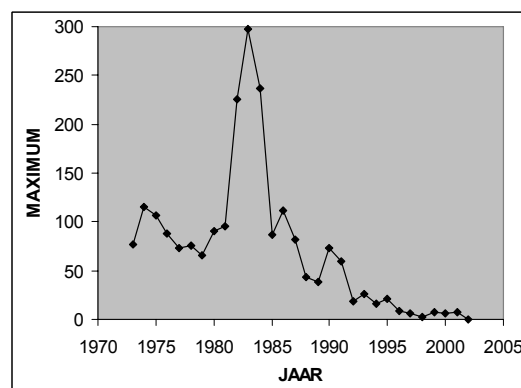
BONTE KRAAI *Corvus cornix*

Toen de Eempoldertellingen begonnen was de Bonte Kraai een vaste wintergast. In de loop van de afgelopen dertig jaar is hij verdwenen. De grafiek toont een geleidelijke daling van de jaartotalen, onderbroken door een opvallende piek tussen 1982 en 1985. Het blijkt dat die piek veroorzaakt wordt door het optreden van veel grotere groepen dan daarvoor of daarna voorkwamen. De grafiek van het maximale aantal in een telling per jaar laat dit zien. Wat de oorzaak hiervan was is niet duidelijk. De Zwarte Kraai heeft in die jaren geen opvallend hogere aantallen zodat een extra voedselbron niet voor de hand ligt. Misschien lag in die tijd een slaapplek in de buurt.

Onze Bonte Kraaien waren wintergasten uit Oost-Europa. In de loop van de tijd zijn er steeds meer blijven overwinteren in hun broedgebied. Daardoor is het aantal overwinteraars in Nederland zeer sterk teruggelopen. De populatie in het broedgebied is overigens niet verminderd.

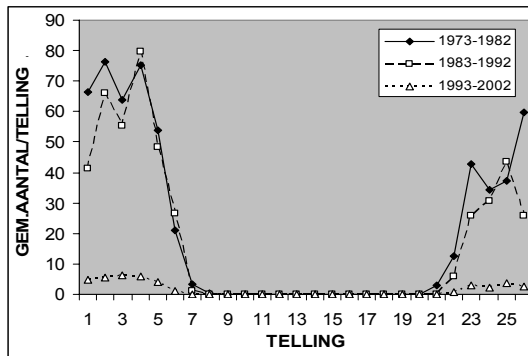

Totaal aantal getelde Bonte Kraaien per jaar

Maximum aantal per telling van de Bonte Kraai per jaar

De verdeling over het jaar laat zien dat de Bonte Kraai aanwezig was van eind oktober tot maart. Met het kleiner worden van de aantallen blijkt hun verblijfsduur niet veranderd te zijn.

Gem. aantal Bonte Kraaien per telling voor de drie perioden van tien jaar

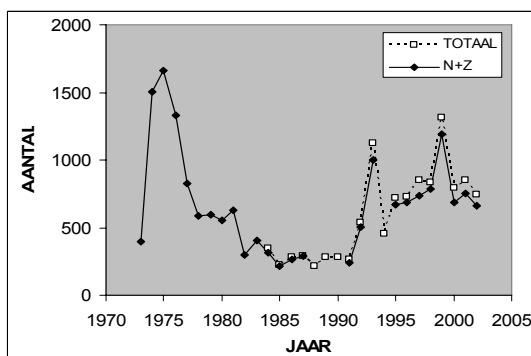
SPREEUW *Sturnus vulgaris*

De Spreeuw is de talrijkste vogelsoort van de Eempolders. In de afgelopen twaalf jaar lag het hoogste jaartotaal boven de vijftigduizend vogels. Enige malen kwamen tellingen met meer dan tienduizend Spreeuwen voor. Door het optreden van zulke grote groepen kunnen de jaartotalen nogal wisselen, maar over dertig jaar genomen lijkt er eigenlijk geen trend aanwezig te zijn. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 262647, 162677, 183609, 195363, 238722.

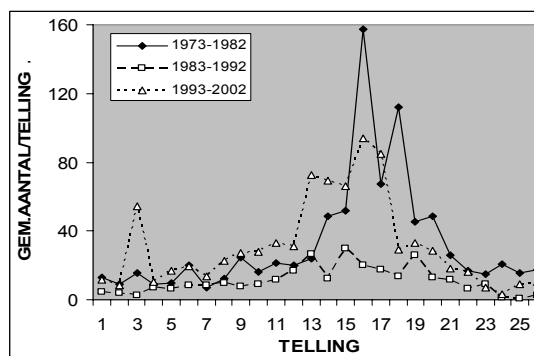
Ook de verdeling over het jaar is gelijk gebleven. In maart is er een piek, gevolgd door een scherpe daling. In de broedtijd is er dan een minimum tot half mei. Daarna stijgen de aantallen weer en dan blijven de aantallen min of meer hetzelfde tot maart in het volgende jaar. In de broedtijd varieerden de aantallen nogal, maar in grote lijnen bleven ze ongeveer gelijk. Landelijk zijn de aantallen van de Spreeuw in agrarisch gebied stabiel.

HUISMUS *Passer domesticus*

De Huismus is in het begin van de tellingen sterk afgenomen. Rond 1990 begint het aantal weer te stijgen. Dit geldt zowel voor de jaartotalen als voor de aantallen in de broedtijd. In de broedtijd zijn de aantallen de laatste jaren duidelijk hoger dan in de jaren zeventig. Landelijk heeft de Huismus het moeilijk, de aantallen lopen terug. Waarschijnlijk is de afname in het begin te wijten aan dezelfde oorzaken als in het hele land: minder broedgelegenheid door wijziging van de huizenbouw en afname van het voedselaanbod. De toename valt samen met het bouwen van nieuwe boerderijen en daarmee het vergroten van de mogelijkheden voor broeden en voedselaanbod.

Totaal aantal getelde Huismussen per jaar

Gemiddeld aantal per telling voor de drie perioden van tien jaar

De verdeling over het jaar is voor alle perioden in grote lijnen hetzelfde. In de loop van het jaar lopen de aantallen eerst langzaam en dan sneller op wat leidt tot een piek in juli. Daarna nemen de aantallen weer snel af. De grote pieken in de eerste periode komen door een paar enorme groepen (een van meer dan duizend mussen!) die toen gezien werden. Zulke groepen, waarschijnlijk stadsvogels die na de broedtijd op het platteland foerageerden, zijn sindsdien niet meer gezien.

RINGMUS *Passer montanus*

De interpretatie van de aantallen van de Ringmus is moeilijk omdat hij relatief vaak in tamelijk grote groepen gezien wordt. Bij het begin van de tellingen werden er vrij veel gezien. Tussen 1979 en 1985 waren er weinig, daarna steeg het aantal plotseling sterk om vervolgens weer te dalen. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 614, 278, 1015, 619, 398. De presentie toont een vergelijkbaar beeld als de aantallen. Dit suggereert dat de variaties niet alleen door toevallige grote groepen veroorzaakt zijn. Landelijk is het beeld voor agrarisch cultuurland niet duidelijk, maar een afname is het waarschijnlijkste.

Door het voorkomen in groepen varieert ook de verdeling over het jaar nogal, maar de Ringmus lijkt van juli tot december talrijker dan in de eerste helft van het jaar.

VINK *Fringilla coelebs*

De Vink vertoont twee tegenstrijdige ontwikkelingen. Aan de ene kant lijkt het jaartotaal gedurende de hele telperiode af te nemen. De aantallen wisselen nogal, maar de pieken worden steeds lager. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 457, 526, 262, 282, 319. Aan de andere kant blijft het aantal waarnemingen in mei en juni, dus de broedtijd, tot 1991 gelijk maar neemt daarna toe. In 2002 blijkt het niveau zeker een factor drie gestegen te zijn ten opzichte van de periode voor 1990. Waarschijnlijk is door de bouw van nieuwe boerderijen met de daarbij horende bosjes meer broedbiotoop beschikbaar gekomen. De verdeling over het jaar laat zien dat de Vink het meest wordt waargenomen in het winterhalfjaar. In de eerste periode waren de aantallen in de herfst hoog, mede door het zo nu en dan voorkomen van relatief grote groepen. In juli en augustus zijn de Vinken in alle perioden vrijwel afwezig.

KEEP *Fringilla montifringilla*

De Keep is in de polders een onregelmatige doortrekker, voornamelijk in de herfst. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 25, 3, 58, 102, 87.

GROENLING *Carduelis chloris*

De Groenling is vrijwel elk jaar waargenomen, meestal in kleine aantallen. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 38, 26, 29, 70, 128. Dit suggereert een toename, maar we zien soms relatief grote groepen. Ook de presentie is de laatste jaren wat hoger.

PUTTER *Carduelis carduelis*

Tot ongeveer 1990 werd de Putter slechts zo nu en dan waargenomen. Vanaf die tijd lopen zowel de aantallen als de presentie op. Hij wordt nu regelmatig gezien. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 17, 5, 34, 215, 484. De grootste aantallen zien we in september en oktober, maar de laatste jaren zijn er ook regelmatig waarnemingen in de periode maart tot

augustus. Er wordt tegenwoordig in of bij de polders gebroed, o.a. in jonge wegbepanting. Landelijk neemt de Putter toe, waarbij het broedareaal vanaf de kust steeds groter wordt.

SIJS *Carduelis spinus*

De Sijs is een onregelmatige doortrekker, die soms wel in behoorlijke groepen voorkomt. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 56, 16, 4, 46, 17.

KNEU *Carduelis cannabina*

Hoewel de aantallen van de Kneu per jaar sterk wisselen is er toch een dalende tendens. In de presentie is dit nog duidelijker. In de loop van de tellingen is de presentie gedaald van ongeveer zestig procent naar vijftien procent. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 1092, 861, 1109, 924, 402. Ook de aantallen voor de tellingen 12 – 14 (broedtijd) lopen sterk terug. In feite suggereren ze dat de Kneu als broedvogel sinds kort nagenoeg verdwenen is. Landelijk heeft de Kneu het moeilijk, de aantallen broedvogels nemen al decennia lang af. De Kneu wordt vooral gezien in september/oktober, dus tijdens de najaarstrek. De voorjaarstrek is nauwelijks zichtbaar, de rest van het jaar zijn de aantallen laag.

FRATER *Carduelis flavirostris*

De Frater is sinds 1985 een onregelmatige doortrekker. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 0, 0, 100, 151, 40. Meestal worden groepjes gezien, maar de vrij plotselinge toename lijkt reëel. Heeft dit iets met de ontwikkeling van Zuidelijk Flevoland te maken? Landelijk is het aantal wintergasten sinds de jaren zeventig afgenomen. Bijna alle waarnemingen zijn in september/oktober, dus tijdens de najaarstrek.

BARMSIJS *Carduelis flammeus*

Een zeer incidentele doortrekker. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 0, 0, 0, 9, 0.

GOUDVINK *Pyrrhula pyrrhula*

In 1998 is voor het eerst in de tellingen een Goudvink waargenomen. De soort komt voor in de bossen in de buurt.

SNEEUWGORS *Plectrophenax nivalis*

De Sneeuwgor is een zeer incidentele wintergast. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 2, 2, 0, 0, 1.

GRAUWE GORS *Miliaria calandra*

Van de Grauwe Gors is in 1995 een groep van 25 exemplaren waargenomen. Dit is de enige waarneming van deze soort, die dus een zeer incidentele doortrekker is.

GEELGORS *Emberiza citrinella*

De Geelgor is gedurende de tellingen slechts enkele malen in de winter waargenomen. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 9, 0, 1, 2, 0.

ORTOLAAN *Emberiza hortulana*

Deze zeldzame doortrekker werd in 2002 voor het eerst waargenomen.

RIETGORS *Emberiza schoeniclus*

De aantallen van de Rietgors bleven tot 1977 ongeveer constant om daarna scherp te dalen. Op dit lagere niveau bleven de aantallen verder ongeveer constant. De totalen van de zesjaarlijkse periodes zijn: 974, 348, 374, 476, 416. De presentie neemt in de loop van de tellingen af van ongeveer 70% naar 40%. Als we naar de verdeling over het jaar kijken blijkt de daling in aantallen bijna helemaal veroorzaakt te zijn door het verdwijnen van een hoge piek in september/oktober, dus bij de najaarstrek. Ook het aantal in de broedtijd neemt in het begin af, om daarna geleidelijk weer te stijgen.

In alle periodes blijkt het aantal Rietgorzen vanaf februari toe te nemen, om in juli in elkaar te zakken. Een piek in de herfst is zeer groot in de eerste periode van tien jaar, duidelijk aanwezig in de tweede periode en nauwelijks te zien in de laatste.

Gezicht op Eemnes (Foto Piet Spoorenberg)

ZOOGDIEREN

Bij de tellingen worden in principe ook de waargenomen zoogdieren genoteerd. Voor de Haas hebben we zoveel waarnemingen dat een analyse zinvol lijkt. Helaas zijn geen getallen beschikbaar voor de periode voor 1991. Het blijkt dat na 1996 het aantal waargenomen Hazen sterk afneemt. Voor de periode 1991 t/m 1996 is het gemiddelde aantal waargenomen Hazen per jaar 242. Voor de periode 1997 t/m 2002 is dat nog maar 104. De aantallen hangen sterk van het seizoen af, de grootste aantallen zien we in maart en april, met een tweede, lagere, piek rond half juni. Van eind augustus tot half februari zijn de aantallen zeer laag.

Voor het Konijn zijn de aantallen relatief nog sterker gedaald. Het gemiddelde aantal waargenomen Konijnen in de eerste zes jaar was 4,3 terwijl dat in de tweede zes jaar nog maar 0,2 was. Landelijk zijn de konijnen door een virusziekte sterk afgenomen. Een toename vinden we bij de Muskusrat. Daar zijn de gemiddelde aantallen voor de twee periodes respectievelijk 0,3 en 2,5. Vooral de laatste jaren zijn de aantallen relatief hoog. Voor de andere soorten zijn de aantallen zo laag dat het alleen zinvol lijkt om de totalen te geven. In twaalf jaar zagen we zestien Hermelijnen, zes Wezels, drie Vossen, twee Woelratten en een Ree.

Donkere wolken, maar ook lichtpunten, boven de Eempolders (Foto Piet Spoorenberg)

REFERENTIES

Alleyn, W.F., L.M.J.van den Bergh, S.J. Braaksma, Th.J.F.A. ter Haar, D.A. Jonkers, H.N. Leys & J. van der Straaten (eindredactie) 1971. Avifauna van Midden-Nederland, Van Gorcum, Assen.

Beintema A., O. Moedt, & D. Ellinger 1995. Ecologische Atlas van de Nederlandse Weidevogels. Schuyt en Co, Haarlem

Bijlsma R.G., F. Hustings & C.J. Camphuysen 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht

Jonkers, D.A. 1972. Eempolder in het vizier. De Korhaan 6(6): 2.

Klein. J. 1972. Werkgroep Eemland. De Korhaan 6(7): 4-5.

Klippel ,N.A.& A van Leyden1981. Vogels in de Eempolders. Zes jaren Eempoldertellingen 1973-1978.Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum , Uitgave 34.

Kole, R.A.& N.A.Klippel 1989. De vogels in de westelijke Eempolders. Periodieke tellingen tot1984 in Noord- en Zuidpolder te Veld en Oostermeent.Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum , Uitgave 63.

LWVT & SOVON 2002. Vogeltrek over Nederland 1976-1993. Schuyt & Co, Haarlem.

SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000.

Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland. Leiden

Van Veen, R.& N.A.Klippel 1994. Vogels in de westelijke Eempolders. Op weg naar landinrichting. Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken, Hilversum , Uitgave 91.

COLOFON

In deze twaalf jaar zijn 939 maal telploegen van tenminste twee personen op pad geweest om de resultaten te verzamelen. Zonder hun werk was dit rapport natuurlijk nooit verschenen. Deze enorme klus is geklaard door de volgende tellers:

A.Aalmoes-Wetser, B.P.Bakker, M.Bakker, F.Beffers, P.R.Beijaard, A.Berkeljon, W.J.Bindt, S.Birnie, B.van Bladeren, I.Blokpoel, J.W.Bouwman, A.M.Broeckman, G.Brouwer, J.Domhof, M.Doornveld, H.F.Dorrenboom, A.J.Douma, W.Duurland, G.van Essen, J.van Galen Last, J.Gouw, J.Gruber, H.Hardon, G.Heijn, F.Hoes, C. Hoogeboom, S.Jansen, W v.d.Kamp, P.Keuning, J.van Klaveren, N.A.Klippel, R.A.Kole, L.Konings, M.Kraal, C.Kruseman, F.Landman, M.Landman, H.J.van Leen, A.van Leyden, F.van Lier, G.J.van Loenen, H.Luchies, R.J.Mammen, G.Marmelstein, M.C.G.Matthijssen, J.Meijer, G.Merckx, C.Nieuwenhuizen, J.Nijman, A.Poelstra-Kuylman, G.Proost, F.Reijmerink, C.van der Staak, S.Staps, J.Taapken, F.Tangerman, T.Trompetter, J.Veeneklaas, E.v.d.Velde, R.Veltkamp, M.Verschuren, M.v.d. Water, H.Weenen, G.Weil, F.H.v.d.Weyer, J.Wilde-van Meurs, B.Wildschut, F.Wilms, R.Willemstein.

De resultaten van de tellingen voor 1991 zijn voor de interpretatie van essentieel belang. Ook de tellers uit die jaren hebben wezenlijk bijgedragen aan dit rapport. Daarom hier ook hun namen, voorzover ze niet in de vorige lijst staan:

C. Abbenes, G.Abbenes, R.van de Akker, W.J.Bindt, S.Bloemendaal, R.v.d.Brink, W.v.d.Brink, Y.Bosman, P.A.de Bruyn, D.van Dorp, N.Dwars, L.Dwars-van Achterbergh, L.J.G.Dijk, J.van Essen, M.de Graaf, O.de Graaff, F.Griffioen, J.P.Grootes, P.Hamel, A.C.Hartlief, L.Hartog, M.Hemmers, M.Haverkamp, M.Hinterding, M.van Houten, D.A.Jonkers, T.Jonkers, A.van Kammen, A.van Klaveren, I.Karsemijer, J.Klein, M.Klomps, M.Koopman, K.Langenberg, W.Langendorff, W.Leurs, J.J.Lodewijkx, R.P.H.van Maanen, H.Moerman, A.du Mosch, H.van Oosterhout, L.G.Persijn, M.J.Persijn, A.G.H.W.Pluister, P.van de Poel, S.H.Poelstra, A.Poelstra-Kuylman, H.Pollema, A.Rebel, J.Reddingius, H.W.Reddingius, G.I.Rieken, J.van Riel, B.Roor, C.M.T.I.Rosier, L.F.Rijnja, H.Schaap, H.D.van Stipriaan, L.Stomp, R.van Veen, F.van de Veer, M.Verhey, A.P.Vermeule, R.Verschuren, Y.S.Vogel, H.P.Vos, J.v.d.Werf, A.v.d.Werf, W.Weitjens, J.D.N.Westeneng, J.de Wilde, I.C.van Woersum.

Nico Klippel, Jelle Harder, Piet Spoorenberg en Dick Jonkers hebben eerdere versies van dit rapport van commentaar voorzien. Piet Spoorenberg en Renee Beekman stelden foto's beschikbaar. Het persklaar maken van dit manuscript was niet gelukt zonder de steun van Rien Rense.

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door de financiële steun van het Prins Bernhard Cultuurfonds en het Waterschap Vallei en Eem.

BIJLAGE 1. TELDATA

	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27		
1991	12-1	26-1	9-2	23-2	9-3	23-3	6-4	20-4	4-5	18-5	1-6	15-6	29-6	13-7	27-7	10-8	24-8	7-9	21-9	5-10	19-10	2-11	16-11	30-11	14-12	28-12			
1992	11-1	25-1	8-2	22-2	7-3	21-3	4-4	18-4	2-5	16-5	30-5	13-6	27-6	11-7	25-7	8-8	22-8	5-9	19-9	3-10	17-10	31-10	14-11	28-11	12-12	26-12			
1993	9-1	23-1	6-2	20-2	6-3	20-3	3-4	17-4	1-5	15-5	29-5	12-6	26-6	10-7	24-7	7-8	21-8	4-9	18-9	2-10	16-10	30-10	13-11	27-11	11-12	25-12			
1994	8-1	22-1	5-2	19-2	5-3	19-3	2-4	16-4	30-4	14-5	28-5	11-6	25-6	9-7	23-7	6-8	20-8	3-9	17-9	1-10	15-10	29-10	12-11	26-11	10-12	24-12			
1995	7-1	21-1	4-2	18-2	4-3	18-3	1-4	15-4	29-4	13-5	27-5	10-6	24-6	8-7	22-7	5-8	19-8	2-9	16-9	30-9	14-10	28-10	11-11	25-11	9-12	23-12			
1996	6-1	20-1	3-2	17-2	2-3	16-3	30-3	13-4	27-4	11-5	25-5	8-6	22-6	6-7	20-7	3-8	17-8	31-8	14-9	28-9	12-10	26-10	9-11	23-11	7-12	21-12			
1997	4-1	18-1	1-2	15-2	1-3	15-3	29-3	12-4	26-4	10-5	24-5	7-6	21-6	5-7	19-7	2-8	16-8	30-8	13-9	27-9	11-10	25-10	8-11	22-11	6-12	20-12			
1998	3-1	17-1	31-1	14-2	28-2	14-3	28-3	11-4	25-4	9-5	23-5	6-6	20-6	4-7	18-7	1-8	25-8	29-8	12-9	26-9	10-10	24-10	7-11	21-11	5-12	19-12			
1999	2-1	16-1	30-1	13-2	27-2	13-3	27-3	10-4	24-4	8-5	22-5	5-6	19-6	3-7	17-7	31-7	14-8	28-8	11-11	25-11	9-10	23-10	6-11	20-11	4-12	18-12	31-12		
2000	15-1	29-1	12-2	26-2	11-3	25-3	8-4	22-4	6-5	20-5	3-6	17-6	1-7	15-7	29-7	12-8	26-8	9-9	23-9	7-10	21-10	4-11	18-11	2-12	16-2	30-12			
2001	13-1	27-1	10-2	24-2	10-3	24-3	7-4	21-4	5-5	19-5	2-6	16-6	30-6	14-7	28-7	11-8	25-8	8-9	22-9	6-10	20-10	3-11	17-11	1-12	15-12	29-12			
2002	12-1	26-1	9-2	23-2	9-3	23-3	6-4	20-4	4-5	18-5	1-6	15-6	29-6	13-7	27-7	10-8	24-8	7-9	21-9	5-10	19-10	2-11	16-11	30-11	14-12	28-12			

BIJLAGE 2. INCIDENTELE WAARNEMINGEN

In deze lijst staan alle soorten die tussen 1991 en 2002 tien of minder keer werden waargenomen.

Soort	Aantal en Jaar-Telling
Roerdomp	1 ex 92-14 / 1 ex 92-20 / 1 ex 94-21 / 1 ex 01-03
Grote Zilverreiger	1 ex 00-05 / 1 ex 00-06 / 1 ex 00-25 / 1 ex 01-22 / 1 ex 02-21
Kleine Zilverreiger	1 ex 02-15
Koereiger	1 ex 98-16
Roerdomp	1 ex 97-02 / 5 ex 98-03
Purperreiger	9 ex 91-07 / 1 ex 91-13 / 1 ex 92-09 / 1 ex 92-15 / 1 ex 94-17 1 ex 94-08 / 1 ex 98-01 / 1 ex 98-16 / 1 ex 99-13
Ooievaar	1 ex 94-15 / 1 ex 94-17 / 1 ex 94-19 / 1 ex 95-18 / 1 ex 00-15 2 ex 00-19 / 1 ex 01-10 / 2 ex 01-12 / 2 ex 02-09
Kleine Rietgans	3 ex 93-04 / 20 ex 96-05 / 300 ex 96-23 / 50 ex 96-25 / 12 ex 97-06 40 ex 98-06
Indische Gans	1 ex 96-17
Rotgans	2 ex 92-07 / 7 ex 99-06 / 1 ex 00-13 / 1 ex 01-12 / 4 ex 02-03
Krooneend	2 ex 95-02
Toppereend	1 ex 92-05 / 3 ex 97-19
Kaapse Eend	2 ex 98-01
Harlekijneend	1 ex 98-01
Zwarte Zee-eend	1 ex 95-16
Brilduiker	3 ex 91-26
Middelste Zaagbek	5 ex 91-24 / 5 ex 93-05 / 11 ex 95-03 / 4 ex 95-05 / 3 ex 95-06 2 ex 97-03 / 3 ex 98-24 / 2 ex 99-01 / 4 ex 00-26
Wespendief	1 ex 92-07 / 1 ex 93-20 / 1 ex 94-19 / 1 ex 95-17 / 1 ex 95-23 2 ex 02-11
Zwarte Wouw	1 ex 96-09
Rode Wouw	1 ex 93-20
Havik	1 ex 92-18 / 1 ex 93-08 / 1 ex 94-05 / 1 ex 98-19 / 1 ex 99-06 1 ex 02-05 / 1 ex 02-21
Visarend	1 ex 92-21 / 2 ex 92-23 / 1 ex 92-24 / 1 ex 93-06 / 1 ex 93-23 1 ex 94-20 / 1 ex 94-21 / 1 ex 97-12
Roodpootvalk	1 ex 91-24
Slechtvalk	1 ex 99-24 / 1 ex 00-01 / 1 ex 02-08 / 1 ex 02-24
Patrijs	1 ex 92-09 / 2 ex 00/19
Kwartel	1 ex 02-13
Waterral	1 ex 95-23 / 1 ex 02-19
Jufferkraan	1 ex 91-14
Kleine Plevier	1 ex 91-14 / 1 ex 93-08 / 3 ex 95-11
Zilverplevier	1 ex 91-11 / 7 ex 93-17 / 9 ex 94-20 / 60 ex 96-09 / 1 ex 98-20 200 ex 97-07 / 6 ex 97-17 / 1 ex 98-20
Drieteenstrandloper	23 ex 91-22
Kleine Strandloper	37 ex 94-26
Bonte Strandloper	2 ex 91-24 / 10 ex 91-25 / 4 ex 94-21 / 15 ex 02-06 / 6 ex 02-15
Zwarte Ruiters	1 ex 92-09
Groenpootruiter	40 ex 91-05 / 6 ex 92-09 / 2 ex 92-18 / 2 ex 92-19 / 1 ex 96-10 1 ex 96-24 / 4 ex 98-20 / 1 ex 00-11 / 1 ex 01-10
Witgatje	3 ex 91-14 / 1 ex 92-08 / 1 ex 93-12 / 3 ex 93-22 / 2 ex 94-05 4 ex 94-19 / 2 ex 95-20 / 1 ex 97-19 / 1 ex 00-02
Dwergstern	20 ex 94-19 / 1 ex 95-21
Steenuil	1 ex 92-03 / 1 ex 97-11
IJsvogel	1 ex 95-18 / 1 ex 98-17 / 1 ex 00-19 / 1 ex 01-25 / 1 ex 02-22 1 ex 02-24
Grote Bonte Specht	1 ex 91-16 / 1 ex 91-23 / 2 ex 93-13 / 1 ex 93-14 / 1 ex 93-17 1 ex 95-22 / 1 ex 96-12 / 1 ex 98-08 / 1 ex 98-13 / 1 ex 99-26
Kuifleeuwerik	2 ex 91-09

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

Boompieper	1 ex 00-12 / 1 ex 01-11
Grote Gele Kwikstaart	2 ex 92-08 / 2 ex 00-15 / 2 ex 01-16
Blauwborst	1 ex 97-08
Zwarte Roodstaart	4 ex 91-11 / 1 ex 92-06 / 1 ex 92-08 / 1 ex 92-16 / 2 ex 93-07 1 ex 94-14 / 1 ex 95-10 / 2 ex 00-07 / 2 ex 01-06
Roodborsttapuit	4 ex 95-07 / 1 ex 01-01
Beflijster	1 ex 91-05 / 3 ex 93-09 / 1 ex 93-10 / 1 ex 94-17 / 2 ex 96-08 2 ex 98-08 / 1 ex 99-10 / 2 ex 00-19
Snor	1 ex 96-17 / 1 ex 98-09
Grote Karekiet	1 ex 92-14 / 1 ex 94-14
Spotvogel	2 ex 92-12 / 1 ex 92-13 / 1 ex 92-14 / 1 ex 93-14 / 2 ex 94-13 1 ex 94-14 / 1 ex 95-13
Grasmus	1 ex 93-14 / 1 ex 95-17 / 1 ex 99-10
Bonte Vliegenvanger	1 ex 92-17 / 1 ex 93-12 / 1 ex 01-09
Grauwe Vliegenvanger	1 ex 91-09 / 2 ex 02-12
Baardmannetje	3 ex 91-23 / 5 ex 92-20 / 2 ex 93-06 / 9 ex 93-21 / 1 ex 95-01 2 ex 95-17 / 1 ex 97-06 / 1 ex 98-14
Goudhaantje	1 ex 94-20 / 1 ex 00-24
Staartmees	4 ex 93-17 / 4 ex 93-24 / 10 ex 00-25 / 6 ex 01-21
Boomklever	1 ex 96-08 / 1 ex 96-11
Boomkruiper	1 ex 91-18 / 1 ex 94-10 / 2 ex 96-03 / 1 ex 96-06 / 1 ex 96-09 1 ex 96-10 / 1 ex 99-20 / 2 ex 02-22
Grauwe Klauwier	1 ex 99-17
Roek	1 ex 91-23 / 1 ex 92-26 / 2 ex 98-06
Keep	1 ex 91-08 / 41 ex 94-22 / 40 ex 95-01 / 4 ex 95-15 / 3 ex 96-15 6 ex 96-24 / 7 ex 96-25 / 35 ex 97-22 / 50 ex 97-23 / 2 ex 99-26
Sijs	1 ex 94-11 / 40 ex 94-20 / 5 ex 95-20 / 15 ex 97-02 / 2 ex 97-06
Barmsijs	1 ex 93-22 / 8 ex 96-19
Frater	17 ex 91-20 / 30 ex 91-21 / 8 ex 93-19 / 60 ex 93-20 / 35 ex 95-24 1 ex 96-19 / 40 ex 00-19
Goudvink	1 ex 98-08
Grauwe Gors	25 ex 95-25
Sneeuwgors	1 ex 00-06
Geelgors	2 ex 92-06
Ortolaan	3 ex 02-11

BIJLAGE 3. RESULTATEN TELLINGEN

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Dodaars		2					9																					11
	1	4	1		1															1	3	1		2	3			3
		2						2													1			4	2			6
	1				1								9	1							4	3						7
Fuut																1			2					2				15
																												6
	6	3	1	4	2	8	7	3	4	4	4	8	5	4	2	5	5	5	6	1	2	2	4	2	3	2	59	
		2	3		3	7	6	7	14	5	2	4	1	5	2	4	4	4	6	3	2	4	1	1		3	2	77
		3	3	1	4	10	1	6	1	2	4	4	6	9	3	7	3	8	11	3	2	1	1	1		8	96	
		2	2	1	1	2	2	2	6	3	5	5	7	9	5	3	2	2	4	4	4	4	1				64	
																								1			79	
																									1			105
	3	4	1	2	7	6	6	6	2	16	3	15	6	5	11	17	13	3	4	3	4	9	2	3	1	1	2	127
	1	2	1	1	4	12	7	4	4	4	2	4	9	6	3	4	4	8	3	2	5	7	4	1	2	7	8	149
		1	1	2	10	7	6	2	6	11	10	10	14	15	16	17	3	9	2	2	2	2	2	13	2	5	7	113
	2	2	3	4	4	5	5	5	13	7	9	16	11	8	6	3	1	2	4	3	3	2	2	2	7	108		
Aalscholver	2	32			29	4	2	4	17	10	19	1	27	22	5	6	1	2		17	14	10		130				354
	1	50	2	2	11	8	11	11	17	7	1	3	4	4	8	17	3	1	62	8	10	7	2	1		2		249
	3	7	6	2	2	6	1	2	11	15	14	4	18	3	2	5	9	20	8	8	3	3	4		3	8	175	
	2	1	7	6	7	1	2	13	2	18	6	6	17	4	3	6	6	3	3	9	5	2	3	7	6		150	
		4	4		3	3	3	3	1	6	7	7	6	19	1	3	5	1	9	1	9	3	3	3	13	3	33	131
	14	9	3		3	3	3	10	7	24	11	5	3	3	1	2	2	5	2	3	2	2	12	10		15		139
	12	7	3		1	2	6	3	1	1	1	2	6	3	10	3	13	1	3	3	2	8	19	12		10		109
	4	4	4	9		8	5	2	1	8	4	1	1	5	3	1	8	1	1	4	1	6	2	1	1	11	10	97
	2	3	2	2	7	2	2	2	1	2	1	1	4	5	2	3	1	4	4	8	1	7	3	4	4	5	5	93
	4	3	9	4	4	3	3	2	2	6	2	4	8	2	3	4	1	1			2	10	4	3	2	2	10	60
	51	21	4	2	20	15	3	20	19	15	23	8	30	13	12	23	23	35	16	19	30	22	11	28	31	20	23	514
	11	6	14	24	8	8	11	19	19	22	22	22	24	24	57	29	38	17	49	34	28	35	32	38	38	31	42	694
	14	30	29	30	18	25	27	15	39	17	24	21	92	29	29	39	49	60	76	76	38	39	39	63	30	29	15	887
	33	14	23	6	18	11	12	26	8	23	39	27	38	26	49	63	53	34	34	49	19	25	11	26	16	24	24	691
	23	15	30	16	27	18	25	23	10	24	36	27	41	83	57	63	61	78	52	52	68	57	65	67	63	43	34	1106
	18	30	20	18	29	33	23	23	17	15	16	24	65	40	56	76	49	37	20	20	39	55	60	36	29	40	17	885
	2	11	14	14	11	11	11	5	15	20	19	29	18	33	20	23	36	14	14	21	22	32	22	26	29	18	15	476
	8	27	3	20	7	17	9	18	22	14	16	9	23	33	36	20	70	65	46	46	48	52	40	45	34	10	15	707
	24	12	30	39	23	35	20	30	8	19	13	26	51	42	42	65	49	64	39	92	54	30	45	35	42	37	37	961
32	46	14	13	58	26	35	15	24	29	28	31	52	60	64	44	44	75	56	52	48	46	53	49	56	32	57	1099	
31	28	30	21	10	29	15	24	29	28	28	18	28	61	34	34	50	55	25	34	50	47	43	44	24	29	26	847	
18	4	33	11	11	13	9	14	18	15	32	29	40	41	50	50	47	43	23	33	28	27	36	38	31	17	22	683	

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal		
Lepelaar																														
Knobbelzwaan	49	136	43	68	78	75	54	114	101	34	38	4	16	2	10	10	13	25	66	15	34	62	38	264	80	107			1536	
	21	28	71	75	124	38	54	142	70	27	19	10	16	25	8	8	27	69	24	27	68	41	59	53	68	47			1219	
	76	41	28	52	111	66	56	74	54	14	19	9	20	25	6	2	10	12	24	53	37	61	37	22	36	35			980	
	47	46	15	103	48	42	107	68	88	47	16	10	7	4	3	2	3	18	43	47	39	14	81	70	36	58			1062	
	44	110	79	100	97	166	94	101	118	51	12	18	22	17	8	21	8	19	44	67	48	45	77	111	57	146			1680	
	111	60	33	49	86	56	39	37	36	46	63	29	27	6	15	18	14	14	25	61	73	72	41	34	84	62			1191	
	124	178	183	66	63	93	129	57	129	62	23	33	27	17	15	18	34	22	42	42	37	68	81	105	73	109			1788	
	75	84	73	142	82	161	106	161	78	25	38	24	45	30	20	15	11	31	41	41	71	47	98	82	107	81	120			1848
	121	398	133	45	165	254	216	225	188	65	21	19	29	15	19	28	63	31	81	71	116	128	281	175	183	143			3213	
	381	305	259	247	207	288	326	214	153	111	33	24	14	26	44	38	116	27	71	61	90	81	128	145	147	196	284			3996
	186	484	189	113	193	198	214	153	111	33	24	24	26	31	28	35	42	48	91	132	84	86	91	144	130	195			3085	
	332	622	311	301	336	261	156	273	322	212	49	58	35	25	24	22	47	53	88	87	104	214	104	190	208	349			4783	
Kleine Zwaan	745	590	163	749	256	69	10														591	452	255	416	655				4949	
	47	489	654	1056	640	627	150														33	266	687	487	751	939			6826	
	752	659	1332	1086	855	205	20														64	206	684	363	670				6896	
	498	1145	8	575	106																4	239	74	242	487				3378	
	372	947	955	1379	114	331	1														23	264	402	391	472				5651	
	485	806	30	855	17	2															2	121	78	112	184				2690	
	498	115	101		5			34										4			16	17	64	53	14				826	
	594	394	161	330	70																	124	112	117	111	138			1869	
	157			14	118	5																16	64	68	141	14			1067	
	282	542	730	916	421	21																124	112	117	111	138			1067	
	626	145	652	26																		34	161	109	16	67	149			3372
	459	131	920	162	34			6														115	152	373	371				2637	
																													2723	
Wilde Zwaan																														15
	3				4				1																				71	
																													6	
																													13	
																													167	
																													106	
																													278	
																													79	
																													12	
																													16	
																													17	
																													0	

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Zwarte Zwaan																												
	3	3	2	1	1																				1			0
	1	1		1																					1			0
	2		4	2																	2			3				0
			3																									0
Toendrarietgans																												32
				28	4																							40
					40																							0
		18		9																		11						0
		4		600																			250					11
																												6
	50																				8							130
Kolgans																												2967
	676			2060					80																			108
	20	4	1	60		22			18																			501
	3	150		60		92			10																			1553
	29		26	500	50	1000																						1130
	72			4990	206	36																						9161
	24	15500	75	1186	1051	1500		10													50							28319
	862	500	47	1804	3700	525		14													8							16327
	903	13		5950	3055	620															3							12261
	27	1	70	1200	2402	620									10						25							5229
	200	8	6	190	3001	16															208							8566
				25	64	64															400							3855
Grauwe Gans																												1032
	21																				9							2209
	1	5		40	102	587				30											22							1635
	161	13	13	136		313				8											9							3132
	5	110	755	653	410	247				22											42							5180
	2	19	725	1206	860	303				5											45							12450
	380	50	600	149	347	776				11											310							10421
	79	12	2814	1014	11	484				122											506							8088
	700	59	40	25	1204	2095				70											165							5937
	4	249	123	702	2916	268				8											4							7512
	258	45	2846	755	520	222				112											764							12091
	214	155	13	39	452	1187				50											12							12760

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal	
Canadese Gans									1	1							6											6	
					2	7		2	1	1																		1	
					2	2		1																				1	
					2	6																						4	
	4	22			2	2		2						1	2	16				16								32	
		46			1	6		6		2	5			4	7	7			18	13	8	4	30	33	28	26	42	235	
	51	80	20	4	4	6		2	2	5				72	10	15	1	8	29	56	55	30	50	60	15	50	3	352	
		1	22	21	2	2	12	11	8	3	2	30	8	40	42	87			24	24	108	62	38	22	22	5	5	652	
																													548
																													3
Brandgans	4		1	11	1	1					7				25									3				18	
						8																						56	
	10	50		40	100	2370	11				4		1														28		
		46		2350	30	3																						122	
		8		55	501	25		25																				4892	
	125	51		10	500	90	5	1							15		45	3				3		1	140	178	1773		
	330	40	20		5	10							1			12	4	1		6		2		1	5	17	1014		
																				250								10	
																													10
																													400
Nijlgans																												3	
																												0	
																												39	
																												76	
																												39	
																												118	
																												502	
																												515	
	54	8		2	75	1								1	18	13		78	80	121	5	12	104	20	67	26	4	411	
	19				16	6									2	32	9	23	129	22	41	68	24	11	12	4	7	929	
42	53	145	77	34					4	3	13	4	8	4	30	6	26	144	89	50	108	13	36	24	21	4	800		
10	45	11	16						4	3	45	4	14	30	6	10	181	122	80	56	2	6	6	32	4	4	800		
1	17	6							7	2	2	82	93	62	14	95		91	32	29		2	9	2	2	2	598		
Bergeend																												30	
																												88	
																												61	
																												47	
																												130	
																												54	
																												78	
																												136	
	2																											259	
																												2	256
																												265	
																												331	

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Casarca		8					1								28	28	4		3								3	
																											0	
																											4	
																											0	
																											37	
																											8	
																											17	
																											3	
																											0	
																											19	
																											18	
																											1	
																											18	
																											1	
																											402	
Smient	95		216	132	154	17	74			2											130	9					12	
	250		12	88	17	89	4														240	100	300	10	80		14	
	40		330	97	186	104															6	35	43	51			80	
	1	120	44	66	97	60															6	290	555	350	102		872	
	7	15	20	7315	253	2533	1438	489	30	200			28								200	320	240	230	450		2285	
	280	1550	155	80	53	17	5														322	565	805	4			15310	
		1653	57	112	141	182	3	4													100	7	150	4			3547	
	10		55	130	66	46	60	49	5												296	368	330	345	23		756	
			236	140	156	24	60	200	3									64			80	80	3	134			2207	
	20	170	80	8	84	144	200	3													22	30	405	103	120		1260	
	30		82	30	520	132	50	55	40	20	1										53	46	81	4	24		1389	
																											1549	
Krakeend		1		60			42		2	1				1							4						105	
																											12	
										1																	22	
																											11	
																											13	
																											35	
																											59	
																											71	
																											107	
																											122	
																											126	
																											94	
Wintertaling																											62	
																											33	
																											1	
																											33	
																											7	
																											8	
																											23	
																											6	
																											156	
																											31	
																											182	

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Wilde Eend	77	43	150	100	223	157	104	137	157	138	100	34	86	78	27	59	84	77	79	7	55	33	12	99	348	112		2576
	42	66	126	173	157	155	93	209	115	85	94	30	82	136	48	72	66	172	41	4	38	26	22	24	41	59	2176	
	117	60	62	57	98	183	110	128	106	76	120	41	117	88	119	54	72	20	26	27	43	69	42	122	42	26	2025	
	140	41	49	23	69	180	143	168	66	82	112	273	91	72	30	84	77	77	164	117	20	45	48	101	61	13	2346	
	16	3	26	59	142	110	136	121	94	74	68	189	31	47	25	44	94	96	183	86	32	46	66	32	51	47	1918	
	37	118	41	167	200	138	120	102	100	91	70	58	75	34	23	42	26	59	61	164	35	142	10	42	60	73	2088	
	20	98	155	669	82	140	95	105	117	83	69	65	34	29	52	52	79	77	91	51	107	137	143	80	31		2661	
	153	148	58	49	108	172	83	133	150	53	62	16	42	145	60	38	126	40	55	104	71	63	56	7	21	45	2058	
	49	21	53	88	202	133	150	203	86	150	38	63	31	13	38	53	123	36	116	112	117	182	112	86	65	36	2356	
	16	102	93	52	81	190	236	100	151	106	143	68	86	61	86	102	90	102	71	69	201	51	10	2	16	123	2554	
	57	90	108	52	218	134	100	151	106	143	50	44	77	95	73	82	63	239	79	162	207	127	122	123	0	154	2856	
	162	174	269	218	166	169	148	155	122	124	29	54	39	63	105	73	107	140	102	104	106	67	97	74	24	175	3066	
Pijlstaart					1	27																	2					3
				4			5	1		3	2								17								28	
																											0	
																											28	
																											0	
																											1	
																											1	
																											0	
																											0	
																											27	
																											4	
																											0	
																											3	
Zomertaling																		2										4
											1																	29
										1	5							1										5
																												1
									4																			4
								2	4			1		4														2
												1						1										5
																												2
								2			1	2																7
																1												6
Slobeend																												4
								3	2		4																	17
			2	2			12	25	3	8	1	3			4			21	1		2						79	
						5		4	5	14	12		1						4								44	
							5	2	4	5		1															15	
								22	4	4	5	2	4		2		4										42	
								5	4	6	5	2	4		3											1	31	
									7	7	2	1	4								1						50	
								14	19	6	1	1	3								2						51	
								29	6	1	6			15										2			123	
						13	28	31	10	18	6	3		2													105	
						6	36	31	13	2	2	3		5													139	
						9	31	13	2	2	6			5													129	
						2	9	50	20	6	5			4														

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal	
Tafeleend					2				1												32				1			2	
		5	5		1	1		2															6			40		0	
		20				2																				4		2	
				3		10																				1		0	
Kulfeend		13	20		4	2	2	4	5	2	3	10	2	5	2	4	1	2			1			2	1	1		78	
	2				14	14	2	14	12	2	2	2	1	4	2	34	2	5	5	2	1	1	2					89	
					1	1	2		2	4	6		3	4	2		4	4	5	2	2	3		1			37		
					9	9	4	6	6	4	1		3	1	2		2	2										29	
					4	4	4	4	33	8	2	3	24	2	3		2	1	1	1	7			6	2			56	
				50	12	4	3	4	2	12	4	10	6	3	3									4	2			117	
				17	4	6	9	2	2	10	8	15	6	2	2								8	2				100	
				1	2	4	4	4	19	23	1	1	11	11	6												6	86	
		1			2	4	4	4	22	10	21	5	11	11	6												6	84	
					2	2	11	3	3	25	14	10	11	100	2								1				6	194	
Nonnefe		2		3	2	12	3	25	14	10	12	6												2		4		205	
	7			3	20	7	16	40	80	17	14	6									1							15	
									8			2													4			5	
						1																						11	
	4				7																							2	
	3					5																						10	
	6				2	14																			3			11	
	3				4	4																							23
	4				2	4																							11
	4	10	12	6	5	3																					12		38
Grote Zaagbek	31																											7	
	4																					2						41	
																												21	
	10	20	4	2	2	2																	12	1	4			11	
		6	7	12	1																					7			36
	45	2	2	14																								26	
		32		1																									63
	2																											33	
	3	1																											11
	4	1														1													16
	4				2	1																					2	11	
		6	3	3	2	3																						11	

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Bruine Kiekendief				2		1	1	3	4	5	4		6	5	1	5	5	1	2		1	1						41
		11	1	2		1	5	4	4	7	4	2	1	2	4	6	5	8	2	2	2	3		3				57
		4		2			3	2	2	6	3	2	1	4	2	5	2	2	8	2	2	1	1	1	1	1		48
							3	4	4	1	2	2	1	1	2	3	1	1	2	2	5	2	1					35
							1	5	1	2	4	1	1	6	3	3	3	3	3	3	5	3	1					38
		1			1		3	11	2	2	1	1	1	4	2	9	2	2	4	9	3	3						49
							1	3	1	5	1	1	1	4	3	3	2	2	4	2	2	3						41
							1	3	3	1	2	1	1	4	3	4	2	2	2	2	2	2						28
							3	3	3	5	3	3	11	1	5	2	4	2	6	6	2	2						45
							4	4	5	7	3	4	5	4	7	4	2	2	2	2	7	4						46
	5	1		2		2	4	5	7	5	5	5	7	5	6	2	4	1	1	1	1						50	
Blauwe Kiekendief				2									1	1		1		1	1	1							16	
				2		1	3	1		1			1	1					1	1	1		2		1	1	7	
		1			1					1			1	1					2	2	1		11		1		20	
											1						1		2	1	1		1	1	1	3	11	
		2	4	1	3	2	5	1									2			1	1		2	3	1	3	12	
		3		3		1						1											1	2	2	1	28	
															1	2		1	2	2	2		1	2	1	2	9	
		2	1		1			2	1			1	1							2	2	1				2	7	
														2				1			1		1				10	
		2	1		1			2			1							1			1		1				5	
Sperwer	1					1													2						2	1	6	
		1			1	1	1											3	2	3	1			1			3	
																								1			7	
																1			1								8	
																											2	
																											2	
																											1	
																											2	
																										5		
Bulzeird	24	16	8	10	19	6	5	2	5	5	6																211	
	2	17	21	5	11	2	13	7	3	1	1	1	2	8	5	3	4	2	11	2	4	5	9	16	29	17	242	
	11	13	11	18	11	4	4	4	2	2	5	2	1	4	4	12	18	15	21	3	18	13	24	13	10	11	265	
	24	7	13	10	4	9	3	3	3	2	4	4	1	5	3	3	3	10	5	5	9	16	20	19	10	23	211	
	21	9	20	6	18	7	6	6	3	8	3	3	1	8	5	7	9	14	16	30	26	22	31	53	52	25	421	
	11	26	27	29	28	50	9	3	6	3	2	3	1	1	8	23	27	12	5	20	35	19	20	18	33	10	433	
	11	30	28	13	19	16	6	6	13	5	6	3	3	3	11	10	11	4	6	8	8	12	13	14	16	23	284	
	6	18	19	30	10	7	8	6	4	2	2	2	4	5	7	7	7	15	27	25	26	35	25	50	15	23	410	
	32	9	38	34	25	22	11	15	1	4	2	2	8	6	10	15	12	8	35	28	19	33	18	45	28	31	494	
	30	55	11	9	26	11	10	8	17	11	10	10	10	11	6	19	20	8	8	11	28	19	28	25	22	30	13	484
	48	19	24	17	12	10	8	17	11	10	3	8	9	9	9	10	7	20	14	13	16	13	24	18	21	16	400	
	19	12	12	5	15	6	8	10	7	6	7	5	5	5	5	25	12	8	7	10	18	12	13	17	7	19	291	

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal	
Ruigpootbuiszard			1	1	1	1													3	1	1		1	1				1	
	1	1			1										1			1		1								6	
		2																										2	
	1																											1	
Torenvalk	20	21	5	5	7	6	2	1	5	5	6	1	2	3	7	13	6	3	16	10	15	9	11	9	6	10		204	
	7	4	5	9	1	2	3	1	2	4	7	10	1	7	6	10	7	19	32	20	20	24	15	23	16	16		245	
	10	14	12	9	4	12	3	5	2	9	3	7	5	12	27	36	30	14	22	34	11	17	24	15	7	3		343	
	9	4	9	4	4	3	2	3	3	3	1	3	4	6	9	9	3	3	11	10	5	9	7	4	6		134		
	5	7	5	5	13	2	5	1	5	2	1	1	8	6	11	4	8	21	24	32	27	27	23	51	35	17		346	
	8	18	24	17	19	24	6	8	12	3	5	6	12	19	32	24	43	24	19	30	29	17	22	20	25	15		481	
	9	10	8	2	5	2	10	3	3	1	1		1	2	6	2	8	3	2	6	8	5	9	8	4		118		
	2	6	9	7	2	3	2	2	3	1	1		2	6	5	6	10	17	22	15	15	10	13	24	4	6		192	
	8	4	12	11	8	4	6	3	1	1	2	1	1	2	14	8	15	16	25	23	14	18	7	14	8	8		234	
	8	21	3	5	5	9	9	3	4	6	2	1	3	2	3	9	5	5	15	17	17	16	14	16	14	17	5	234	
	19	4	6	4	6	4	3	4	6	2	1	1	5	5	3	3	4	9	8	6	6	6	7	6	1		130		
	1	1	1	1	2	2	1	4	1	1	1	1	2	3	11	7	11	5	6	7	9	6	10	5	2	2		97	
Smelleken	1							1											1			1						2	
																			1						1			3	
																			1									0	
																			1									2	
																			1									1	
																			1									0	
																			1									2	
																			1									0	
																			2									1	
																			1									2	
																			2									0	
																			1									1	
																			1									0	
																			1									0	
																			1									0	
																			1									1	
Boomvalk									1					1															2
																							1					1	
																												1	
																												2	
																												0	
																												2	
																												1	
																												2	
																												0	
																												1	
																												0	
																												0	
																												1	

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Fazant				3	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	5	1	4	5	1	1	1	2	1				12
					1			1		1	1						1			1	1							3
				4	1			1	1	1	1	1	2				4		5	1	1	1		1				8
								1			1														1			7
																												15
																												4
																												0
																												0
																												0
				2	1	1					1	2	2	10	4				1	1	1	1	4		1		1	3
Waterhoen	16	3	2	3	35	2	3	1	3	2	3	6	4	5	1	5	3	2	2	2	11	2	4	17	33	4		171
	1	17	11	11	12	7	7	8	1	1	5	1	1	1	6	2	1	12	6	1	6	4	2	6	14			135
	12	1	4		1	3	1	1	1	1	6		1	7	1	1	9	1	4	3	6	6	22	4	11	7		107
		10	4			5	4	3	4	4	1	3	5	4	1	1	6	1	4	4	21	2	12	11	6	7		123
	2	3	4	13	10	7	3	3	2	2	2	2	3	5	6	6	7	10	6	6	14	15	10	21	13	3		163
	1	6	2			6	7	5	2	1	2	1	1	1	1	3	7	1		4	8	1	4	4	7			67
					2	2	1	1		1	1	1	1	1	5	1	2	3	3	1	3	5	11	3				32
	1	41	6			2	2	3	1	3	1	1	1	1	1	1	3	1	2	2	2	2	6		2	4		24
	25	3	1	7	1				1	3	2	1		1	1		11	7	1			2	2	4	2	1		76
	2	2	2	7	2	2	3	2	1	3	2	1		1				2	1						2	1		67
	4		9	1	1	3	3	2	3	2	1	5	5		1	2	1	2	1	1	5	2	1	1				42
	4		9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1				44
Meerkoet	24	305	47	188	608	386	116	116	83	88	67	26	64	58	67	95	197	89	164	9	61	124	36	106	22	109		3255
	101		280	236	340	234	189	128	67	37	18	29	41	132	80	94	102	178	87	14	112	122	58	25	28	208		2940
	50	243	130	501	409	284	164	103	64	36	43	51	120	90	80	104	137	64	131	94	52	19	67		81	131		3248
	124	288	62	199	376	230	188	127	58	51	55	58	41	83	68	189	127	128	108	67	143	10	46	58	50	155		3089
	1	292	278	224	229	363	151	112	83	46	50	42	45	83	51	103	76	156	195	147	103	99	31	180	22	19		3185
	30	71	21	119	304	242	214	84	51	53	46	40	70	87	69	120	87	85	52	51	4	14	17	26	83	84		2434
		8	8	92	165	197	194	113	80	65	50	52	54	64	69	67	118	55	64	40	23	55	36	60	25	2		1756
	59	97	19	141	288	150	64	124	74	37	40	19	57	106	80	25	120	167	69	96	77	53	25	40	12			2039
	130	15	252	67	117	550	334	262	134	271	36	25	89	52	75	74	56	71	106	125	88	108	61	85	68	92		3343
	4	278	433	420	597	595	331	179	176	83	81	78	63	55	111	85	240	83	56	101	84	97	172	29	173	63		4734
	283	718	534	725	283	505	179	176	83	81	53	55	79	100	125	168	125	74	92	78	51	41	67	70	124	174		5043
	235	446	468	388	597	132	97	177	71	72	76	128	97	139	110	106	130	85	117	82	157	154	84	126	2	493		4769
Scholekster					85	162	59	93	81	72	99	18	136	81	71	27	12				1	1						996
					40	120	159	159	95	87	35	38	65	185	131	9	3				1	1						1128
						88	31	84	90	86	137	55	122	77	104	20	1	2			1							898
			2			161	220	169	53	65	95	73	84	39	14	6	2											983
						127	59	135	110	53	67	72	77	63	95	2	2											862
						4	107	105	84	43	95	41	87	86	97	27	2							4				778
					22	125	62	71	64	57	57	42	87	46	119	121	2								2			879
					16	39	115	42	45	50	40	10	16	137	94	14	22	4	1									647
					2	132	12	53	31	51	17	42	40	26	58	14	5	8	1		1							493
					9	37	98	106	52	40	42	25	41	47	107	20												624
					24	23	106	52	40	42	23	29	44	44	44	4												473
					129	59	78	65	30	41	47	97	36	224	11	1		1										821

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal			
Kluis															7													0			
															1														7		
Bontbeekplevier																												0			
																													0		
																													0		
																													0		
																													0		
																														14	
																													0		
																														0	
																														0	
																														40	
																														26	
																														12	
																														14	
																														0	
	Goudplevier																													0	
																													0		
																													0		
																														0	
																														14	
																														0	
																														9	
																														0	
																															6
																															8
																															9
																															783
																														191	
																														683	
																														2616	
																														2018	
																														1624	
																													2811		
																													2234		
																													2752		
																													7611		
																													9455		
																													1637		
Kievit																													28285		
																													30503		
																													26251		
																													24522		
																													29884		
																													29005		
																													25514		
																														29461	
																														31229	
																														51269	
																														42565	
																														27221	

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Kempphaan		17		3	18	15	2	83	10		7	4	49	263	70	51	71	22	7	4				3				331
					1	1	5	12	4				6	81	81	37	2	8	7		4					6		490
								17			1		1	30	30	12	13	5										206
					18									27	24	24	30	13	4	4								70
									62			9	1	10	34	22	44	1	4	8		3						74
									3					12	15	15	34	1	8			25						195
						20	2	10	12	22	105		27	22	9	9	3	2	1	4								73
				3	20	5			4	16	4		1	4	23	3	3	2	51	1		1		9				227
		1						250	70	124		1		1	19	2	2	52	1									113
														5	33	35	2	2										521
Watersnip		1			2	1	3	8	1		2			1	3	3	27	6	8	5	39	4	16		1			108
	1			2	1	11	3	1	1					1	3	2	6	6	8	1	1	5	5			8	51	
				1		4	4	6	1							4	4	1	3	1	7	3	5			3	42	
	3							3		5							1	33	3	7	2	2	3			3	62	
								2	2								4	4	4	4	8	19	2		1	2	50	
								5	7								1	1	4	4	4	1	2			2	98	
					8	2		1	2								7	1	1	1	2	2	11				35	
					2	2		1	3			2						20	127	1	3	2	2				277	
								4											1	17	2	4	1			2	7	
							1	4							18	18	1	4	1	3	6	7	1					37
						1	1							2	2	20	6	3	3	6							26	
																											45	
Grutto				11	261	103	217	205	191	166	216	67	37	14	8	3	17	17	1									1517
					9	117	188	185	140	154	211	58	89	436	210	5	3	5	1	1								1804
					6	357	127	121	147	187	303	312	132	263	41	6	27	1	1									2029
					48	144	236	232	84	212	172	109	100	4	4	53	5	19										1422
					4	182	186	237	125	184	187	203	88	30	30	11	12	5										1449
					1	42	230	290	233	99	99	150	121	68	17	2	2	2	5	5								1259
					108	233	329	199	163	96	75	166	102	64	13	2	2				17							1567
					1072	250	254	582	81	114	114	74	39	98	66	23	2	2	1	1	1							2658
					114	1514	639	215	147	95	118	127	28	21	10	8	8	5	1					1				3043
					2	706	853	308	93	126	142	135	126	89	38	53	1											2672
				296	1383	93	93	126	142	135	66	72	3	13	3	6											2344	
				508	1634	213	213	206	59	117	133	10	31	2	60	1		4									2978	
Regenwulp											1			4	4													1
									43				2	4						2								49
								34			1	15			3					30								36
															5		9			7								49
																												14
																												7
																												0
																				25							4	39
																												1
																												27
																											14	
																											75	

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Wulp		2		2	3			1	27	4	3		185	27	86	85	163	7	39	50	3	3		1				684
				19	2		1	1				7	44	158	112	287	444	10	49	6	21			1	5	30		1160
				1		4			15				72	103	284	206	206	359	359	6				1	1	21		1088
37					1		2			4	1	30	17	86	5	60	57	118	82	21	34	11	1	8	2			544
										1			7	6	64	8	7	28	48	34	4	37			1	16		297
		3							1			2	1	4	48	11	4	58	15	7	26	13						211
	2	1	2			10			22			5	3	24	155	7	78	58	2	15	4	1	4	1				209
	2	1	2			11		1	15	10		2	17	110	20	14	4	110	53	11	5	1	1					392
				1					10			48	17	110	20	14	4	73	16	15	2	8	8					524
												9	48	8	2	8	8	5	16	2	3							232
									10			9	9	8	1	8	1	73	10	2	3							149
													9	8	1	8			10	3	3							42
Tureluur				1	9	11	64	26	38	3	43	35	28	18	17	17	1	2		6	6	2						304
						3	16	22	28	23	24	14	5	7	92	16		3					2					253
						37	28	5	27	39	65	74	11	2	5	5		1										299
						36	47	40	27	39	44	24	15	5	3	2			1		3							254
						24	42	51	22	50	29	62	49	20	1	1			1									352
					3	11	27	131	34	22	34	40	23	10	1	6	1		1			19						361
					11	25	38	24	46	27	21	66	20	31	20	7			1			1						317
					1	35	32	51	47	26	14	13	17	31	31	20		2						3				293
					2	25	33	26	14	32	16	36	22	58	1	2		1										268
					5	4	45	59	28	31	72	29	25	18	18	5		2										341
					14	40	59	28	31	72	25	19	4	9	2	2		3										308
					27	60	28	34	42	38	23	38	12	140	6													448
Oeverloper								1						4			2											7
									1						1	2	2											2
										2							1											5
		1																2										4
						2				2																		6
																												2
																												0
														1														1
																												0
Kokmeeuw	1637	368	38	701	3283	424	703	342	144	144	124	60	621	1154	1483	1212	1066	696	311	370	1143	914	528	265	138	323		18192
	16	161	108	786	1518	2318	840	947	524	538	189	750	164	595	805	2124	1956	1443	980	655	990	1828	1545	940	700	220		23640
	203	468	300	622	1465	996	99	209	312	341	139	137	149	110	332	1354	2209	410	919	2015	1215	1428	1791	65	665	281		18234
	120	818	418	73	590	2925	1266	335	88	279	172	218	378	316	418	278	449	978	1542	1357	855	430	558	1450	865	1216		18392
	4	135	1430	830	84	2635	807	783	552	308	147	628	484	322	277	519	299	186	351	570	70	195	550	579	60	1203		14008
	88	96	27	389	176	337	88	114	349	174	13	27	49	254	334	135	368	584	950	979	905	1228	1488	532	881	212		10777
	43	277	92	88	487	1263	201	195	519	166	113	96	51	136	313	291	306	550	610	304	799	592	608	218	202			8338
	1666	148	83	321	2994	318	1096	83	602	41	495	108	231	1079	131	291	272	454	974	711	1131	361	379	59	276			14292
	131	1882	6	700	700	602	578	1132	117	409	174	81	61	126	428	302	306	482	447	460	1046	860	391	380	605	505		12211
	4447	471	1244	2956	748	256	1225	780	814	180	141	158	158	91	2340	377	715	408	1110	552	718	476	685	179	270	2761	546	24806
	84	390	91	25	1621	1333	780	814	180	141	95	72	53	139	428	355	846	1012	584	857	1338	968	1430	1234	148	308		15326
	198	2048	1952	321	825	209	119	180	128	220	51	235	32	948	62	393	169	230	299	70	112	448	134	10	37	3270		12700

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal	
Stormmeeuw	378	40	2	65	47	1	19	37	12	6	9	4	10	15	79	61	124	6	106	71	39	40	83	380	333	250		2217	
	5	122	47	135	203	7	48	170	2	2	2	2	22	67	34	53	156	142	70	1	119	64	89	210	77	275		2122	
	80	3	47	27	17	63	98	27	7	6	2	2	7	33	77	53	137	70	49	43	80	39	60	19	3	130		1172	
	151	235	46	12	11	273	91	21			241		10	20	31	9	78	257	221	597	40	6	325	86	138	802		3701	
	1	159	222	144	23	570	850	18		23	6	14	30	5	17	22	205	86	144	51	88	9	71	99	189	15	176		3237
	16	22	29	50	79	44	58	9		1			28	2	39	117	117	257	6	183	91	5	237	134	17	11		1673	
	158	82	40	128	4	44	41	77	1	4					22	66	45	95	120	4	19	56	72	1	39	4		906	
	77	10	209		15	156	20	12			3	2			4	7	2	4	3	114	8	13	187	25	135	45		1046	
	110	54	130	8	324	8	89	89	3	3	3	2			101	41	32	115	22	119	42	42	23	26	20	84		1487	
	176	84	121	204	50	190	89	3		3	2	1			96	3	33	7	17	17	11	25	118	20	195	3		1450	
	24	24	10	5	348	144			1			1	8		8	7	5	8	243	76	244	40	12	84	204			1496	
	Kleine Mantelmeeuw	1	1			1				2	2	35	1	1	1	8	1	1	6		3	1	1	13					28
										2				16	6	1	1	8	2	8	2		1			2	6		47
			11					1				74	160	4	1	1	6	2	4	2	8	4				3	3		87
										2	2	1	121	4		2	2	2	2	2	3	10	4		2				267
		1			4	10			1	14			2	29	11	20	1	1	3	2	4	4	3	15	1	1			90
			2	1							1	1				12	12		5	13	4	2	2	2	3				105
		1								1		1				1		2	2	2	10	1	13	2					107
													1						5	2	6	1	1	1	16				44
													1						5	1	1	10	1	2					32
													1						7	1	3		1	1					25
	Zilvermeeuw	21		5	1	29			3	10	3			9		1	1	1	2	5	23	7			11	16			179
				242	19	16	8	11	9		3	3		1		1	18	2	2	17	63	27	45	34	11	1	21		532
		34	6	7	46	37	14	33	5	8	12	86		288	110	31	15	1	35	6	2	2	27	51	1	6	26		856
13		25	5	2	2	7	42	7	3	2	26	6	2	2	8	21	8	35	36	30	4	5	5	25				292	
1		77	15	4	2	6	3	3	3	18	17	120	2	2	8	5	8	81	32	39	164	9	15	10	80	87		850	
2		21			15	3	1	5	6	6	1	1	8	1	32	5	48	6	56	6	6	82	9	10	17			378	
2			6	20	1	20	1	8	6	6			1	1	6	2	1	36	21	5	62	57	4	50	4			312	
41		9		14	77	5	18	1	1	1	3	9	18	2	16		2	18	164	88	45	37	33	4				600	
10		8	2	1	8	16		2	2	3	3			2	1	10	192	2	10	25	228	6	189	36	5	87		832	
44		15	102	2	19	25	50	1	1	2	3	1	1		6	11	54	4	4	11	5	11	16	3	8	14	12	429	
7		7	14	4	64	6	1	2	2	3					1	2	7	11	178	11	11	26	2	17	4			361	
42		1	8		4	4				7	4			1	11	10	10	6	6		3	1	16	8		3			129
Grote Mantelmeeuw														1			6		6										7
			1							2			16				3	3	10										6
														1	5		1		3										22
			1			3									1	1		2	4	12			1	2					10
																		2	4									9	
	2														3		2	2		3		1						3	

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal		
Visdief				2						1	2	1	3	3	10		15											6		
																2	13											33		
											4	2	8	2	5	1	2												20	
																	5												23	
									2		3	3	8	8	10	4	5	4											36	
											4	2	23	4	10	4	1	2												30
										3		1	1	3	3	25	2	3		1		3							53	
						1								7	4	4	3	1											34	
											3	4	1	4	4	4	3	1											28	
										1	3	2	1	2	2	6	1												18	
											2	1	4	2	1	4														10
		2											4	5	2	4													20	
	Zwarte Stier																		21										0	
														3							93								21	
										3						2													0	
																													96	
																														3
																														0
																1														2
											1																			0
												1																		3
														2																10
																														0
Holeduif		33	11	2	5	10			2	8	5	17	3	12	14	1	32	3	3	9	4	7	14	18					213	
		3	14		40	7	8	18	14	14	3	9	7	1	10	10	3	10	5	6	8	8	68	1	16	4			272	
		118	54	36	17	5	10	12	3	22	25	21	7	20	12	29	10	4	20	20	18	150	49	36	2	9			700	
		35	66	17	1	9	5	2	9	4	42	17	9	26	9	28	25	1	19	11	77	20	20	8	2		6		440	
		2	8	19	2	49	5	14	3	10	6	7	7	18	10	9	13	6	1	11	2	13	35	8	17		14		248	
		8	3	9	89	18	30	12	10	7	2	8	4	4	21	9	35	6	22	43	31	54	47	36	54	29	51		655	
		19	7	32	9	13	25	14	14	26	11	3	6	7	49	5	10	18	2	15	41	122	12	71	53	4	11	15	559	
		32	46	71	30	79	25	2	2	4	2	9	4	17	21	17	17	4	14	8	41	31	58	24	53	15	15		609	
	3	3	21	9	4	5	4	5	1	3	4	12	9	15	12	5	5	15	10	172	69	46	36	15	45	2		513		
	4	27	19	2	23	26	9	8	12	5	6	6	17	12	6	68	3	16	5	42	13	121	14	78	4	42		621		
	14	14	11	7	8	11	8	12	5	6	3	10	25	16	9	8	8	4	18	10	88	6	9	1	4	32		333		
	20	11	2	31	9	21	5	11	5	1	5	14	14	38	11	1	1	4	33	101	74	22	15	5		5		460		
	14	8	2	57	106	84	13	71	131	82	152	30	30	65	40	79	106	73	70	100	13	58	287	92	306	114	83		2236	
	42	175	382	330	105	161	169	361	41	69	43	29	22	225	65	65	73	73	57	167	24	63	52	31	53	3	74		2889	
	17	19	16	25	26	8	18	61	62	109	71	18	74	82	84	84	55	114	28	55	98	72	52	30	32	18	18		1262	
	61	58	16	168	68	46	105	199	39	60	55	80	80	62	45	98	67	31	65	52	136	35	19	9	48	15	84		1721	
	55	78	39	50	89	263	33	48	19	100	42	22	22	22	25	48	46	24	14	63	69	62	84	1301	241	116		2953		
	62	13	3	2	134	34	48	26	13	13	17	63	88	32	144	79	88	88	91	218	336	271	58	110	186	332	430		2891	
	35	239	95	507	204	151	191	114	64	120	43	197	131	214	380	205	205	190	83	268	221	164	96	41	127	90		4170		
	220	68	502	204	208	304	138	93	74	47	56	35	35	1236	218	318	41	16	38	46	49	38	107	80	67	16	62		4011	
67	21	38	18	13	23	9	24	28	25	18	34	64	38	38	124	37	58	36	61	310	80	308	162	17	65	56		1744		
161	252	138	330	139	326	98	189	71	30	71	193	44	43	39	75	75	89	24	36	55	87	86	55	53	57	106	19	2866		
113	55	54	79	234	11	189	71	30	71	83	54	53	172	168	129	33	33	81	118	200	284	153	71	27	31	25		2589		
92	16	33	72	162	143	69	72	54	44	31	24	24	50	35	40	37	37	73	78	93	60	42	28	14	24	66		1489		

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Turkse Tortel	15												1	7			4		1				1	4		5		15
		4	1			1	1			1					2		3		1		2							5
	5	5	1			1	3	9	1						2		27		1				6					47
	31	26			6	10	4		1	1	1	2	1		1	1	1	2	4	2			8	25	35			93
	6	2	2	2	10	4			1	1	2				2	2			1		9		4	1	3		110	
	24		1		2	4	4	2	3	5	2		1	2	4				2		14	2	1	14	1		84	
Zomerfortel											1					3												0
			2					1							1					4								3
								1				7																1
								1				1																1
								1				1																1
								1				1																1
Koekoek											1																	1
									1																			1
									1		1																	1
									1	2																		2
									1		2																	2
									1		3																	10
									1		1									1								7
									1		1										1							4
									1		1										1							6
									1		1										1							4
									1		1										1							2
Gierzwaluw									13	25	47	18	74	4														181
									5	25	8	10	4		4													52
									11	42	16	77	28	26					3									203
									4	56	29	11	20															120
									2	41	5	9	56															115
									1	114	71	7	20	21														303
									1	59	8	3	11	8	9													99
										17	19	4	58	5	25													58
										11	11	4	4	35	5													80
									6	4	4	5	5		5													59
										4	4	71	5		5													22
										4	4	71	5		5													90

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Veldleeuwerik	3	9	1	102	86	39	29	49	49	43	56	15	38	36	23	3	2	13	8	17	5	8	119	11	41	1		753
	16	6	29	29	36	24	39	48	57	38	18	35	55	53	12	11			6	3	68	12	27	53	41	70		763
	25	6	42	65	62	62	25	22	79	37	50	54	52	22	7	5			1	7	39	15	18	168	27	21		828
	27	97	97	280	29	23	13	50	20	72	41	21	59	27	25	5			4	9	10	44	7	12	27	58		958
	42	7	1	15	38	55	26	35	18	14	19	17	31	28	11	3			6	9	9	106	33	26	3	24		581
	57		97	42	307	10	23	22	32	21	30	18	20	22	22	2			2	40	14	104	8	15	25	45		1258
	25	3	2	20	25	13	12	20	26	9	11	9	17	17	5	2			1	62	2	16	99	1	4		521	
				4	4	3	22	20	11	15	17	9	11	10	11	1			8	7	7	49	1				297	
				13	16	41	9	11	18	15	17	9	11	10	11	1			1	3	30	6					265	
				4	4	3	1	5	8	34	15	17	15	15	6	1			8	3	3	6					168	
				28	7	2	5	8	34	15	12	23	8	5	5	1			14	3		6					170	
				2	2		7	11	3	6	5	2	4	2	3				4			11			1		61	
Oeverzwaluw											17																	17
										1			1															0
																												1
																												4
																												7
																												7
																												34
																												34
																												0
																												0
																												0
																												2
																												2
							12																					22
																												932
																												1155
																												1305
																												1371
																												1191
																												1505
																												1594
																												1786
																												1369
																												2088
																												1730
																												1646
Huiszwaluw																												241
																												230
																												277
																												167
																												298
																												440
																												259
																												365
																												589
																												915
																												820
																												1134

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Graspleper	13	4	1	75	28	15	12	39	58	34	61	7	32	51	9	51	33	3	46	63	36	42	24	7	32	5		749
	15	36	83	1	9	15	31	56	43	36	33	25	30	49	52	28	17	38	55	9	27	29	4	4	32	50		803
	3	5	21	3	31	54	47	33	40	45	30	17	44	32	26	34	22	2	37	42	130	83	89	4	25	1		900
	3	2	62	38	22	33	27	59	19	45	25	6	41	18	25	60	41	34	7	33	47	80	17	76	7	178		1005
	21	15	13	10	45	72	31	51	37	20	41	29	25	40	26	14	23	28	7	46	26	39	41	12	68	20		800
	20	171	9	23	25	15	4	67	49	24	40	29	14	47	15	32	26	3	13	149	4	65	21	4	9	19		897
	8	16	27	40	37	16	11	11	11	16	22	25	38	21	29	14	27	9	9	59	58	4	93	6	10	35		573
	27	5	5	17	19	141	69	33	23	21	36	14	27	39	54	18	8	15	13	34	73	26	12	71	7	8		685
	1	1	20	9	55	29	37	20	30	42	59	23	47	33	51	41	18	43	14	32	17	28	84	14	79	47		810
	39	18	45	27	26	7	20	30	42	59	23	44	24	34	28	26	53	5	23	26	32	43	3	42	40	3		874
	14	5	6	5	17	27	62	52	18	27	25	28	28	35	16	26	29	32	47	98	42	69	4	22	1	3		762
Waterpleper																					3							738
																				1	2			5				0
											3								1		3	4						8
																							16					3
						1																						0
		26														2												0
Gele Kwikstaart																												41
											8																	74
											5																	54
											16																	93
											11																	141
											14																	75
											3																	19
																												8
																												21
																												12
											1																	14
											4																	24
Witte Kwikstaart																												286
											30																	574
											14																	564
											43																	349
											27																	320
											11																	475
											8																	488
											19																	591
											15																	610
	2										15																	720
		1									21																	608
											18																	586

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Winterkoning	1		1		1	1		1	9		1	5	4	14	3		3		1	2	4	2	1	1	1	1	16	
						1		1	2	2	2	1	2	2	2				1	2	4	2	1	1	1	1	32	
	4		1				2	1	3	5	2	1	3	4			3	3	1	1	1	3	1	2		1	30	
							1	1	4	1	1	1	4	3	1				1	1	1	1	3	1			23	
		1							1	1		3		3						1	2	1		1			26	
							2	1		2	2	1	1	6	1				1	1	1		3				8	
							1	1	2		1	1	1	1	6	1			1	1	1		3			1	13	
	2						1	2	3	3	1	1	1	2	2	1		4		1				1			10	
	2		2			1	1	2	2	4		1	1	1	2								2		1			18
							2	1	2	1	1	3		1	2							1	2	1				10
Heggermus			1	1	1	2	1	1	1	1	1			3						2							8	
		4				1	1				2									1				1			3	
		2	1				2		1	1																	10	
													1								1						5	
						1																1						5
						3																					1	
						4																1						6
																												8
																												4
	Roodborst			4							1																	
			1		1			2		1	1								1	1	6	1		1	1	1	3	
4				1									1						2	1	1	7	1	5	1	1	14	
												1									1	1		1	2	2	6	
																					1	1	1	3	1	1	8	
																					1	3	1	1	1	3	8	
																					1	3	1	1	1	2	14	
																					1	1	1	1	2	2	14	
		5																			7	1	14	1	2	1	1	19
												1									1	1		1	1	1	1	22
Paapje																1	2										3	
								4	1	1							2										6	
								3	3	25			1				2										6	
							2	5								1	3		4								26	
										1	1								2	6							14	
											1										2	2						4
																				2	2						9	
																				2	2						2	
																				5	5						9	
																											6	
																											0	

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Tapuit																												
Merel	1	1	1	2	2	1	1	5	2	2	4	2	2	5	4	1	2	9	1	1	3	5	1					42
	2	10	4	1	1	1	1	2	2	1	5	1	1	6	2	2	11	17	3	2	2	1	4	1	2	3	50	
	3	2		5	3	4	1	4	2	3	7	6	2	4	1	1	2	5	4	1	2	4	6	3	3	3	71	
	3	3		8	2	2	1	4	1	12	3	3	10	8	1		2	23	20	5	5	1	1	5	5	10	94	
	8				2	2	1	4	1	1	5	10	8	2			4	5	2	6	4	10	3	3	5	5	73	
	4	1	5	1	5	6	10	5	6	4	5	13	3	1	5	1	5	1	2	2	2	4	6	11	3	2	101	
	2			5	1	8	4	2	2	2	9	5	6	11	5		5	1		1	2	3	3	6		5	76	
	7	2	19	10	2	11	3	5	8	6	5	11	10	2	4	1	1	8		2	2	6	5	15	9	5	86	
	6	3	7	7	7	2	6	3	5	1	5	14	13	5	3	1	1	1	2	2	2	1	10	16	3	5	120	
	22	9	8	2	9	7	3	5	1	5	10	8	17	6	67	2	1	1	8	4	2	1	9	24	8	8	238	
	15	1	2	1	1	2	4	18	7	9	11	8	8	12	7	1	0	0	0	6	6	20	10	14	6	6	169	
Kramsvogel	10	1	1	74	1	1														82		198				8	374	
	27	13	37	5	3	3		35					1								2	34	1	3			121	
	40	11	196	14	4	1															2	45			20	252		
	2		60	14	19	19			38														60		90	198		
		19	5	90	55	25																1	292		20	210		
				4	77	14																					577	
	4	152	105	19																				4	2	2	401	
	105	50	15	3	23																			30	40	280		
	12	50	1532	3	4																	12	1	30	40	28	137	
Zanglijster	1	1		1	1	1		3												1							1721	
						2		1							1												12	
								3		1	2	1									1						4	
																											6	
								3		1	2	1															9	
																											7	
																											4	
																											1	
																											1	
																											3	
																											9	
																											6	
																											1	

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal		
Koperviek	21		4																		2	1	4	5			4			
		16		16																		2	1	25	15			31		
				40																			5	25	50			20		
						5																	4	81	1			46		
	6		119	2	2																		133	2	1			127		
																							47	8	1			1		
																								2	1			133		
																												15		
																												49		
																												130		
																												0		
Grote Lijster			2	1	2			1			3				4						1							11		
									1						1							3	1					3		
		1		1		9			2		1	1	1		1		1		1									4		
			1																									20		
		2			2	1	1	1	1			4			2							2	2	1				1		
					1		30								5		5						1					18		
																												43		
																													6	
																													1	
																													11	
Rietzanger											2		3																5	
												1	1																0	
									1		1	1	1																2	
																		2											2	
																													2	
																													3	
																													3	
																													1	
																														0
																														0
Bosrietzanger																													0	
																													0	
																													2	
																													5	
																													4	
																													0	
																												0		
																												1		
																													2	
																													2	
																													0	

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Kleine Karekiet									8	23	2	4	5	1	2	1		2										31
								2	8	8	6	4	5		8				2									27
								3	7	3	8	6	3		10													37
								14	13	13	11	11	15		5			2		2								48
								4	1	13	7	3	11		3		5		2	1								59
								1		12	13	5	10		9		4		2									54
									4	10	7	7	22		2		11		2	2			1					29
								11	11	14	5	14	6		2		1		7									57
									11	16	5	16	6		2		3											47
								5	4	6	3	5	10		3		2											54
										6	3	5	10		3		2											38
Tuinfluitier									1	1	2	1	1															1
									1	1	1	1	1															3
									3	1	1	2	1								1							2
									1	1	1	2	1															6
									1	1	1	1	1															3
									1	1	1	1	1															1
									1	1	1	1	1															4
									1	1	1	1	1															1
									1	1	1	1	1															1
									1	1	1	1	1															1
									1	1	1	1	1															1
Zwartkop																												0
																												1
																												0
																												0
																												3
																												5
																												7
																												1
																												2
																												1
																												2
																					1							1
Tijfflat																												5
																												11
																					1							24
																					5							6
																					1							11
																					1							9
																					1							5
																					1							17
																					1							11
																												9
																												12
																												12

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Fitis								3	3	4	1			1	2			2					1				12	
								1	2	1	1			5	2												4	
								3	5	4	5	1	1	3					1								9	
								3	2	2	2	1	1	1													13	
								1	1	2	1	1	1	6													6	
									4	4	2	4	2	2	1	1			1			1					10	
									1	6	6	1	1	4	1	1		2									7	
									1	1	1	1	1	1				2			1						11	
									1	6	1	1	1	1														14
									1	1	1	1	1	1														11
Pimpelmees								1	3		2	2		8			1		2		2						6	
								1	2		2			1						1		2				1	8	
	2							1	3		1			1			2		1	2	3	2				2	21	
	2							2		3	1			1				2		2	1	2				2	13	
	1													1	3			2		1	1	2				1	13	
																											13	
																											10	
																												7
																												10
																												6
																												10
																												13
																												27
	Koolmees	1	2	7	4	2	1	1	2	1	3	3	2	2	14	1		1				2		3	2	2	2	41
		2		3	2	1	5	1	1	2	1	12	2	4	3	3			2	8	11	10	2	2	1	2	5	41
1			1	2	7	3	6	4	2	3	1	1	1	1	1				2	2	4	1	2	2	1	3	75	
4		1	1	5	1	7	3	2	4	6	1	3	1	2	2			2	1	4	4	4	4	1	1	3	50	
3			1	1	4	1	3	4	2	7	6	3	1	2	1			3	1	3	3	7	6	1	5	1	30	
			5	3	3	3	1	3	4	1	2	2	3						3	1	2	4	1	3	2		68	
				8	2	2	2	6	1	1	2	4	3				1		1	7	7	7	7	3	1	4	26	
1				6	4	4	3	3	1	2	4	4	2	2	2	1		2	1	1	1	2	1	2	1	6	30	
6		2		2	2	4	2		2	2	3	1	11	1	1	1		2	2	1	2	1	2	1	2	6	34	
3		3	6	1	6	4	2		1	4	3	1	1	4			4				1	1	1	1	1	3	48	
8			2		4	4	2		1	4	3	1	1	4					1		2	2	5	3		3	53	
Vlaamse Gaai		1	1	1							1	1																2
												1																4
											2																	3
																												3
																											2	
																											2	
																											8	
																												8
																												12
																												13
																											5	

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Ekster	4	3	5	6	2	2	3	3	1	1	1	1	9	1	2	1	1	1	7	1	7	4	4	8	5	2	78	
	2	35	2	3	1	3	3	3	3	2	2	5	11	3	3	1	1	1	2	2	5	3	4	4	1	13	84	
	1	3	7	6	3	5	3	2	4	1	1	1	5	2	3	1	1	1	7	5	8	5	9	4	5	4	97	
	4	8	3	9	7	5	8	2	4	2	3	1	5	2	2	2	1	2	3	3	3	2	5	6	1	4	9	97
	6	5	2	8	4	1	2	2	1	2	1	1	3	3	2	2	3	5	1	7	5	5	5	9	4	2	2	78
	1	1	5	6	8	5	3	4	2	4	3	3	1	3	2	4	1	4	2	3	6	6	7	8	12	16	122	
	1	1	9	3	13	15	4	4	6	3	4	2	5	7	4	4	1	4	2	3	2	3	5	10	14	1	14	122
	3	4	12	7	3	4	1	1	5	3	4	4	1	4	6	1	2	3	3	3	6	10	1	10	9	1	14	114
	6	8	14	9	3	11	14	8	2	2	2	2	1	3	4	5	2	3	4	4	3	4	4	4	4	4	8	120
	9	5	3	3	3	4	6	1	4	2	2	2	2	3	3	3	3	1	3	4	3	4	4	7	10	8	8	102
14	9	9	8	7	3	3	2	4	2	2	2	2	9	1	2	2	1	3	4	4	10	5	7	4	3	4	119	
10	3	6	6	6	3	5	3	4	2	2	3	1	6	10	4	4	4	3	1	4	7	12	3	4	3	6	114	
Kauw	16	5	27	40	6	6	14	60	15	84	77	18	164	38	48	24	59	37	74	57	62	62	30	40	40	70	958	
	2	32	28	15	21	29	29	50	86	230	35	17	49	67	25	22	95	61	53	108	79	63	42	192	21	205	1063	
	20	32	28	8	34	23	37	37	86	124	66	46	6	16	18	6	44	84	19	89	40	10	23	15	15	15	1698	
	26	5	5	52	91	20	13	26	5	228	45	47	92	114	205	45	125	106	53	109	155	270	108	42	31	20	1049	
	15	10	25	3	5	55	6	6	242	87	94	11	22	83	2	55	41	48	31	43	90	169	56	15	3	3	1217	
	195	58	9	6	20	7	12	10	138	167	186	10	312	184	96	27	139	59	82	6	18	124	161	140	29	9	1821	
	96	64	21	20	38	2	2	8	179	128	130	2	33	95	22	2	20	152	6	82	40	20	29	42	0	10	1499	
	1	4	25	17	12	14	6	71	117	308	86	14	39	47	190	25	40	39	58	177	100	121	81	41	0	53	1696	
	20	62	33	1	86	20	71	117	308	86	39	2	66	10	27	56	15	132	97	97	121	162	0	73	100	10	38	1752
	36	12	12	81	35	95	50	55	189	72	21	9	63	111	4	54	30	60	60	2	179	67	133	32	61	32	52	1547
	64	73	37	54	115	64	41	41	41	60	79	65	48	60	2	54	82	51	35	51	28	69	68	67	47	71	52	1478
	22	59	86	38	115	63	35	35	49	47	45	15	35	21	53	58	31	33	31	108	47	128	116	47	51	54	58	1445
	71	52	49	62	33	91	31	31	48	42	43	57	26	47	21	52	37	79	19	48	88	64	59	48	72	60	24	1323
	52	59	27	44	44	24	39	40	93	40	82	65	57	31	35	37	34	52	25	53	51	80	34	27	40	42	42	1209
33	43	53	23	28	47	37	29	35	27	36	16	23	21	35	28	28	39	73	71	71	29	50	26	65	48	31	1017	
25	46	21	56	163	100	70	58	52	64	59	24	37	46	52	54	40	48	48	67	60	101	40	75	36	98	35	1527	
59	75	46	57	41	73	106	53	57	62	43	66	45	74	44	55	58	58	58	35	92	76	56	79	59	38	58	1507	
34	42	56	66	66	59	50	43	36	163	15	55	30	51	58	37	10	34	48	52	44	46	46	51	54	48	58	1286	
82	66	43	32	38	50	32	64	64	40	28	50	29	44	60	23	46	66	52	72	54	69	62	87	49	55	63	1356	
38	65	60	30	66	45	114	52	52	65	40	53	69	33	62	50	61	166	37	71	59	65	53	58	87	29	93	1669	
79	35	49	71	73	59	52	65	40	40	53	31	56	71	63	60	85	54	87	110	60	127	45	64	40	31	38	1598	
41	21	48	53	47	69	66	66	77	53	52	62	21	38	27	78	35	44	53	98	53	57	64	85	51	30	81	1404	
Bonte Kraai	22	60	1	42	13	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7	33	19	14	15	227	
	1	13	16	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15	12	18	18	16	112	
	12	6	25	23	21	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	11	6	26	4	139	
	6	6	16	10	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	11	3	10	10	67	
	4	4	21	5	10	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	5	6	59	
	6	7	3	9	2	2	5	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	4	3	6	46
3	3	2	5	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	20	
7	4	2	2	1	6	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1	3	3	17	
4	4	2	4	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	4	4	22	
6	6	8	4	1	6	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	4	4	20	
																												0

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal		
Spreeuw	1518	603	27	2562	485	334	81	102	143	275	2286	1067	2460	1901	1176	1259	1482	898	1431	651	886	1405	1229	529	152	172		25114		
	41	132	98	1090	575	705	634	363	245	2860	1918	1600	1150	1408	1433	2290	1474	4395	1065	645	3530	1285	1550	653	1130	1090		33359		
	2040	1292	1340	619	947	3184	448	272	192	479	4875	1222	1982	952	787	1820	3739	1480	1531	1578	3140	1702	3145	248	1351	470			40835	
	1013	1410	354	311	368	1488	584	339	298	566	863	1385	1873	892	1415	1280	972	1577	1592	1272	1880	1970	1105	2820	910	1033			29550	
	55	302	1425	1400	994	3331	1139	195	292	459	1277	1000	2204	961	1055	1600	1094	2118	1795	1444	913	813	723	1805	194	1559			30147	
	325	261	181	1170	1605	1380	1491	903	106	186	226	1375	1729	975	1189	1630	1671	1560	3035	1335	945	3858	2320	2690	2552	1660			36358	
	112	2290	2632	1860	671	4405	1690	489	293	316	406	1860	1382	1004	905	1247	1660	917	1466	1114	1330	2277	2355	2180	1710				36571	
	4645	1404	2433	3963	4280	10005	2905	298	165	194	368	965	636	2850	883	569	1012	2235	1545	1491	1346	1832	1760	390	281	2583			50838	
	1250	2075	6730	520	1420	1939	392	615	459	289	626	1070	1631	550	945	1020	1165	668	1295	461	721	1458	583	1057	1205	797			30941	
	1350	1045	3190	1340	1010	4270	1370	1026	203	292	402	1750	1542	958	2500	2113	1609	2210	1580	980	526	2045	2220	1337	1109	7878	410		46265	
	2830	1877	5370	2630	6062	1034	1026	203	292	402	1180	523	1268	1070	1648	1042	2060	1489	634	1161	2545	1098	2420	1477	435	1132			42908	
	2080	2064	1210	697	1261	1566	560	311	269	352	1199	1580	1215	2276	1296	1225	1465	1109	690	900	1269	2497	1540	178	480	1910			31199	
									27	8	8	10	6	57	7	45	23			42	5	1		14					265	
		2				3	3	5	13	12	14	12	12	14	93	41	25	215	6	6	10	2	8	10	1	9	4		536	
		12		3		16	11	20	4	13	3	13	46	31	42	134	75	84	24	32	18	15	55	18	5	4	4		1127	
		20			20		8	25	5	17	48	26	44	7	27	49	45	24	14	50	25	13	6			4	4		456	
			40			7	30	18	49	31	21	13	70	18	36	2	176	56	9	11	100	4	40		10	30	18		719	
		3		8	5	16	44	5	12	33	28	66	16	94	102	110	110	57	14	32	20	41	10	18	1		2		730	
			7		15	13	11	11	35	28	11	43	2	68	161	32	19	130	147	11	48	17	15	1	1				850	
		22		21	39	28	65	26	46	57	52	28	30	166	68	116	282	43	39	24	21	41	25	23	5	2	6	61	837	
		33	16	8		35	14	18	12	32	30	26	45	70	33	45	72	149	38	29	23	10	9	2	6	9	4	26	1315	
		24	15	19	9	50	2	12	32	30	26	55	44	178	39	107	72	5	1	83	10	16	1		2	17	6		794	
		1		8		28	22	32	47	16	47	105	2	33	45	88	68	49	25	11		8	86		14	12			855	
																													747	
	Ringmus	41	6	5		20	3	4	10	5	1	1	4		28	28		40		48	2	18			4				153	
																1	24				2	4			12				113	
		20			1			4	7	1	7		1		5	5	5	22	4		5	8							55	
25										3		1		1		5	17	4						6		28		69		
								22								21	22	2	1					6	15			88		
			20			20	14			1		8					6	40		100	40	8	3	6	10				144	
		12			2				1				5		17					2	26	20	6					289		
										1		12														8		24		
						7			1		1		2	1		4			16						2			22		
Vink															1													9		
	1	1	1		1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1						3	3				3		28		
		1			4			3	2	2		1	2																51	
	6	3			5		1	1	2	1	1	4	3	2			1				2	2	8				18	84		
	3				6		3	3	2	2	1	1	3						1				7	5	3				55	
					2			4	4	4	2	2	1								1				24	1			55	
	3				2		3	1	1	1	6	2	2						1		2				6				34	
					2		2	2	1	4	1																			18
	4	4			5	1	4	2	1	5			5	2	1			1			1	3	20			4	48		114	
13				5	4	7	2	2	2	2	8	1	3	1		1													36	

De vogels in de westelijke Eempolders, na de landinrichting (1991 t/m 2002)

NAAM	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19	T20	T21	T22	T23	T24	T25	T26	T27	Totaal
Groenling		5			1		1	2			2	2	1	3	1	6		3	4			18						7
					1		2			2	1		1		1		1		8									33
					1					1										4								10
					1																							3
					1		2		2			2		3									1					6
					1			3	1	3	2			50														11
			1										2	2	1	20	21											6
		10	1							1																		55
	1									1			2	1														6
																												24
																												34
																												3
Putter																					18							18
																												30
																												137
																												5
																												3
																												22
																												94
																												39
																												125
																												83
																												63
																												80
																												66
Kneeu																												92
																												269
																												95
																												57
																												345
																												158
																												139
																												18
																												30
																												45
																												12
Rietgors																												59
																												82
		1																										95
																												73
																												103
																												64
																												92
																												72
																												72
																												63
																												53
																												64